

679

296.

DE INCORRVPTIONE CADAVERVM,

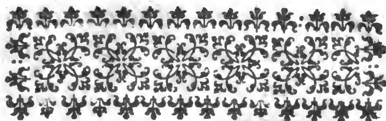
Occasione demortui fœminei corporis post aliquot secula incorrupti, nuper refossi Carpentoracti.

Iudicium R. P. THEOPHILI RAYNAVDI Societatis IESV, Theologi.

AVENIONE,
Ex Typographia IACOBI BRAMEREAV Sanctissimi Domini nostri, Vrbis & Vniuersitatis Typographi.
Ex Superiorum permissu.
M. DC. LXV.

VIRO CLARISSIMO

MELCHIORI DE BVS, I. V. D.

Conscripto, Patritio. Auenionensi.

THEOPHILVS RAYNAVDVS, Ex Societate IESV.

ÆGYPTIOS olim, si quando ære alieno exire, & nomina expedire non possent, Gabbaras domi cum cura asseruatas, pignori dedisse proditum est;

eáque cautione, apud creditores, dilatam explicationem nominum fecisse securam. Plenius ego & locupletius, mei erga te affectus pignus defero, Vir Ornatissime. *Non enim vnius duntaxat damnati corporis exuuias, cum exosa Deo anima rursus quandoque conserendas; cuiusmodi erant illa Nilotica majorum in æneam soliditatem duratorum pignora, sed multorum Sanctorum in pace sepulta corpora, tabe & carie superiora repræsento, in quibus immortalitatis prolusio intra mortis fines ac regnum adeò conspicua micat, vt quod habet sepulchrale S. Fran-*

cisci lemma, nec mortua nec viua videri poßint; quippé abscesßione quidem animantis spiritus, extra vitæ fines constituta; sed alieno à mortuis statu, participantia viuorum prærogatiuas & præferentia vitæ vestigia luculenter impressa, in ipso, (quod longè gloriosius haberi meritò debet,) triumphantis de omnibus mortis regno.

Jtaque possum tecum illis Sanctisßimi viri dilectæ cœlo plebis Choragi, verbis vti. Pono ante te mortem & vitam, *quibus ille verbis de sententia Clementis Stromatei, gratiosisßimum cœlo terræque spectaculum, Christum*

in cruce confixum, vita corporea iam vacuum, nec tamen mortis iuribus obnoxium, prædelineauit. Sed dulce est, ad huius archetypi apographa, idem decus transferre; apud te præsertim, qui gentilitium hac in parte ornamentum agnoscis, in corpore eximij serui Dei, CÆSARIS De BVS, *quem auo suo insignem pietate, & quâ factis, quâ perpessionibus, præclarè Christi notis, eiúsque tesserario marculo impressum, præsens ætas vt luculentum Christi ligno suffixi ectypum suspicit: posteritas verò, auctis per continuata diuinæ beneficentiæ fluenta, pietatis illici-*

bus, honorum emphasi, (vt præsagire licet), religiosè cumulabit.

Appositè igitur, & iuri tuo conuenienter, fecisse videor, exhibens tibi hoc munus; quod ex me est sanè leuidense, sed si rem spectes, admirabilitatis & piæ significationis refertißimum. Quod enim corpora profert vitam & mortem participantia, coalitum ostentat non minùs mirabilem, quàm illius ad Mallam arboris, in qua hyemis simul horror, & veris florulentia atque amœnitas, insitata societate cohabitant. Aut quàm illud Juliani Stylitæ donum naturæ frænatione planè illustre,

lintei ab ingestis & diu asseruatis ardentibus carbonibus illaesi moxque infusis copiosè laticibus nusquam effluentibus remissi. Illud verò ad significationem piam, in hoc ipso munusculo meo est eximium, quod infigit objectu suo, indictam à Spiritu Sancto finis memoriam; non minùs aptè, quàm figlinum Graecanicum, cineribus ex ossuario petitis refertum quod offerebat inaugurato Imperatori Camillus; manu altera instructus stupa, in ignis pabulum mox cessura, admonens caducitatis humanae & fragilitatis, tantúmque non inclamans, quo denique reuoluantur nostra-

tia omnia; quod hinc quoque mutis & tamen sonantissimis vocibus exauditur. Hoc quicquid est, quo datur animo, vt nostra soles excipe, & mercedem merce majorem reposueris. VALE.

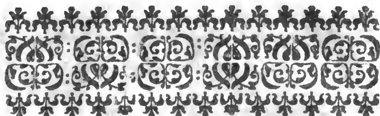

VIRO CLARISSIMO D. Melchiori De Bus.

QVod temperatis Murmur Etheſijs
Alam ſereno prouocat Æthere
Venti pauentem, & concitatis
Intrepidè jubet ire pennis?
Quid aſſueto lambere Riuulum
Ægrè gementem Pierides mihi
Repentè ſpumanti Culullo
Caſtalidum properatis Antrum?
Quid Muſa docto pertenuem Lyram
Longè ſonantem Barbiton imperas,
Vrgereque intentata Crudum
Fila manu numeroſiore?
Subſiſte Vulgus. Non humiles decet
Tentare Neruos, dum Dea BVSSIVM
Mandat canendum, exaggitatumque
Æthereis dare Nomen Oris.
Illuxit ô cui ſidus amabile
Et dulciori lumine Gratiæ
Tellure naſcenti, inuidente
Sidereâ decus illud Aulâ.
Te Iuris ô quem iam dubio ſatum
Muſæ Decoro ſollicito ſinu

Fouêre, quo Leges Magiſtro
Ingenium didicere rectum.
Videſne ? luſum Mentis Imagine
Sacrum Cadauer te petit Æmulum
Virtutis hæredem paternæ
Immeritis Rediuiuum ab Vmbris.
Nomen Dierum Clariùs Arbitro
O BVSSIORVM Nomen amabile,
Tellure Te tutâ vocato
Fracta tremunt Acherontis Antra.
Tibi ſabæum vulnere prodigo
Expirat Arbos, atque Arabum hoſpites
Prædatus Auras blandientes
Thura tibi Zephirus laborat.
Feſtinat Ignes Pontus, & expedit
Præpes volentem Purpura ſanguinem;
Cælumque ſupremos honores
Romuleâ meditatur Arce.

PETRVS POLLA, S. I.

EPITAPHIVM
LIBRI R. P. THEOPHILI RAYNAVDI.

Liber ad Lectorem.

Quid nostram refugis frontem, Titulumque Viator?
Non grauis ex isto Cortice manat Odor.
Non auidus mihi Venter inest, non Corpora Tabum
Condita Ingenij Melle feracis edit.
Cætera dant Volucri, Tineæue Cadauera Pastum,
At mea quâm Doctis Fercula grata Viris.
Non tenebris damnare meum est; potiore fruantur
Æternùm per me Pignora Sacra Die.
Sanctorum hos venerare Artus, Animosque tueri
Si cupis, Autorem permeditare meum.

IDEM.

Conspectus Operis.

Occasio & momentum scriptionis.
Caput 1. Protheoria, de naturali secundùm communem cursum humanorum corporum reuersione in terram suam. 1.
Caput 2. Esse tamen aliqua mortua hominum corpora quæ corruptionem non videant, monstratur exemplis. 50.
Caput 3. Proluditur vestigationi causarum incorruptionis corporum, discussione naturæ & causarum corruptionis naturalis simpliciter ac secundùm quid dictæ, siue perfectæ ac imperfectæ putrefactionis. 69.
Cap. 4. Causæ incorruptionis corporum ex natura & causis corruptionis naturalis, repetitæ, ac vniuersim digestæ. 101.
Caput 5. De incorruptione cadauerum sponte naturæ & citra artem. 105.
Caput 6. De incorruptione cadauerum, humanæ artis interuentu. 122.
Caput 7. De dæmoniaca incorruptione cadauerum, similitudinaria & vera. 195.
Caput 8. De diuinitus causata incorruptione cadauerum in Sanctis vindicatis. 213.
Caput 9. Exempla quædam incorruptionis piè mortuis nondum vindicatis concessæ. 236.
Caput 10. Ob quæ virtutum decora, incorruptio corpori aut membro cuipiam interdum concessa. 252.
Caput 11. Cuiusmodi censenda sit incorruptio quæ huic disquisitioni occasionem præbuit, pronunciata diribitoria. 273.

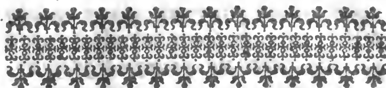
OCCASIO ET MOMENTVM Scriptionis.

NVperrimè Carpentoracti inter concamerandum pauimentum templi maximi, refossus est loculus cum integro corpore, vt distinctiùs infra c. 2. Referam. Rogauere meam ea de re sententiam, qui adhibiti fuerant ad corporis recognitionem. Rem totam haud perfunctoriè consideranti, dignum visum est argumentum, de quo aliquid diligentiùs elucubraretur. Et verò ea tractatio in vtilissimas simul & jucundissimas materias quibus cum nexa est, stylum necessariò infert. Nam hinc, de corruptione passim in nostra corpora grassante, nec nisi per raram prærogatiuam à paucis corporibus aliena, cogitatio refricatur: qua recordatione nihil vtilius & ad peccati fugam verúmque fluxarum contemptionem vtilius potest occurrere. Vt propterea Scriptura & Patres nihil frequentius studiosiúsque infigant, quàm redituros nos in terram nostram de qua sumpti sumus, & eò denique reuolui cogitationes mortalium, quoniam vana sunt. Omnibus sigillatim tentationibus, medelam hinc apparat Pet. Damiani Opusc. 15. c. 23. Inde occursat animo, incorruptela de qua præcipuè & directè agendum est: cuius consideratio non secus ac prægustatio quadam cælestis corporum gloriæ, hominem in his fæcibus defixum, & in corpore mortis huius ingemiscentem, animat erigitque, donec desponsa immutatio veniat, & absorbeatur quod mortale est à vita.

Itaque huic tractationi insistere, aliud reuera non est, quàm suspendi inter cælum & terram, non ad modum mulieris illius in voluptati ac peccatis typum insidentis amphora,

eiúmque ea exportandæ in terram Sennaar. Sed vt vtriusque illius status attenta consideratione, & fluxa ac corruptibili corporum & corporearum rerum conditione, composita cum incorruptione quam caro & sanguis non possidebunt, procul simus ab omni confusione, & æterno decore in splendoribus Sanctorum honestandi, per exquisitè hic seruatam incorruptionem animorum & corporum euadamus. Sic Adam inter cælum & terram suspensus est, imo factus cælum & terra iudice Philippo bonæ Spei Abbate, qui Tomo 4. moralit. in Cant. ad finem, *quod in capite libri scriptum est*, in principio creauit Deus cælum & terram, *interpretatur præter cætera, de Adamo in prima conditione cæli instar puro & innocente atque adeò incorruptibili; simulque terra quatenus in eam vitio suo relabi poterat, si non staret in veritate, & inditum gratuito cælestis diuinaque naturæ consortium improuidè abijceret. Fælix si inhærens cælestibus, cælum incontaminatum & immarcessibile esse, in perpetuum delegisset, potiùs quam reuerti in terram suam, & eiusdem maledicti infelicitatem in nos deuoluere. Ac proinde fructuosissimum nobis, est inter cælum quod ille excidit; desponsam inquam corporis quoque incorruptelam quam ille perdidit; nósque in eo; ac terram in quam cum illo reuersuri sumus, cogitatione suspendi; vt recogitato eius lapsu, damna illa (nam per Christum licet,) studiosè resarciamus, declinatis eius vestigijs; nec iam hærentes inter cælum & terram quo nos deduxit peccatum cum Spiritualibus nequitiæ in cælestibus, vt piè simul ac eleganter de more disserit S. Bernardus serm. de S. Martino.*

CAPVT I.

CAPVT I.

Protheoria de naturali ſecundùm communem curſum humanorum corporum reuerſione in terram ſuam.

1. ET diuinis Oraculis, & perpetuo omnium retrò ſæculorum experimento, fit extra dubium, corpora noſtra ex conſueto naturæ curſu tandem corrũpi atque putreſcere. Hoc denunciauit lata poſt cognitam primorum Parentum cauſam, Diuina ſententia. Mox enim ab admiſſo contra Dei interdictum peccato, audiuit Adam Geneſ. 3. *Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ. Spi-*

nas & tribulos germinabit tibi; & comedes herbam terræ. In ſudore vultus tui veſceris pane, donec reuertaris in terram de qua ſumptus es, quia puluis es & in puluerem reuerteris. Inuoluunt hæ pœnæ, mortales omnes Nam tametſi aliqui videntur in labore hominum non eſſe, & cum hominibus non flagellari; nimirum Reges ac Principes ad quorum tabernacula flagellum in ſpeciem non appropinquat; Tamen reuera ipſi quoque, præ angoribus & aculeis quibus aſſiduè transfiguntur corde, dici poſſunt in ſudore vultus ſui veſci pane ſuo, iuxta egregiam S. Auguſtini diſputationem, l. 2. de Geneſi contra Manich. cap. 20.

Quomodocumque verò contingat verum eſſe; mortales omnes anterioribus illis pœnis peccato Adami Diuinitus repoſitis affici; in poſtremam, ſiue corruptionem corporis & reuerſionem in terram de qua ſumptum eſt; ex communi & conſueto naturæ curſu, omnes incurrũt. Omnibus enim dictum eſt. *In*

terram de qua sumptus es, & in puluerē reuerteris. Prostat enim hoc sum Reg. edictū.

Dei sententia de homine in terram reuersuro, vtrique sexui communis:

2. Neque vero est fœmineus sexus vnde obtendat sibi ab hac pœna immunitatem, quod non sit sumptus de terra. Scriptura enim de solo Adamo dicit. *Formauit Deus hominem de limo terræ.* Inferius verò de mulieris formatione ait. *Immisit Dominus Deus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit vnam de costis eius: & repleuit carnem pro ea. Et ædificauit Dominus Deus, costam quam tulerat de Adam in mulierem, & adduxit eam ad Adam, dixitque Adam hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, hæc vocabitur virago, quia de viro sumpta est:.* Ea mulier, non de limo, sed de viro sumpta est. Quadratque huic loco responsum scorti Edesseni occurrentis Sancto Ephremo, & in eum defigentis oculos. Siscitanti enim Sancto cur subsisteret, & ita in eum oculos figeret, respondit mulier.

Intueor te, quia ego mulier, ex te viro ſumpta ſum. Tu autem ne me intuearis, ſed terram ex qua tu vir ſumptus es. Narrat Nyſſenus in Sancti Ephremi laudatione. Non eſt ergo mulier ex terra. Stultè autem Thalmudiſtæ, ex illis verbis, *hoc nunc os*; & ex illis, *hac vocabitur virago*, Euam matrem noſtram ex Adamo eductam agnoſcunt; in quam pronomen illud demonſtratiuum *hoc*, & *hac*, itémque aduerbium *nunc* pręſentis temporis nota, cadat. Fuiſſe autem Adamo aliam anteriorem Vxorem nomine *Lilis*, è terra formatã, ijſdem quibus Adamus ipſe principijs, è qua dæmones per an. 130. quibus ante Euam cum Adamo vixit, ſint procreati. Refert has Thalmudicas gerras Abulenſis ad c. 2. Geneſ. q. 28. quæ iuuare non poſſunt, vt intelligamus quomodò mulieres quoque, de terra ſumptæ ſint, & idcirco in terram æquè ac mares reuerti debeant. Nam præterquàm quod ſomnium illud de alia Adæ muliere, vanum

prorsus est & gratis confictum: nec Adamus Euam cum Lilis, sed cum brutis ante ad se adductis comparabat: fatentur Thalmudici, solos Dæmones ex ea anteriore Adæ Vxore esse susceptos. Non igitur idcirco mulieres ex terra esse dici possent; cum supponantur non esse satæ nisi ex Eua, cuius materia fuit, non limus, sed costa carnosa.

3. Nihilominus mulieres quoque inuoluit proposita pœna corruptionis corporum. Nam saltem mediatè, de terra sumptæ sunt; quatenus ex viro formata est Eua, vir autem de terra sumptus est, & de limo formatus. Deinde admodùm verisimile est, materiam ex qua Deus formauit mulierem, vltra costam ex Adamo desumptam, fuisse terram. Mulier quippe non est formata ex sola costa, vt notum est, quamuis enim costa potuisset diuinitus rarefieri, quantùm ferebat extensio mulieris; tamen longè tenuior & gracilior fuisset mulier, si alia materia non fuisset adiuncta, quan-

ta neceſſaria eſſet ad compagem fœminei corporis humani. Alia ergo materia vltra coſtam carnoſam adhibenda fuit vt prima mulier formaretur. Eam materiam S. Thomas 1. p. q. 92. art. 3. ad 1. cenſet per creationem aduenisse. Sed hoc non cohæret cum receptiſſima doctrina, quod in primo mundi opificio, tota materia quæ vnquam extitura erat, creata ſit: deinceps verò nulla nouæ materiæ portio ſit producta. Itaque verius eſt, coſtæ carnoſæ è qua ad inſinuandam viri & vxoris vnitatem, & originem omnium ex vno, charitatiſque ignitabulum inde exiſtens, formanda fuit mulier, admiſtum eſſe limum. Atque ita verum eſſe liquet, mulierem quoque de terra ſumptam eſſe, & in terram de qua ſumpta eſt, eſſe reuerſuram, vt tulit diuina ſententia.

[Non ſubducit item mulieres ſententiæ prædictæ de reuerſione in terram ſuam, quod ea ſententia videatur intorta in Adamum, ſeorſim ab Eeua. Sicut

in Euam seorsim ab Adamo vibrata est peculiaris mulierum damnatio, penes ærumnarum multiplicationem ex conceptibus & partus doloribus. Hoc inquam nihil refert ad eximendas mulieres, pœnæ corruptionis corporum & reuersionis in terram. Alioqui eximenda quoque esset mulier à necessitate moriendi, post gustatum cibum vetitum. Soli enim Adæ c. 2. Geneseos, interminatus erat Deus. *Ne comedas. In quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Et tamen mulier c. 3. agnouit, ad se quoque pertinere hoc præceptum, sibique imminere mortem si cibum gustaret. Dixit enim serpenti. *Præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tägeremus illud, ne fortè moriamur.* Idcirco igitur Deus, (vt notauit Bellarminus l. 3. de amiss. gratiæ & statu peccati c. 11.) pœnam vtrique sexui communem futuram, coniungere potius voluit cum pœnis magis propriè ad virum pertinentibus, quia propriè causa transmis-

ſionis peccati, vnaque mortis in genus humanum, fuit Adami ſolius peccatum. Eua quippè ſi ſola comediſſet, ſola contraxiſſet peccatum, & mortis neceſſitatatem. Adamo autem peccante, per vnum hominem, peccatum & mors intrauit in mundum. Atque ita meritò ipſi ſoli denunciata eſt hæc pœna, communis futura vtrique ſexui. Præterquam quod vir eſt caput mulieris, atque adeò in viro cōprehenſa eſt mulier. Et ſicut in poſteris Adæ peccatoris, non numerantur ſoli viri, ita & viris & mulieribus, ſecundum communem naturæ curſum, eſt deſcendendum in corruptionem.

Variæ ſcripturæ, de reuerſione hominis cuiuſcumque in terram ſuam.

4. Ferunt hoc, præter locum ex Geneſi hactenus diſcuſſum, variæ aliæ ſcripturæ quibus indiſcriminatim vtrique ſexui, iuxta obſeruationem Iſidori Pelutiotæ Lib. 3. Epiſt. 12. communi voce *hominis* deſignato, denunciatur

mors & corruptio, ſiue reuerſio in terram ſuam. Ita enim apertè ferunt loca quibus homo *puluis*, & *terra*, & *cinis*, & *vermium*, aut *putredinis filius* denominatur. Sic Pſalmo 102. *Recordatus eſt quoniam puluis ſumus; homo ſicut fænum, dies eius.* Et Pſal. 21. *In puluerem mortis deducet me.* Abraham Geneſ. 18. *Loquar ad Dominum meum, cum ſim puluis & cinis:* Pſal. 145. *exibit ſpiritus eius & reuertetur in terram ſuam?* vtique homo, quia exeunte ſpiritu putreſcit & reſoluitur in terram. Quod iterat Pſal. 103. verbis illis. *Auferes ſpiritum eorum & deficient, & in puluerem ſuum reuertentur.* Siracides Eccleſ. 17. *Deus creauit de terra hominem, & ſecundùm imaginem ſuam fecit illum, & iterum conuertit illum in ipſam.* Nempe terram de qua creatus eſt. Et in fine capitis. *Omnes homines terra & cinis.* Iuxta Lantfrancum L. de corp. & ſang. Dom. Locutionis modus eſt quo res effecta, materiali ſolet nomine appellari. Et Creator ex terra creato primo homini, in Geneſi

dicit. *Terra es, & in terrã ibis.* Quaſi diceret; quia factus es ex terra, quandoque fies terra, & teuerteris in rerram.]

Eodem locutionis modo; quia homo in putrem materiam reſoluendus eſt, à Iobo c. 25. dicitur *putredo*, ea emphatica hominis definitione. *Homo putredo, & filius hominis vermis.* Ad quæ verba S. Gregorius 17. Moral. c. 9. hominem, id eſt Adamum, *putredinem* dictum ait, poſteros verò eius, *vermes.*

[Primus namque humani generis Parens, homo non filius hominis; ex quo quiſquis prodijt, non ſolùm homo, ſed filius quoque hominis fuit. Sicut ergo ex homine filius, ita ex putredine naſcitur vermis. Vnde rectè homo putredo, filius verò hominis vermis vocatur. Primus quippè homo putredo, non vermis, quia etſi per mortem putruit, nõ tamen ex putredine per natiuitatem venit. Qui autem hominis eſt filius, vermis dicitur: quia iam ex mortalium corporum corruptione propagatur.]

Genuinus tamen Iobi sensus esse videtur, omnem hominem esse putredinem & vermem, quia in putredinem denique ac vermes desinit. Iuxta illud eiusdem Iobi c. 17. *Putredini dixi Pater meus es; Soror mea & Mater mea vermibus.* Vocat putredinem Patrem suum, quia ex puluere factus erat in primo homine. Et eodem iure poterat putredinem matrem suam dicere, quo nomine sæpe donatur terra, etiam in sacris Literis, vt cum dixit c. 1. *Nudus egressus sum de vtero Matris meæ & nudus reuertar illhuc.* Non enim reuersurus erat in aluum eius quę ipsum genuerat; sed in terram de cuius quasi vtero formatus est homo primus, & nos omnes in eo. Audi Chrisostomum in catena Græcorum, in Iobum.

Cuius vteri meminit? Nempe primi illius opificij, suæque è terra coagmentationis, primi parentis opificium imitantis. Nudus è terra Diuino munere conformatus sum, minimè fucatus; nulla re superuacaneâ oneratus, ac propè

dixerim à materiæ concretione ſecretus. Ergo nudus quoque reuertar illuc. Quo? nempè ad locum plangore liberum. Si enim ad eum vterum, qui in promptu eſt, cogitationem traduxeris, credideris maternam aluum vnde extitiſti, tibi rurſus ſubeundam eſſe, rationis decorum, atque verborum apta conſecutio perierit.

Homo per mortem, Vermes, Serpentes, & Beſtias hæreditat, iuxta Siracidem.

5. Terra ergo & puluis, ſeu putredo, mater hominis, in cuius vterum regreditur. Quo ipſo *matris* nomine eandem ob cauſam, vermes donabat Iob. In pabulum enim vermium cedit cadauer emortuum, iuxta illud Eſaiæ 14. ad Regem Babilonis. *Concidit cadauer tuum; ſubter te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes.* Et quo caro pinguior & curatior eſt, eo plures ac tetriores ex illa vermes exiſtent, iuxta celebratam in Capitulis Patrum paræmiam (qui multiplicat carnes, multiplicat vermes.)

Nec vermes duntaxat ex corrupto corpore humano enasci, sed & alia visu fœda & horrenda animalia, deprehensum frequenter est. Autor sermonum ad fratres in Eremo serm. 48. ad hoc prouocabat ferociētes præ bono habitu & elegātia corporis plerasque mortaliū. [Euntes (inquit) vos ô iuuenes & potentes, ad sepulchra patrum vestrorum, considerate, quid fuerunt, & quid sunt. Monumenta eorū aperiamus, & videamus quis Domin⁹, quis seruus, quis pulcher, quis turpis, quis rectus, quis curuus inter eos fuerit. Aperiamus oculos mētis & corporis, & nostram grandem miseriam frequenter non pigeat considerare. Intremus sepulchra, & quid inuenimus discamus. Quid Fratres inuenimus, vel quæ? Nam si respexerimus, inuenimus mortuorum capita, renes & ventrem. Verum & indubitanter verum: mihi experto credite, quòd in capitibus inuenietis buffones saltantes generatos ex cerebro. In renibus serpentes gene-

ratos, in lumbis ambulantes. In ventre vermes ſcaturientes generatos ex viſceribus. Ecce quid ſumus, & quid iam erimus, ecce in quod reſoluimur.

Subjicit ibidem inferius, de Cæſaris cadauere, nonnulla, quorum penes eum ſit fides, non enim ſunt ſatis veriſſimilia.

Ductus ſum (inquit) cum cæteris ad videndum cadauer Cæſaris in ſepulchro, & vidi quod omnino eſſet liuido colore ornatum, putredine circumdatum, ventrem eius diruptum, & vermium per illum cateruas tranſeuntes proſpexi. Duo quoque buffones famelici in foueis oculorum paſcebantur, crines eius non adhærebāt capiti, dentes eius apparebant labijs conſumptis, & reuelatum erat nariū fundamētum.] In hac narratione Pſeudo Auguſtini.

Buffones duo famelici quos in oculis Cæſaris ſtabulantes abs ſe viſos ait; argumentum ſolatij ſuppeditabant cruciario, cuius ea vox eſt in Epitaphijs collectis à Franciſco Vverſtio.

Furca mihi tumulus. Quid tum? Tegit omnia cælum,
Defectos terrâ, nox tenebrosa tegit.
Arrodunt vermes, cōplet caua lumina buffo.
Fœda fames colubri, putria membra vorat.
Immingunt tumuloque canes, & tecta reuellunt.
Ossa cadaueribus mox oneranda nouis.
Vexat humum vespillo, lapis super vrget & ipso
Pondere, depositos Tartara ad ima premit.
At mihi sublimi cruce pendulo ad ardua cæli
Culmina, liberior proximiorque via est.
Non canis aut serpens, non est mea viscera vermis,
Quin magis alitibus dapsilis esca legor.

Quod ait de serpente & colubro, potest accipi de serpente ex hominis corpore, enato, quod his verbis prodit Naso.

Mutati credunt humanas angue medullas.

Et Plinius lib. 10. c. 66. natur. hiſtor. [Anguem ex medulla ſpinæ hominis gigni, accepimus à multis. Pleraque enim occulta & cœca origine prouen-niunt, etiam in quadrupedum genere.]

Addenſant in hanc rem exempla, recentiores & nominatim Ioachimus Camerarius in hiſtor. meditat. l. 1. c. 11. referens iuuenem nobilem, forma præſtanti, obfirmatè renuiſſe penicillo pictoris exprimi, conteſtatum recluſo poſt aliquot à ſepultura ſua dies ſepulchro, circum cadauer viſendos ſerpentes. Et ita reipſa eſt comprobatum. Nam aperto haud ita multo poſt tumulationem ſepulchro, diaphragma & ſpina dorſi ſerpentibus ſepta apparuerunt. Ælianus quidem l. 1. c. 51. ait id non niſi improbis & flagitioſæ vitæ hominibus accidere. Sed alius fuit ſenſus Alexandrinorum, quos Plutarchus in Cleomene refert, cùm ſuſpenſo iuſſu Regis Ægypti, cadauere Cleomenis, ſerpens eius caput circumplexus eſſet, credi-

tum passim esse, Cleomenem esse semideum: tametsi periti quidam, rem posse naturaliter accidere demonstrabant, ita vt sicut ex asino putrefacto scarabæi, ex equo mortuo vespæ, ex boue apes enascuntur; ita ex hominis cadauere existant angues. Et astipulari videtur Siracides c. 10. verbis illis. *Cum morietur homo hæreditabit serpentes, & bestias, & vermes.*

6. Non est quod ista enasci in humanis cadaueribus incredibile videatur, cum in corporibus viuentibus præ corruptorum humorum vbertate & qualitate talia interdum enascantur, vt Dracunculi de quibus Thomas à Vega in 6. de locis affectis, & varij antiqui quos adducit Ioannes Tardinus de pilis c. 14. qui ex Plinio l. 7. c. 51. & Apuleio 2. florid. addit, Pherecydem Syrum maxima serpentum multitudine ex eius corpore foras erumpente, letho datum: quod quamuis Mercurialis 5. var. c. 6. de Phtiriasi accipiat, tamen de serpenti-

bus aↄcipiendum videtur; cum Plinius l. 2. c. 33. recenſuerit defunctos Phtiriaſi, quibus Pherecydem non annumerat. Enati ergo ſunt in viuo adhuc Pherecyde ſerpentes, ſicut in Pannonia anno 1540. conſtat natas paſſim in humanis corporibus viperas & lacertas, quæ miſerabiliter excruciatos mortales enecabant, vt ſcripſit Hercules Saxonia c. 1. de Plica. Id quod teſtatur etiam Geſnerus in Opere de quadrupedibus ouiparis, tria circiter hominum millia ſic perijſſe referens. Nominatímque ait quibuſdam humi ad ſolem iacentibus, ſerpentes & lacertos aliquatenus per os emerſiſſe, ſed moxiterum in ventrem ſe abdidiſſe. Nobili itē puellæ diris cruciatibus demortuæ, cum venter incideretur, duos ſerpentes prodijſſe. Affinia ſūt quę de animalculis catellos referētibus in humano corpore procreatis, recitat Sennertus l. 2. p. 3. ſ. 2. c. 4. Item quod mulierem vermem vnum ſpithamæ longitudine excreuiſſe autor eſt

Schenchius l.3. obſeru. addens de Virgine nobili quæ vermes multos cimicũ magnitudine eiecit, ſicut & Dureus ſimile millepedi animalculum,& Carolus Mansfeldius aliud ſimile picæ,emiſſa teſtantur. Fuiſſe qui funderet ſcorpionem viuum,ſcribit ex Schenchij obſeruationibus Ioannes Ionſtonus Claſſe 6. Thaumatographiæ c. 3. artic. 4. Immanem buffonem in ſtomacho viui cuiuſdam Monachi diu nidulatum,poſt mortem denique miſeri hominis, ſupra modum ſemper dum vitæ ſuperfuit famelici, deprehenſum; certis autoribus habeo compertum.

Si igitur in viuentibus enaſci poſſunt angues atque ſerpentes; & quod nonnulli teſtantur, ex capillis muliebribus fimo obrutis exiſtunt ſerpentes, magnũ erit ſi innaſcãtur cadaueri? Horrendus tamẽ ſerpens qui cadauer adulteræ depaſtus legitur, ſiue ad pabuli nidorem illectus, ſiue Deo iuſtè vlciſcente ſpurcitias lupæ illius, eo excitus, quod

ſignificat Fortunatus ſub finem Aſtorum S. Marcelli Pariſienſis 1. Nouemb. non è corpore illo natus eſt, ſed aliunde adrepſit ad talem eſcam.

7. Sic igitur mortuus homo in vermes tranſit atque ſerpentes, valetque de eo quod ſigillatim de fornicatore dicitur Euleſ. 19. *Putredo & vermes hæreditabunt illum.* Et vniuerſaliùs c. 10. *Cum morietur homo hæreditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes.* Nunc dicit hominem fieri hæreditatem vermium; nunc ipſum hominem fieri hæredem eorum. Sed ſenſus eſt idem. Nimirum mens eius eſt, aſſerere, id quod homo poſt ſe relinquit, eſſe vermes ac ſerpentes; & ipſos eſſe qui ei ſuccedunt, ac ſubſtantiam ab eo relictam depaſcuntur. Per vermes autem, denique in putredinem & terram ſuam reſoluitur.

Sic mandatur executioni Diuina ſententia in hominem mox à peccato lata, quam tanti intereſt noſtris ſemper auribus inſonare. Nec eſt inueriſimile

priscos Christianos præter cætera hoc spectasse, cum abjecto communi Romanorum & Grœcorum vsu cremandi cadauer, delegerunt tumulationem & infossionem in terram, quasi hæc corporum resolutio, meliùs responderet edicto Dei, quo omnes homines ad terram reuersuri, sunt pronunciati. Romani, Vestales tantùm quæ deliquerant, infodiebant viuas, vt significaretur esse indignas emori in igne, sterili atque adeò puro & casto elemento, iuxta Philippum Abbatem l. de conti. c. 90. Et quod Plinius lib. 7. c. 54. vetere apud eos instituto ait corpora omnium condita, refelli videtur ex combusto Numæ cadauere, vt Plutarchus in vita Numæ notauit. Sed & Ouidius Remi funus describens, ait.

Vltima plorato subdita flamma rogo est.

Et quicquid sit de antiquo vsu, tamen postea nihil Romanis frequentius, vt Plinius supra fatetur, & Tacitus 16. annal. At Christiani, à violenta illa cor-

porum deſtructione abhorruerunt. Hoc Cæcilius apud Minutium, refert ad ſpẽ reſurrectionis. [Anceps(inquit)malum, & gemina dementia; cœlo & aſtris quæ ſic relinquims vt inuenimus, interitum denunciare: ſibi mortuis extinctis, qui ſicut naſcimur & interimus, æternitatem repromittere. Inde videlicet & execrantur rogos, & damnant ignium ſepulturas, quaſi non omne corpus etſi flammis ſubtrahatur, annis tamen & ætatibus in terram reſoluatur: nec interſit vtrum feræ diripiant, an maria conſumant, an humus contegat, an flamma ſubducat, cum cadaueribus omnis ſepultura (ſi ſentiunt) pœna ſit; ſi non ſentiunt, ipſa conficiendi celeritate medicina.] Verberabat aërem qui Chriſtianos inde inſectabatur. Non enim ignium ſepulturas auerſabantur, quaſi dificilior eſſet futura reſurrectio poſt cadauer combuſtum, quàm poſt reſolutum ſponte naturæ: ſed corporibus ſuorum parcentes, lentam illam ac

ferè naturalem corruptionem præeligebant; tum quia ea violentæ resolutionis corporum remotio, ad reuerentiam ex Augustino 1. Ciuit. c. 13. corporibus sanctis debitam aptior erat;tum quia luculentiùs ingeritur mortalibus, Diuinum decretum de reuersione hominis in terram suam, cum cadauer permittitur naturali corruptioni, & terræ infoditur in terram regressurum.

Etiam magnis qui sunt in terra, communis sors reuertendi in terram suam.

8. Hæc est communis sors quorumcumque hominum quatumuis sibi in vita aliquid esse videantur, ac vel si Magni in terra, & Principes, vel Imperatores audiant. Simon Magus existimabat se aliquid esse, vt dicitur Actor. 8. & inflatus animo vocabat, se *stantem*, id est incorruptibilem & nunquam de eo vegeto statu quo potiebatur dimouendum, vt refertur 2. Recog. sed turpiter allisus & attritus, in puluerem suum regressus est. Iustinianus Impera-

tor, à ſuo Treboniano rapaciſſimo & Ethniciſſimo homine dementatus, ad cœteras profanitates & ſacrorum conculcationes in hoc Æthiope non rectè à Ferd. Corduba c. 14. didaſc. dealbatas, colophonẽ addidit; cũ poſt Chriſti in mortali vita corporeas paſſiones ad corruptionem ex ſe diſpoſituras, ablegatas; & Apthartodocitarum dogma adamatum quoad Chriſtum, eo quoad ſeipſum deuenit, vt exiſtimaret ſe citra corruptionem omnem, & in ſenſu Simonis Magi *ſtantem*, cœlo eſſe inferendum, vt Suidas in Treboniano teſtatur, & ex Heſychio Mileſio confirmat Baronius anno 529. *ſub finem*. Euẽtus omnino contrarium docuit, & Iuſtinianum, vel eius palponem Trebonianum, dementiæ reuicit. Pro conſtanti idem habuerunt Grœci Imperatores, qui in primo aditu cineres ſibi offerri in vaſculo, vt reſolutionis ſuæ in cineres meminiſſent, induxerant in vſum, vt mox referam,

Itaque vniuersaliter, & Regum ac Principum corporibus non exclusis, Gregorius Nyssen⁹ Orat. de S. Theodoro, corpora Sanctorum quæ incorruptibilitatem animæ non læserunt, & immaculata animæ instrumenta fuerunt, abeunte anima summo in honore apud fideles haberi docet, diuinis operibus ac signis veneranda: cœterorum verò hominum mortua corpora, non item. [Nam cœteræ quidem reliquiæ, etiam abominabiles plerisque sunt, ac nemo lubenter sepulchrum præterit: aut si ex inopinato apertum ostendit, deformitate nimirum earum rerum quæ inibi iacent, faciem operiens, iniucunditate repletus, & humanæ naturæ conditioni grauiter ingemiscens, prætercurrit.] Nihil hìc per auxesim dictum, ac ne magnorum quidem qui sunt in terra, corporibus seclusis. Quod vt quotidiana exempla taceam, prodidit insigniter Isabella Imperatrix, Caroli V. Vxor, cnius defunctæ corpus paucis à morte

diebus, omnibus licet vnguentis conditus, adeò immutatus eſt, vt Franciſco Borgiæ pompæ funebriscuratori,ad illidendos ſeculo calces incẽtiuum potens fuerit, conceptus è conſpectu cadaueris non ita pridem adeò nitentis horror, vt in Borgiæ rebus geſtis ſcribit Petrus Ribadeneyra.

9. Exemplum Henrici primi Anglorũ Regis,quod exhibuit Ioãnes Monachus Majoris Monaſterij lib. 1. hiſtor. Gauffredi Ducis Normanniæ, non eſt minùs luculentum. Et quia idem Ioannes, eo exemplo propoſito, inſigniter in hanc rem philoſophatur, placet ipſa eius verba appẽdere. [Rex Henricus (inquit) prima die Decembris obierat, cuius corpus Rothomagum allatum eſt,& ibi viſcera eius,& cerebrum, & oculi conſepulta ſunt. Reliquum autem corpus,cultellis circumquaque diſſecatum, & multo ſale aſperſum, coriis taurinis reconditum eſt, cauſa fœtoris euitandi, qui multus & infinitus, iam

circumstantes inficiebat. Vnde & ipse qui magno pretio conductus, securi caput eius exciderat, vt fœtidissimũ cerebrum extraheret; quamuis in linteaminibus caput suum obuoluisset, mortuus tamen ea causa, pretio malè gauisus est. Hic est vltimus ex multis quem Rex Henricus occidit. Multos enim occiderat viuus; hunc vltimum occidit mortuus. Inde siquidem corpus Regium domi suæ deportauerunt, vbi diu in Ecclesia in qua Pater eius sepultus fuerat, quamuis multo sale repletum esset & multis corijs reconditum, tamen continuè ex corpore, niger humor & horribilis, coria pertransiens decurrebat, & vasis sub feretro susceptus, à ministris horrore fatiscentibus abijciebatur. Vide igitur quicunque legis, quomodò Regis potentissimj corpus, cuius ceruix diadematę auro, argento, & gemmis electissimis quasi Dei splendore vernauerat, cuius vtraque manus sceptris præradjauerat, cuius reliqua super-

ficies auro argentóque textili tota rutilauerat, cuius os tam delicioſiſſimis & exquiſitis cibis paſci ſolebat; cui omnes aſſurgere, omnes expaueſcere, omnes gaudere, omnes admirari ſolebant; Vide inquam quo corpus illius deuenerit, quàm horribiliter delituerit, quàm miſerabiliter abjectum fuerit. Vide tecum euentum, ex quo ſemper pendet judicium; & diſce contemnere, quicquid ſic exterminatur, quicquid ſic annihilatur.] Quare rectè omnino ac ſapienter ſtatuebat Deiloquus Iob. c. 21. *Numquid Deum docebit quiſpiam ſcientiam, qui excelſos iudicat? Iſte moritur robuſtus & ſanus, diues & felix.* Nemo reuera moritur robuſtus & ſanus, ſed anterius totius vitæ robur, & continuata ad extremam vſque ægritudinem ſanitas, eo loquendi modo inſinuatur. Moritur ergo quiſpiam excelſorum terræ. *Viſcera eius plena ſunt adipe & medullis, oſſa illius irrigantur. Alius verò moritur in amaritudine animæ abſque vllis opibus. Et tamen ſimul in*

puluere dormient, & vermes operient eos. En communis magnorum & pusillorum seculi sors: abeunte anima simul Rex & agaso dormiunt in puluere, ambo reuertuntur in terram suam, vtrumque vermes operiunt. Flacci vox est l. 4. odæ 7.

Quo Pius Æneas? Quo Tullus diues & Ancus?
Puluis & vmbra sumus.

Heu sortem humanam! [Quis homo est, quilibet homo, cùm sit homo?] vt rectè ingemuit D. Augustinus 4. conf. c. 1. *Humilitatis materia, reuersio necessaria hominis in terram suam.*

10. Iure ergo cuiuis nostrum inclamandum illud. Quid superbis terra & cinis? Diuinè in hanc rem Laurentius Iustinianus in ligno vitæ Tract. de humilit. c. 4. [Quo fine claudatur hominis caro, insinuant ipsa sepulchra ossibus plena, fœtoribus intolerabilia, vermibus referta. Nam post hominem, vermis de ea generatur, post vermem

fœtor & horror exhalat. Sicque in non hominem, vertitur omnis homo. Igitur ô ſæculi amatores, ô carnis concupiſcentiarum fautores, cùm fæx, cùm limus, cùm res viliſſima ſimus, vnde ſuperbimus? Quare corporis noſtri miſeriam non conſideramus? O mira fatuitas! ô ſtupenda cæcitas! ô dedignanda vanitas cordis noſtri! cuius ceruicoſos motus, omninò domare non poteſt humilitatis tanta memoria, quin adhuc ſuperbias puluis & cinis!

S. Chryſoſtomus ſerm. de fide & lege naturæ, multam humilitatis materiam hinc eruit expendens illud Eccleſ. 10. quod allegat tanquam Eſaiæ, *quid ſuperbit terra & cinis*! [Formatus (eſt inquit) Adam pauper de terra. Puluere enim accepto, Deus eum formauit: ſed neſciuit Adam quomodo formatus eſt, vt dixi olim. Non enim opportebat, eum teſtem adeſſe eorum quæ fiebant, vt ne contra Deum extolleretur, & ignoraret eum qui ſe creauerat, & reproba-

ret suum conditorem.] Locus quem allegat, habetur in homilia de formatione Adæ, vbi quomodò consultum sit humilitati, semouendo animam à conspectu formationis hominis, nec eam condendo nisi post effictam luteam massam in externum hominem, rationem reddit, *ne gloriari posset, quasi Dei ad fabricandum opus illud, adiutrix*. Pergit priore loco Chrysostomus, & cœptum sermonem de argumento humilitatis ex resolutione in terram petendo, sic prosequitur. [Deus creauit hominem de puluere, sed nesciebat homo quomodò esset factus; & propterea ignorabat & suam vilitatem. Deus enim vt dicebam dudum, animam noluit esse priorem, vt ne videret formationem. Veruntamen quoniam omnino nesciuit ex qua humilitate substiterit, & quod eum opifex de terra finxerit, conuertit eum in terram è qua sumptus est, vt iterum de sua infirmitate edoctus, agnoscat & primæuam beneficentiam,

& futuram inuidiam. Quia enim quando formatus eſt, neſciuit quod de terra factus eſſet; (attende diligentur, ne te fugiat latens ſenſus: (quia Adam dum formaretur ignorabat quod de puluere ſurgeret, quando in reſurrectione ſurget, ſciet quod exuat puluerem & excitetur. Nam etſi mortuus ſemetipſum non videat, videt tamen eum qui ante ſe eſt. Videmus nos mortuos & in puluerem reſolutos, & per quæ videmus, docemur. Non vidiſti ſæpè audaces viros & ſuperbos, quomodò ſæpè conſternati & humiliati ſunt in mortibus? Nunciatur mors, & toto corde tremiſcunt, mentéque eorum nihil eſt abjectius. Ita ſanè & circa ſepulchra philoſophamur; Videntes oſſa nuda, & humanam naturam corroſam & diſſolutam, cogitamus ſtatim & inter nos diſputamus, dicentes, Ecce quid tandem ex nobis fit, & quo abimus *&c.* Apud ſepulchra, ita vnuſquiſque proximo loquitur, ô miſeram, ô miſeram

noſtram

nostram vitam. Quid tandem ex nobis fit? *&c.* Ea propter Deus vbique sepulchra fieri voluit, vt illis nostræ ipsorum infirmitatis memores fieremus. Ideò omnis ciuitas, omne castellum, ante ingressum sepulchra habet, vt contendens intrare in ciuitatem quæ imperat, & floret diuitijs, & potentatu, alijsque dignitatibus, priusquàm videt quod secum concipit, videat primùm quod sit: Ante portas sunt sepulchra, ante agros sunt sepulchra. Vbique ante oculos est nostrę humilitatis schola, & docemur in quid desinamus tandem, & videmus qualia futura sint phantasmata.]

Hoc Imperatorem suum monebant Græci, cum inaugurabatur veriti ex ea celsitate tumorem, nisi terræ nostræ & cinerum in quos resoluimur ingesta recordatione veluti freno comprimeretur. [Apud Græcos (ait Petrus Damiani Opusc. 24. c. 5.) hæc teneri consuetudo perhibetur, vt cum Imperator quis in dignitate creatur, mox vt impe-

rialibus fuerit infulis redimitus, coronæ ſimul ac ſceptri gloriâ decoratus, cùm denique procerum vallatur obſequijs, cùm excipitur modulantibus pſallentium choris, quidam ſibi præſto ſit obuius, qui videlicet vnâ manu vaſculum plenum mortuorum oſſibus, ac pulueribus offerat, in aliâ verò ſtupam lini ſubtiliter pexam, ac pilis penſilibus molliter demolitam; cui protinus ignis adhibetur, & repentè in ictu oculi flammâ ſubitò vorante, conſumitur: Vt in altero debeat conſiderare quod eſt, in altero valeat videre quod habet. In cineribus ſiquidem, ſe cinerem recognoſcit, in ſtupâ iam colligit in die iudicij quàm ſubitò mundus ardebit; quatenus dum ſe, ſimul ac ſua tam vana, tam floccipendenda conſiderat, de imperialis culminis aſcenſo faſtigio nullatenus inſoleſcat; & dum poſſeſſor atque poſſeſſio ſubjacere communi omnium caſui non ambigitur, iam quaſi de ſingulari dignitatis apice, qui ad

summa prouectus est, non inflectur.]

Etiam homini anima pro sale.

11. Iuuat nonnullas alias, quas status hic corporum ad abscessum animæ imgerit, cogitationes non omittere. Et imprimis hinc habetur, non tanquam singulare pronunciari par fuisse de suibus, quod anima sit eis pro sale. Ita Varro l. 2. de re rustica c.4. Tullius l. 5. de fin. Plinius l. 8. cap. 51. & ex Cleanthe Clemens Alexandr. 7. strom. At quomodò hoc singulare in sue, cum homini quoque, anima sit pro sale arcente putredinem; adeò vt cum primùm anima excedit, pax sit naribus optanda, vel secedendum à cadauere in terram suam mox abituro. Egregiè hoc considerauit S. Bernardus serm. 6. de aduentu alloquens corpus, apud quod anima hospitatur.[Ac ne fortè (inquit) despicias, aut paruipendas hospitem tuum, pro eo quod peregrinus tibi videtur & aduena: diligenter attende, quid hospitis huius tibi præsentia largiatur. Ipse

enim eſt, qui tribuit oculis viſum; auditum auribus præſtat; ipſe eſt qui linguæ vocem, palato guſtum, motum membris omnibus ſubminiſtrat. Si quid vitæ, ſi quid ſenſus, ſi quid in te decoris eſt, huius hoſpitis beneficium recognoſce. Denique diſceſſus eius probat, quid præſentia conferebat. Protinus enim anima diſcedente, lingua ſilebit; oculi nihil videbunt; obſurdeſcent aures; corpus omne rigebit; facies expalleſcet. In breui quoque, totum cadauer, putidum ſimul & putridum fiet, & decor omnis in ſaniem conuertetur.]

Quam malè tamen corpus, tot & tanta quæ ab anima accipit bona compenſet, fusè proſequitur in Proſopopæia animæ ad corpus, Gregorius Palamas.

Quàm improuida, carnis in terram reuerſura cura in deſiderijs.

12. Conſiderandum præterea ex dictis, quantum delirent qui carnis curam faciunt in deſiderijs. [Age frater (inquit Petrus Dami. Opuſc. 42. c. 6.) quid

est caro ista, quam videlicet tam diligenti cura vestibus contegis, & tanquam regiam sobolem molliter nutris. Nonne massa putredinis? Nonne vermis, puluis, ac cinis? Nec iste qui nunc est, à sapiente viro attenditur: sed potiùs dignum est, vt sanies virus, fœtor, & obscœnæ corruptionis illuuies, quæ postmodùm futura est, perpendatur. Quas ergo gratias tibi referent vermes, qui voraturi sunt carnes, quas molliter, ac suauiter enutristi?]

Egregiè quoque idem Autor Opusc. 50. c. 10. informans Blancam ex Comitissa sanctimonialem. [Perpende, quia caro quæ nunc accuratis dapibus enutritur, paulo post vermibus scaturire compellitur: ipsaque tunc fit esca rodentium, quæ nunc delectabiliter saginatur iucunditate ciborum, hæc tanto grauiorem exhalat putrefacta fœtorem, quanto suauiorem sibi procurauit educata molliciem. Ecce dum ista conscribimus, Sophia nobis ad memoriam re-

dit, duorum ſcilicet Marchionum, Vguzonis ſoror, Raynerij filia; quæ ante hoc ferè ſexennium, dum ſana adhuc eſſet, & incolumis, Abbatem monaſterij S. Chriſtophori martyris, vt ſibi ſepulturam conſtrueret, petijt: illóque renitente, eamque delirare perhibente, difficiliùs impetrauit. Factùmque intra monachorum clauſtra ſepulchrũ, mox vt ingreſſa conſpexit, neſcio quo iudicio, in ægritudinẽ corruit: ac paulo poſt abortit & obijt. Cuius profectò tumulus cum eſſet gypſeus, artificiosiſque cæmentariorum ſtudijs vndique communitus, tantam fœtoris illuuiem per continui circiter anni circulum exhalauit, vt tolerari vix poſſet, nec Fratres quieſcere in tota illius clauſtri medietate permitteret. Et cum multa circũnquaque ſepulchra ſubſiderent, eademque minora ſatis impendia percepiſſent, nullum præter hoc ſolum, moleſtias naribus ingerebat: vt luce clarius innoteſceret, quoniam humana caro,

quanto teneriùs, ac molliùs educatur, tanto deteriùs, in putredinem, ac nauseam vertitur. Enimuerò Fratres, cum me, cur id fieret, inquisissent; quod videbatur, exposui. Hoc inquam, vt opinor ad salutem vestram diuinitus agitur, vt in illo vno corpore quod tam pulchrum, venustùmque vidistis, quid etiam de cæteris mulieribus in tentatione luxuriæ sentiri debeat, liquidò colligatis; quoniam caro illa & tunc putredo veraciter erat, cum ad se spectandam lubricos intuentium oculos prouocabat. Quid enim tunc fuerit, nunc euidenter ostendit. Et quælibet hominis caro, quæ nunc virere conspicitur, nequaquam de se post obitum putredinem generat: sed quæ semper fuerat, tunc se tantummodo putredinem manifestè declarat.]

S. Basilius in psal. 29. tractans illud Dauidis, *quæ vtilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionem?* has ait esse voces Psaltis veluti corrigentis priorem suam

petitionem pro bonis corporis. [Cur (inquit) clamaui, & quæ te Dominum, ac Deum meum rogaui? Quid mihi opus, inquit, carnis oblectatione, aut ſanguinis multitudine, quum ſim eas amiſſurus in communi corporum reſolutione? Sed potiùs meum corpus caſtigo & in ſeruitutem redigo: ne fortè ex valetudine nimis proſperâ, & ſanguinis copioſi feruore, occaſio peccati mihi corpulentia exiſtat. Ne igitur tuæ carni obſequare indulgentiùs, aut colas eam geniali balneo, ſomno, plumis, ac mollibus cubilibus; ſemper hoc verbum, quaſi elogium quoddam repetens: *Quæ vtilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem?* Quid quæſo, tantoperè adornas, foueſque, quod paulò poſt eſt interiturum? Quid te ipſum ſaginas, & carnibus grauas? An ignoras, quanto pinguiùs tuum tibi corpus, tanto grauiorem animæ tuæ carcerem conſtituis?]

Insania depereuntium carnem alienam in puluerem fœtidum mox soluendam.

13. Nec minùs delirant, qui carnem alienam mox corrumpendam, & in puluerem fœtidum & malè olidos cineres soluendam, depereunt, parati Deo ac æternæ beatitati valedicere, dummodò ad momentum illa potiantur. Exhibent Patres sæpè hanc carnis mortuæ & putrefactæ speciem fœdam, vt malè sanos amatores infrœnent. S. Chrysostomus serm. 2. de prophet. obscurit. egregiè his verbis id tradit. [Cum formosam mulierem videris, cui micantes oculi sunt & hilares, cui nitentes genæ, cuius in vultu eximia quædam appareat pulchritudo, quæ mentem tuam inflammet, & libidinem augeat; cogita terram illud esse quod miraris, cinerem esse quod te accendit; & insanire anima desinet. Detege cutem vul-

tus eius, tum ipſam omnem pulchritudinis vilitatem videbis. Ne in ſuperficie conſiſtas, ſed interiùs cogitatione progredere, nec aliud quidquam præter oſſa, neruos, ac venas reperies. At non ſufficiunt iſta? Cogita mihi mutatam illam, ſeneſcentem ægrotam, ſubſidentes oculos, excauatas genas, totum illum florem defluentem: Cogita quid admireris, & tui iudicij te pudebit. Lutum miraris & cinerem; puluis te incendit & fauilla.]

Hæc totidem propè verbis, legere licet apud S. Ephrē. tract. de abſtinendo ab omni pernicioſa conſuetudine.

Optimè S. Gregorius 16. Mor. c. vltimo in ſecunda expoſitione illorum vorborum, *Dulcedo illius vermis*. [Poteſt apertiùs *vermis* nomine, caro deſignari, vnde & ſuperiùs dicitur: *Homo putredo, & filius hominis vermis*. Luxurioſi igitur cuiuſlibet atque carnis voluptatibus deditì, quanta ſit cæcitas demonſtratur, cùm dicitur *Dulcedo illius, vermis*. Quid

namque caro, nisi putredo ac vermis est? Et quisquis carnalibus desiderijs anhelat, quid aliud quàm vermem amat? Quæ enim sit çarnis substantia, testantur sepulchra. Quis parentum, quis amicorum fidelium, quamlibet dilecti sui; tangere carnem scaturientem vermibus potest? Caro itaque cùm concupiscitur, pensetur quis sit exanimis, & intelligitur quid amatur. Nihil quippè sic addomandũ desideriorum carnalium appetitum valet, quàm vt vnusquisque hoc quod viuum diligit, quale sit mortuum penset. Consideratâ etenim corruptione carnali, citiùs cognoscitur, quia cùm illicitè caro concupiscitur, tabes desideratur. Benè ergo de luxuriosi mente dicitur; *Dulcedo illius, vermis:* quia is qui in desiderio carnalis corruptionis æstuat, ad fœtorem putredinis anhelat.]

Laudat hunc Gregorij locum Gul. Paris. l. de tentat. & resistentijs c. 4. quem iuuat adscribere quia egregiè in

hanc rem diſputat. [Quartum remedium quod docet Gregorius in Moralibus, ſcilicet vt conſideretur caro quæ viua concupiſcitur, qualis erat mortua, & laudat efficaciam remedij iſtius mirabiliter ibi. Hoc remedio vſus fuit quidam iuuenis in partibus Burgundiæ, temporibus noſtris: Accepit enim caluariam, id eſt caput cuiuſdam ſpecioſæ mulieris defunctæ, poſtquàm putrefacta fuerat, & caput illud carnibus omnino nudatum; illúdque deferebat ſecum, vt quotieſcunque arriperet eum carnis tentatio, intueretur illud, & propter hoc deſpiceret pulchritudinem viuæ carnis, quam citò per mortem & putrefactionem ſciebat ad illam deformitatem horrificam deuenturam. Hæc autem ſæpè faciens, tantæ efficaciæ remedium in huiuſmodi capite inuenit, quod in eo, per illud victus eſt penitus ardor carnis.]

Simile commodum expertum ſe profitetur ex ſimili objecto Abbas Elias

apud Moschum in Prato c. 19. Nam cum præmisisset, qua ratione mulier, facta ei fuisset in decipulam, subdit. [Vrente me grauiter æstu libidinis, repentè factus in extasi, vidi apertam terram & me hiatu terræ absorptum. Aspicióque; illic cadauera putrida, iacentia & resoluta, & incredibili fœtore plena, quendàmque reuerendi habitus virum ea mihi demonstrantem, ac dicentem: Ecce istud mulieris est, istud viri, istud pueri, fruere iam vt vis, & quãtumlibet, concupiscentiâ tua. Huius tamen voluptatis gratia vide quot labores amittere voluisti. Vide propter quod peccatum vos ipsos priuare vultis regno cœlorum. Væ humanæ miseriæ. Propter vnius horæ voluptatẽ, tanti laboris mercede frustramini. Ego autem præ nimio fœtore in terram corrui. Tunc accedens vir ille venerabilis, qui mihi apparuerat, erexit me. Et gratias agens Deo, reuersus sum in locum meum.]

Reuerſio hominis in terram ſuam, fructus peccati.

14. Ad extremum attendendo ſtatum corporum noſtrorum vita functorum & quomodò abeāt in terram ſuam, agnoſcendum eſt quid culpa in nobis fecerit. Conſtat enim quod homo, tametſi ex principijs phyſicis & naturæ ſuæ conditione, mortalis erat priuſquàm peccaret, tamen reipſa non fuiſſet moriturus ſi in veritate ſtetiſſet, quia gratia Dei obſtitiſſet ne guſtaret mortem, quomodocumque id præſtitiſſet gratia; de quo agendum tractando Iuſtitiam Originalem, & latè Suares de opere ſex dierum l. 3. c. 14. & 15. ac Molina diſp. 28. coſmop.

Per primum ergo hominem peccatum introiuit in mundum & per peccatum mors, ac cum morte corruptio & putrefactio. S. Bernardus ſerm. de exemplis obedientiæ in feſto S. Martini, præfatus adigi ſe ad publicè loquen-

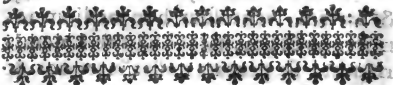
dum, sic subdit in hanc rem. [Sed vnde loquemur? Qui de terra est, de terra loquitur, ait vox illa clamantis. De terra ergo loquamur, quia de terrâ subsistimus, & in terra. Audite quique terrigenæ & filij hominum; vobis dicimus, & de vobis. In terra orimur, in terra morimur, reuertentes in eam vnde sumus assumpti. Hic nobis angustus introitus, mora breuis, sola mors certa. Cogitatur totus Adam iudicium portare quod meruit. Dilatatus est vehementer, multiplicatus est, & repleuit terram. Attamen velit nolit, quantuncumque recalcitret, vniuersus adhuc fert sententiam, quam excepit. *Terra,* inquit, *es, & in terram ibis.* Grauis equidem sententia, sed non sine grandis misericordiæ temperamento. Dura admodùm, sed si merita penses, indulgentiæ plena. Siquidem non minùs iustè peccanti diceretur, *Terra es, sed ex hoc sub terram ibis*; Iustus foret etiam tunc, iustus Dominus, & laudabilis

nimis. Dignus planè qui laudaretur, ſed ego non idoneus, qui laudarem. Alioquin tunc quoque nihilo minus verè dicerem, ſi tamen dicere poſſem; *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* At non infernus confitebitur tibi.]

Amplificat iſta admodùm piè. Tum addit. [Quid cauſaris homo, quid ſententiam quæris duriorem? Terræ addictus es, factus è terra, vt ipſa tibi ſit patria, quæ materia fuit. Sed audire, inquies, velim, quia ſpiritus es, & ad ſpiritum ibis. Siquidem etiam ſpiritus ſum, quod ad animam pertinet, nec portionem hanc mei, dubitauerim potiorem. Audiui ſanè ab Apoſtolo, quia *Dominus ſpiritus eſt*: & ab ipſo Domino, quia *ſpiritus eſt Deus.* Nec modo ſpiritus, ſed *ſpirituum pater.* Vt quid ergo tenet me mater carnis, quia caro ex parte? Spirituum pater non recipit cũ ex parte ſim ſpiritus? Scio, ſcio, agit hoc non tam ſubſtantia ipſa, quàm culpa. Sicut enim peccatores ſpiritus inter cœlum

&

& terram, ventosum hoc medium tenetvnde & potestates huius aëris nominantur: sic peccata nostra inter nos & Deum separant, inter creatorem patrémque spirituum, & spiritualem vtique creaturam. Traxit animam corpus in regionem suam; & ecce præualens opprimit peregrinam. Factum est nempe talentum plumbi; non aliunde tamen nisi quia sedet iniquitas super illud. Corpus enim aggrauat animam, sed vtique quod corrumpitur: corrumpitur autem, imò etiam Apostolo teste mortuum est, propter peccatum. Itaque licet quodammodò cœlum sit homo, cælestibus sine dubio spiritibus similis, substantia simul & forma; substantia quidem, quoniam spiritualis, forma verò quia rationalis est: minimè tamen leuare eum duo ista sufficiunt, vt mereatur audire, quia cœlum es, & in cœlum ibis.]

CAPVT II.

Esse tamen aliqua mortua hominum corpora, quæ corruptionem non videant, monstratur exemplis.

1. QVod hactenus de mortuo hominis corpore reuersuro in terram suam constitutum est, valet secundùm communem legem, vt plurimum, ac ferè semper impletam. Interdum tamen quædam cadauera præter communem morẽ humanorum corporum, perstarẽ incorrupta, agendo de corruptione omnimoda, nec resolui in terram, debet esse extra dubium.

Non pugnat cum Dei lege quod aliqui mortui non reuertantur in terram suam.

Nec idcircò conuellitur, diuinum decretum de homine in puluerem reuersuro, & abituro in terram de qua sumptus est in primo homine. Satis enim est, illud decretum impleri secundùm communem legem, iuxta ordinarium cursum naturæ: nisi vel adjuncta naturalia, vel ars, aut priuilegium diuinum in raris aliquibus euentibus, aliud ferant. Sanè decretum de morte corporis per omnes planè homines subeunda, videtur fuisse prorsus vniuersale, iuxta illud Heb. 9. *statutum est omnibus hominibus semel mori.* Quæ caussa fuit cur Gregorius Nyssenus serm. 4. in Eccles. dixerit Exodum sequi Genesim; quia omnis qui per generationem ingreditur in hanc vitam, exit inde per mortem. Diuus item Augustinus l. 13.

de Ciuit. c. 11. ex eo quod verbum *morior* iuxta Grammaticas regulas sit indeclinabile, colligit insinuatum ipsa voce fuisse, mortem deuitari ab homine non posse. Et tamen de sententia multorum Doctorum, aliqui homines qui instante iudicio supererunt, transferentur in alteram vitam absque morte corporea. Quam sententiam non sordere errore, ac ne temerariam quidem esse, pronunciant Basilius Legion. q. 10. scholast. c. 2. Sixtus Senens l. 5. biblioth. annot. 265. Suares t. 2. 3. p. d. 50. s. 2. A Costa l. 4. de tempor. nouiss. c. 20. Affine exemplum est, quod scriptura scatet locutionibus vniuersalibus, quibus asseritur hominem concipi cum labe parentali, & venire in hanc lucem cum peccato, ac iustos quoque sæpiùs in die peccare. Et tamen salua locutionum illarum vniuersalitate, cui sufficit quod ferè semper ita accidat, B. Virgo concepta estabsque originali macula; & aliqui sancti feruntur sanctifi-

cati in vtero antequàm ex eo funderentur, quod de S. Ioanne Baptista est indubitatum. Et B. Virgo nunquam peccauit venialiter, quod specialissimum priuilegium Baptistæ quoque obtigisse, senserunt aliqui, & probabile fatetur Suares t. 2. 3. p. d. 24. s. 4. idem placitum censuris subducens l. 9. de grat. c. 8. n. 32. Sicut ergo decreta vniuersalia generalibus scripturæ locutionibus expressa, quoad incursum peccati originalis, & natiuitatem ex vtero cum macula peccati, & frequentem prolapsionem in venialia, patiuntur limitationes aliquas, & vt veræ sint propositiones de eis exaratæ in scripturis, censetur sufficere, quod citra priuilegium extrordinarium res ita habeat; ita dicendum est degenerali decreto resolutionis corporum humanorum in terrã suam; ita vt eo nonobstante aliqua corpora possint non resolui, & perfectè putrescere.

Incorruptorum cadauerum exempla apud Ethnicos.

2. Perantiquum exemplum suppeditat Simplicius 4. Phys. ad t. 97. vbi Aristoteles meminit eorum qui dormiebant in Sardo apud Heroas. Qui essent hi Heroës in Sardo, quod minùs feliciter assecutus est D. Thomas ibi lect. 16. rectè exposuit ibid. Simplicius, monstrans fuisse nouem filios Herculis, quos ex Thestiæ Thespiensis filiabus susceperat; quorum corpora in insula Sardinia per longissimum tempus remanserunt integra & absque vlla putredine, ita vt dormire viderentur.

Ex Aristarcho aliud exemplum recitat Pausanias l. 1. Eliacorum, siue lib. 5. quod iuuat adscribere. [Iam verò (inquit Pausanias) quod Aristarchus rerum Olympicarum autor locuples memoriæ prodidit, id nequaquam præterierim. Sua igitur ille ætate, cum Elæi Iunonis sarta tecta, quod vitium tem-

pli lacunar fecisset, locassent inter tabularum quod ad speciem expolitum est, & scandulare tectum; cadauer cum graui armatura saucij hominis repertum memorat. Hunc ego virum existimo pugna intra Altim contra Lacedæmonios commissa, cum se propugnatores in templa Deûm recepissent, & inde de superiore loco hostem repellerent, vulneribus confectum, iam moribundum illhuc perreptasse: Cadauer eius tamdiu integrum permansisse, quod neque per æstatem vaporum, neque par hyemem in illis latebris abditum frigoris noxam contrahere potuerit. Addit Aristarchus elatum extra Altim, & cum ijsdem armis humatum fuisse.]

Tulliolæ (vt conjectura tulit, ex regione paterni cōditiorij petita), Ciceronis filiæ corpus, post annos mille quingentos illæsum repertum est, in via Appia Sixto IV. Pontifice, vt scribit Ludouicus Cælius l. 3. lect. Antiq. c. 24. Visce-

bantur in eo capilli aureo impliciti reticulo.

Cum exercitus triginta millium bellatorum in Amidæ obsidione profligatus esset sub signis desertoris Iuliani, eadem [paulo post, (ait Ammianus l. 19.) per Discenem Tribunum, & Notarium numerata sunt hac discretione faciliùs, quod nostrorum cadauera mox cæsorum fatiscunt, & defluunt; adeò vt nullius mortui post quatriduum agnoscatur. Interfectorum verò Persarum, inarescunt in modum stipitum corpora, vt nec liquentibus membris, nec sanie perfusa madescant.] Simile discrimen notauit Synesius l. de Caluitio inter Ægyptiorum ac Persarum, siue Medorum caluarias.

Incorruptorum inter Christianos cadauerum exempla nonnulla.

3. POsteriorum, id est Christianorum temporum exemplis abundamus. Eiusmodi fuit corpus puellæ apud Gregorium Turonensem l. de gloria Confesso. c. 35. quem suis verbis referentem rei gestæ seriem iuuat audire, cum describit vrbis Aruernæ nunc Claromontij basilicas. [In basilica S. Venerandi, quæ Sancti Illidij est proxima, transuoluta cellula à parte occidentis fuit, in qua multa ex marmore Pario sepulchra sculpta sunt, in quibus nonnulli virorum sanctorum ac mulierum religiosarum quiescunt; vnde non ambigitur eos esse Christianos, quia ipsæ historiæ sepulchrorum, de virtutibus Domini, & Apostolorum eius expo-

ſitæ ſunt. Eo quoque tempore quo Georgius Valanorum ciuis, Aruernæ vrbis comitatu potiebatur, pars tranſuolutionis illius quæ per longinquæ incuriæ negligentiam pluuijs erat infuſa, ſuper vnum eorundem ſarcophagorũ ruit; opertoriumque eius impulſum in fruſta comminuit: in quo apparuit puella iacens ita membris omnibus ſolidata, quaſi nuper ab hoc ſeculo fuiſſet adſumpta. Nam facies manúſque eius, cùm reliquis artubus integræ erãt cum ingenti cæſariei longitudine: Sed credo eam aromatibus fuiſſe conditam: veſtimentum autem quod artus tegebat exanimes aquarum vi erat illæſum, nullàque putredine reſolutum, aut nigredine quacumque fuſcatum. Quid plura? Ita adparebat integra, vt dormiens potiùs quàm mortua putaretur. Autumabant autem quidam noſtrorum, ob candorem veſtimenti holoſerici, in albis eam tranſiſſe. Aiebant etiam annulos muræuláſque

aureas, circa eam repertas, & clam, ne Episcopus sentiret, ablatas. Nulla tamen ætas temporis nostri, cuius meriti, generisque, aut nominis fuerit, aut opinione, aut lectione cognouit. Dùm autem hoc corpusculum per anni vnius spacium detectum iaceret, nec esset, qui respectu humanitatis, huic adhiberet sepulchro tegumen, contigit vt vxor antedicti Comitis, viri post obitum grauiter ægrotaret, ac diuturna valetudine obtenta, oculorum lumine mulctaretur. Quæ laxata à febre, vocat medicos, diuersa adhibet studia, largitur & præmia. Sed nullis potuit modis ab eisdem elicere medelam, donec tandem aliquando pietas Domini commota respiceret. Apparuit enim ei persona quædam per visum noctis, dicens; Si vis visioni pristinæ restaurari, perge quantocitiùs, & require lapidem mundum; ac sarcophagum puellæ quiescentis quod in basilica Sancti Venerandi detectum habetur; citiùs tege: mox

detectis visibus oculorum tuorum, clarè cuncta perspicies. Quo facto, vt vas illud clausit opertorio, protinus apertis oculis lumen recepit ex integro; vnde non ambigitur, esse eam nobilis meriti, quæ talia præstare potuit ægrotanti.]

Non mirum personam per visum apparentem poposcisse operiri corpus fœmineum quod patebat,cum etiam Hugo Marchio Tusciæ, defunctus decentem corporis sui in sepulchro locati situm poposcerit per visum,apud Petrum Damian. opusc. 57. parte 2. c. 5. Porrò tametsi in præsentia parum refert, quod hæc S. Gregorij illatio sit valida, quia tantùm adducimus hanc narrationem, vt liqueat quædam corpora perstare incorrupta, quacumque denique vi id fiat (de quo postea quærendum erit), tamen vt hoc obiter dicam, consecutio illa qua S.Gregorius narrationem suam clausit, non videtur omnino firma. Quodcumque enim fuisset meritum

animæ quæ corpus illud inhabitarat; ac vel si fuisset corpus Ethnicæ puellæ, tamen actus humanitatis ac honestatis exibitus nudo corpori puellæ, potuit eam curationem emereri apud Deum. Turpe enim est ac inhumanum, corpus puellæ etiam si mortuum, nudum conspicere: vt propterea mulierum mersarum corpora, quod scribit Plinius libro 7.c. 17. prona fluitant, supina virorum; quasi pudori defunctarum paroëte natura. In compensationem ergo illius actus & humani & honesti, potuisset rependi ea sanatio, quamuis fuissent damnatæ exuuiæ.

4. Tolosæ in cœnobio Fratrum Minorum, crypta est in qua condita corpora non putrescunt, sed cum contingit conditorium illatis corporibus abundare, educuntur non exiguo tempore post tumulationem, & in apertum proferuntur, statuenda ante aliquam templi superioris columnam, vbi visuntur ab omnibus, auctiora capillis: quod

mirum videri non debet, cum pilos in mortuis crescere, res sit testatissima. [Huius incrementi (inquit Synesius in Caluitij encomio) ab Ægyptijs sacerdotibus in omnes fama percrebruit; & ad cutem rasus aliquis cum obijsset, sequente anno, prolixa coma, barbáque inuentus est.] Agnoscit id quoque Aristoteles 3. histor. c. 11. & l. 2. de gener. anim. c. 4. aliàs 6. malè refragante Alexandro 1. problem. q. 155. & Mercuriale l. 1. de morbis cutaneis c. 3. qui negantes pilos augeri in mortuis, aiunt tantum emacerata & subsidente carne, pilos latentes detegi, quod Tertullianus l. de anima c. 51. admisso comæ vero incremento in mortuis, tradit de incremento vnguium in ijsdem, quos neruis resolutione porrectis, prouectiores videri ait, & quotidie deficiente carne videri expelli. Hoc ipsum igitur dicunt Alexander & Mercurialis de capillis. Hoc tamen non cohæret cum tanto incremento quantum Synesius

retulit. Eſtque aliud illuſtre exemplum apud Paræum l. 28. *in fine* & apud Delrium 2. Mag. q. 25. Sed de his alibi.

Aquis Sextijs in S. Bartholomæi parhenone, intra odæum, viſitur corpus incorruptum, quod cuius ſit incompertum eſt. Nam plebecula quæ Caroli Magni corpus eſſe exiſtimat, nullo fundamento in eam exiſtimationem eſt adducta. Cum conſtet Carolum quieſcere Aquiſgrani, vbi cœlitum honoribus decoratur. Videſis Molanum ad Vſuardum 28. Ianua.

5. Cardanus l. 8. de variet. c. 40. cum attigiſſet quod de Perſarum corporibus abſque tabo in lignorum ſpeciem dureſcentibus præmiſimus, addit. [Quod ego in cadauere parentis, cum lapis poſt viginti annos inſcripto Epitaphio reponeretur, animaduerti. Solùm enim labiorum caro, & naſi ſummitas, & oculi abſumpti erant.] An quod Sanctorellus in poſtpraxi Medica

c. 42. quoad aliqua corpora annotauit, ne hæ quidem partes corruptæ erant, sed contractæ tantùm? Hoc in naso verisimillimè dicitur. Extrema enim pars narium, hæret cartilagini, non ossi. Cartilago autẽ exsiccata facilè contrahitur, vnâque caro & cutis innixæ cartilagini: atque ita videtur defecisse pars extrema nasi, cum non defecerit vel absumpta fuerit, sed tantùm sit contracta. Quo pacto philosophatur idẽ autor de extremo naso in corpore S. Helenæ Venetijs, & in corpore B. Iacobi de Marchia, Neapoli: in quibus corporibus cætera incorruptis, solus extremus nasus videtur absumptus. Et fortassis idem circa nasum extremum aliásque partes propositas in corpore Faccij Cardani patris Hieronimi, cætera incorrupto, contigerit, iuxta ea quæ de Patre suo scribit Cardanus. Alia tamen ex causa id contigisse in Cardani patris corpore vt incorruptum perstaret, quàm contigerit in prædictis sanctis corporibus, nul-

lus

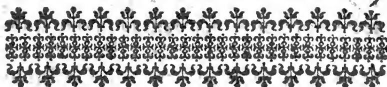
lus dubito; cum ipsemet Hieronimus alibi, Patrem suum inuerecundè exhibeat vt Magum, qui dæmonibus familiariter vteretur, vt in illo ipso opere de Variet. lib. 16. cap. 93. semel & iterũ. Sed nos nunc causas incorruptionis corporum non moramur, non moramur, in solam incorruptelam, vndecunque proficiscatur, intenti.

6. Exemplum quod hoc ipso anno 1642. Carpentoracti est deprehensum, iuuat attexere. Ac vt narratio nulla ex parte nutet, adscribam quid ea de re, datis tunc ad me litteris scripserit præcellens Carpentoractensis Chirurgus, qui ad corporis recognitionem adhibitus est D. Horatius Rollerius. [Has (inquit) ad te mittendas censui, ex quibus cognoscas, Eminentiss. D. Cardinalem Bichium, omnia sacræ ædis S. Suffreni pauimenta concamerari iussisse, quo sepulturis locus sit aptior, & inter excauandum humum, occurrisse fœminæ cadauer integrum, quinos in

terram pedes defoſſum, ligneo feretro ſudarióque planè vitiatis, cui oſſa nuda & arida ad vni⁹ ſaltem cubiti altitudinē iniecta, ſuadent & pridem humatum fuiſſe cadauer, & eſſe aliquid quod inſolitam arguat ſanctitatem. Huic inſpiciendo cadaueri, D. Albertus Medicus, & ego præfecti fuimus. Vidimus aptè commiſſa inter ſe membra, carne ſua & cute, arida tamen & ſubfuſca, bellè veſtita. Sua tamen ineſt vberibus mollitudo, collo lenitas, nec non coxendicibus & poſticæ pedis dextri parti planè integræ, & poſt ſcapulas inſueta cadaueri teneritas. Clunes & tergum, carie leniter vitiatà ſunt. Tibiarum & brachiorum oſſa, ſua ſunt carne, ſpoliata. Capilli capitis, cuti tenaciter adhærent; aures ſunt integræ, lingua tantiſper arida, laryngis cartilago ſana & vegeta; Carne & cute nudata eſt facies, vt quæ dum vi exhumatum eſt corpus, per imprudentiam conciſa eſt. Humor quidam ineſt oculorum orbibus,

cuius ergo vulnerariam bolidem in caput immiſi, quam humore glutinoſo obſcuróque madidam eduxi. Piloſa erant genitalia. Stupæ quibus vulua obducta erat, etiamnum parent integræ. Dextram mammam aperui, digitóque in vulnus immiſſo carnem glandulosam, candidam & humidam probaui planè incorruptam, nec tetrum odorem exhalantem. Denique ſi cautè corpus fuiſſet exhumatum, tam integrum viſum fuiſſet, quàm cum humatum eſt, licet nullo modo conditum aromatis. Quod in cauſa fuit, cur retulerimus hìc ineſſe aliquid quod naturæ vires plurimùm excedat. Quod verò aiunt, interdictionis fulmine mactati, corpus nunquam corumpi, iſtud verò fortè fore huiuſmodi, occaſionem præbuit rogandi te, quid ſuper ea re ſentias; quò (ſi tibi ita viſum erit) D. Cardinali illud ſignificem. Maxima populi pars, de ea optimè ſentit. Imo quum ex mulierculis quæ tunc in tem-

plo laborabant, fortè vna ex genitalibus pilos auulsisset, tamdiu insa nijt, donec iubente Confessario pilos restituens, statim mentis sanitati restituta est.] Non plura de hoc negotio in Epistola D. Rollerij, data mense Iunio anni 1642. Nihil est necesse plura incorruptorum corporum exempla conquirere, cum hæc pauca quæ retulimus, abundè esse videantur ad id quod asseruimus confirmandum. Et multo plura adducemus postea, tractantes sigillatim causas huiusce incorruptionis corporum, qui est cardo huius negotij. Inde enim de quorumuis corporum incorruptione quoties occurrunt, statuere perspicuè licebit. Priùs verò generatim agendum est de ijsdem causis; quæ consideratio quia pendet ex notitia corruptionis naturalis, siue putrefactionis, eiúsque causarum, inde st auspicandum.

CAPVT III.

Proluditur vestigationi causarum incorruptionis corporum, discußione naturæ & causarũ corruptionis naturalis, simpliciter ac secundùm quid dictæ, siue perfectæ ac imperfectæ putrefactionis.

1. CORruptio naturalis corporum, ea præsertim dicitur, quæ est opposita generationi vt mixtio est: atque adeò quæ est dissolutio mixti in elementa. Græci διάφθοραν vocant eíque opponunt φθόραν, vt autor est S. Damascenus l. 3. de fide c. 28. vbi negans Christum fuisse obnoxium per-

fectæ corruptioni, quam Deus sanctum suum videre non dedit, hoc est non sustinuit; admittit tamen Christum subiacuisse corruptioni imperfectæ, hoc est varijs alterationibus corruptiuis, ipsique etiã morti, sed citra dissolutionem corporis in elementa, quæ esset perfecta eius corruptio. Nomine enim perfectæ corruptionis naturalis, non insignitur quæcunque corporis transmutatio, etiam substantialis, qualem subit corpus si voretur, vel si in sartagine frigatur, vt circa Christianorum corpora, esse factum à Samaritanis tempore Iustiniani, produnt Acta S. Sabæ. Vocatur ergo corruptio naturalis perfecta, ea destructio quæ absque sensibili violentia, atque adeò lentè peragitur, desinítque in corporis incinerationem ac reductionem in elementa è quibus primùm coaluit. Quæ verò corruptio corporis ad illam perfectam ac plenam corruptionem disponit, dicitur naturalis corruptio imperfecta,

quæ eſt alterius veluti anteambulo. Hoc corruptionis perfectæ rudimentum, obiter attingemus in fine. Nunc de plena corruptione naturali, quæ putrefactio dicitur, eſt agendum, ſcrutando cauſas eius formalem, ſubjectiuam & effectiuam.

Putrefactionis ſimpliciter dictæ formalis cauſa optimè ab Ariſtotele aſsignata; nequicquam reclamantibus paucis Medicis.

2 Naturam & cauſas putrefactionis, acutè (vt omnia,) Ariſtoteles 4. Meteor. c. 1. veſtigauit. Non me latet, eum ab aſperis admodùm Cenſoribus, hac in parte ſeuerè fuiſſe notatum, vt obſeruarunt Vicomercatus ad caput illud 1. partic. 6. ac Buccafferreus 4. Meteor. lect. 14. qui dixit *hanc benedictam putredinis definitionem ab Ariſtotele aſsignatam, perturbare omnes Medicos.* Inſulſè verò

præter cœteros Cardanus l. 6. de variet. c. 26. ait, Philosophum, præter vanas & nihil veri continentes disputationes, nihil plus de putredine dixisse, quàm quæ norunt rustici omnes. Alij alia non multo sapientiùs de Aristotelis circa putrefactionem doctrina effutiuerunt, præsertim Argenterius l. 3. artis Medicæ c. 38. quem Iulius Cæsar Claudinus responsione 1. Medicnali magnæ; idcirco immodestiæ arguit. Sed ad Medicorum, malè Aristoteli hac in parte obstrepentium, os obstruendum, vel illud vnum potest sufficere, quod Galenus Medicorum quoddam veluti numen l. 2. & 11. Method. medendi, & sæpè alibi, Aristotelis doctrinam de putrefactione planè expressit, & suam fecit, id quod diligenter monstrat Thomas Erastus in disputatione de putredine ac 3. & 47. thesi de ea & Aristoteli hac in parte subscribe ns Zacutus lib 4. de Medicorum Principum historia q. 10. Aristoteles igitur c. illo 1. putrefactio-

nis formalem causam, siue quidditatem &definitionem prop onens, ait putrefactionem esse corruptionem proprij & naturalis caloris in vnoquoque humido, à calore ambientis. Quæ definitio non videtur quadrare. Quorsum enim dicitur putrefactionem esse corruptionem caloris, cum dicendum fuisset esse corruptionem substantiæ mixti? Respondet Zabarella l. 1. de gener. & inter. mixti c. 1. Aristotelem sua definitione, voluisse complecti, & putrefactionem plenam quæ est interitus substantiæ, & putrefactionem secundùm quid siue alterationem caloris natiui. Hoc tamen non satisfacit, quia Aristoteles vt ex varijs eius locis monstrat Erastus disp. de putredine pag. 28. Et notauit. etiã Iachæus in Physicis. Institut c. 16. & 17. putrefactionem à se definitam, opponit generationi mixti, quod in alterationem non cadit.

3. Germana itaque difficultatis expeditio est, quod Aristoteles compe-

gerit definitionem causalem, qua continetur putrefactionis causa. Hæc autem alia non est, quàm corruptio caloris. Id vnum voluisse Aristotelem, inde licet deprehendere, quod paulo ante quàm putrefactionem definiret; dixit, idcirco quæ putrescunt, humescere primùm, deinde ad extremũ siccari, quia quæ putrescunt, coaluerunt ex sicco & humido, quando humidum terminauit siccum operantibus qualitatibus actiuis. E contrario autem corruptio accidit, cum siccum quod terminatur, humido terminanti dominatur, propter continens, nempe calidum. Sensus est, quem latè prosequitur Archangelus Mercenarius disp. de putredine c. 7. & 12. tunc fieri mixti corruptionem generationi eius oppositam, & in elementa è quibus mixtum coaluerat, illud resoluentem, cum siccum excedit humidum, quia ab inuicem seiunguntur, euaporante humido propter calorem vtriusque contentiuum.

Calor enim à frigore temperatus, nectit ac commiſcet ſiccum & humidum; quæ eſt cauſa cur calor vocetur continens: His præmiſſis Ariſtoteles ſubjungit definitionem propoſitam: quam proinde liquet eſſe cauſalem, & perinde fuiſſe dicere, putrefactionem eſſe corruptionem caloris, ac ſi dictum fuiſſet, putrefactionem formaliter quidem eſſe diuulſionem humidi à ſicco; illius verò diuulſionis cauſam, eſſe euaporationem caloris, implantati humido tanquam ſubjecto. Ex effluxu igitur natiui caloris, vnáque humidi à ſicco diuulſi, exiſtit putrefactio, Quanquam quandiu putrefactio non pertingit ad incinerationem, ſed aliquid ex putrefactione generatur, nihil eſt neceſſe omnem rei putreſcentis calorem profligari, vt rectè notauit Mercurialis l. 1. de morbis cutan. c. 7. allegato & expenſo Philoſopho qui l. 3. de gener. anim. c. 11. ait nihil gigni putrereſcens, ſed concoctum; putridum verò excre-

mentum esse rei concoctæ. Itaque quoties ex re putrefacta aliquid gignitur, adest calor aliquis administer concoctionis naturalis: ac proinde non euanuit vniuersus per illam non vltimatam putrefactionem. Si tamen putrefactio pertingat ad incinerationem, tunc vniuersus calor rei putrefactæ euanescit. Non plura de formali causa siue de quidditate putrefactionis, in qua fusiores sunt alij, vt Duncanus Liddelius l. 2. de febribus c. 1. Matthias Flaccius in disputationibus Medicophysicis disp. 2. Petrus Æneas Caprillius lib. 1. de febr. putrid. *in med.* Fridericus Schroterus Tract. de putredine.

Subjectum eiusdem putrefactionis, quoduis humidum.

4. Eiusdẽ subjectiuam causam assignat Philosophus vnumquodque humidum, vtique natiuum & internum, contra Zabarellam qui humidum quoque ad-

uentitium asserit esse putrefactionis subjectũ, iuxta Aristotelem: eo nixus argumento, quod tigna faciliùs putrescant, si extrinsecùs humefiant. Nimirum quia humidum illud extrinsecum, suppeditat veluti vehiculum calori euaporanti: ex quo fit, vt calor qui nec solus efluere poterat, nec cum humido natiuo parcè conserto, atque adeò ægrè educibili, poterat nisi difficilè euolare, fiat facilè educibilis affuso humido copioso aduentitio; sicque mixtum citiùs faciliúsque putrescat. Nihilhominus de mente Philosophi, hac in parte, ambigere non licet. Disertè enim ait, tunc rem putrescere, cum humidum quod est secundùm naturam, euaporat vnâ cum calore. Spectando autem rem ipsam, non rectè Zabarella tribuit humido affuso, quod fiat vehiculum caloris interni ad euaporandum. Id enim intelligi non potest, nisi calor internus migret ab humido naturali cui inerat, ad humidum aduentitium recens

affusum. At ea migratio accidentis è subjecto in subjectum, est naturaliter impossibilis. Si igitur affusa aqua, tignum quod alioqui propè æternaret, citò putrescit, ratio petenda est, ex intensione humiditatis natiuæ, per humiditatem extrinsecùs affusam: vnde consequitur facilior humidi natiui à sicco dissociabilitas; atque adeò minùs operosa putredo. Quare & iuxta Philosophum, & secundùm rei veritatem, subjectum putrefactionis, non est nisi humidum natiuum.

Hinc concluditur, ea sola & omnia corpora posse putrescere, in quibus est aliquid humidi, separabile à sicco per euaporationem calidi, vtraque continentis atque nectentis. Vnde dubitari non potest, quin mixta omnia possint putrescere, ne metallis quidem exceptis, contra Vicomercatum 4. Meteor. c. 1. & Zacutum l. 4. de Medico. princip. histor. q. 10. ad. 5. An non enim aurum quoque & argentum æruginant,

teſte Iacobo Epiſtolæ ſuæ c. 3 ? At ærugo eſt aliqua putredo. Rectè igitur Magnus Albertus 4. Meteor. tract. 1. c. 6. ad 2. dub. & Pomponatius 4. Meteor. dub. 17. agnoſcunt, & aurum, & argentum, & metallica ac foſſilia quæcunque, tandem aliquando putreſcere, tametſi moroſè ac lentè. Tarditatem enim putrefactionis, conciliat partim occluſio pororum per quos humido effluendum eſſet; partim efficax & tenax ſicci humidíque mixtura, ob quam quæuis oleoſa pinguia ægrè putreſcunt, vt dicitur l. de breuit. vitæ c. 3. ſicut ob contrariam cauſam, quæcunque abundant pinguedine non oleoſa, citiùs ſeneſcunt & putreſcunt, ex 2. de part. c. 3. Rectè eam pinguium quoad hoc diuerſitatem, expoſuit Mercurialis 6. var. c. 16. Quod de imputribili carne pauonis dicitur à S. Auguſtino 21. Ciuit. c. 4. de difficili corruptione accipiendum eſt; abſolutè tamen quod poſſit putreſcere, negari non debet, ſi-

cut poteſt digeri, & mutari in ſubſtantiam aliti. Et eodem modo accipio, quod ligna ſethim è quibus arca conſtabat, dicuntur fuiſſe imputribilia, ideſt tardiſſimè putribilia.

5. An elementa æquè ac mixta putreſcere poſſint, iuxta Ariſtotelem, videtur ambigi poſſe, ſi ignem excipias. Nam hic, cum omni prorſus humiditate deſtituatur, nec poſſit à calore ambientis ſuperari, vt notatur ſect. 25. probl. q. 20. non poteſt putreſcere. Et marcedo quam ſubit deficiente pabulo, tametſi eſt ignis extinctio, aliquatenus proportionalis putrefactioni mixti, tamen uon eſt verè putrefactio, vt notarunt Conimbr. ad calcem quarti de Cœlo probl. 1. de igne. Alia elementa, quodaliquid humidi admiſtum habeant cuius abjunctionem à ſicco ſubire poſſint, admittit Ariſtoteles dici poſſe putreſcere: agítque diſertè de elementis, non autem de mixtis in quibus aliquod elementum prædominetur, contra diſtortam

ſtortam Philoſophi interpretationem aſſignatam à ſimonij impugnatore Scheggio, & primùm à Zabarella l. 1. de qualit. element. c. 6. ſed eam poſtea iure retractauit l. 2. de gener. mixti c. 4. agnoſcens, verè de mente Ariſtotelis, aërem, aquam, & terram aliquatenus putreſcere. Id quod etiam de aëre & aqua tradunt Medici apud Auicennam l. 4. Fen. 1. tract. 4. c. 1. peſtem inde enaſcentem agnoſcentes. At quomodò putreſcere poſſunt aër & aqua ſine ſicco innato, & terra ſine natiuo humido? Agnoſcendum eſt cum Sanctorello in poſtpraxi Medica c. 37. §. *de ſubiecto putredinis*, hæc elementa non niſi aliquatenus poſſe putreſcere, ratione admiſtionum extrinſecarum quæ illis in hoc ſtatu ſunt conſentaneæ. Sic aër, vt rectè diſſerit Mercur. l. de peſte c. 7. pro ſtatu qui in hac rerum diſpoſitione conſentaneus illi eſt ad bonum noſtrum, multis exhalationibus terreris permiſcetur, quibus per calo-

rem ab humido aëri natiuo sejunctis, existit aliqualis putrefactio, & aëris de statu nobis congruente disiectio. Similiter aqua eo imperfecto modo putrescere dicitur, cum calidum ambiens educit ex ea tenuiores quasque particulas, relictis crassioribus cum multa exhalationum permistione. Terra denique putrescere vtcunque dicitur, cum humidum affusum, & qualecunque calidum quibus scatet in hoc statu, cum subtilioribus terræ partibus, educuntur vi calidi ambientis. Sic igitur vtcunque valeat, quod de trium elementorum putredine, traditum est ab Aristotele.

Calidum ambiens, causa putrefactionis effectiua.

6. Effectiua denique putrefactionis causa, est calidum ambiens, de Aristotelis sententia. Impugnat eam Cardanus l. 6. de variet. c. 26. quia sic putre-

factio non haberet locum in ijs quæ congelascunt, & in ijs quæ collocrantur in aqua supra teporem calida. Quid quod ipse Aristoteles, agnoscit frigus posse putrescere? Quomodò igitur putrefactionem tribuit soli calori ambienti? Sed facile est Aristotelem ab hac impugnatione tutari. Nam quæ gelascunt, ægrè putrescunt, quia deest calor euocans humidum illis internum, cuius item eductio est difficilis. Ob quam etiam causam, quæ intra aquam merguntur, seriùs putrescunt, tametsi tandem extracto humore natiuo infertur putredo. An frigus possit putrefacere (de quo Cardanus postremo loco,) latè versant Magnus Albertus 4. Meteor. tract. 1. c. 8. & Pomponatius ibidem dub. 21. Mercenar. disp. de putredine c. 9 Argenterius Aristoteli hìd de more obstrepens l. 3. art. Med. & qui in hac re anceps hæret Thomas à Vega Comment. in c. 3. libri primi de differ. febr. Statuendum verò est, per

se ac directè, solum calorem putrefacere. Vtcumque tamen putrefactio tribuitur frigori, quia per euaporationem humidi calidi; abscedit calor, & succedit frigus. Itaque frigus non est causa putredinis, sed affectio inimica, consequens euaporationem caloris interni: quod vnum voluit Aristoteles, cum visus est adscribere frigori putredinem. Directè autem, & vt veræ causæ per se, adscripsit putrefactionem calido ambienti; quatenus educit humidum internum, illúdque à sicco insito diuellit, intendendo calidum natiuum humido interno implantatum. Hæc affundi aliquid lucis deposcunt.

7. Ac primùm quod res ambiens sit locus, locati autem conseruatio statuatur loci proprietas; non obest quominus dicamus, calidum ambiens putrefacere. Nam conseruatio locati, est proprietas solius loci naturalis, seclusis extrinsecis incommodantibus, & locatum de statu connaturali exturbanti-

bus. Sunt qui calidum ambiens putrefactionis causatiuum, restringunt ad calorem aëris aut aquæ. Nam ignis ambiens non putrefacit, sed comburit, inferendo promptam & violentam totius humidi absumptionem, longè discrepantem à putrefactione quæ præ combustione dicitur corruptio naturalis, vt latè exponunt Valesius 4. Meteor. c. 1. Pomponatius 4. Meteor. dub. 17. Thomas Erastus disputat. de putredine pag. 71. Mercenarius disp. de putred. c. 6. nec non Iulius Cæsar Claudinus responsf. 1. Medicinali. Magnus Albertus 4. Meteor. tract. 1. c. 6. & Buccafferreus ibidem lect. 5. *ad tertiam dubitationem principalem*, parum sibi cohærens lect. 14. Secluso igitur igne à quo ambiente res non putrescit, sed comburitur; fuerunt qui cum Archangelo Mercenario disp. de putredine capite 8. ad aërem & aquam ambientem restringerent causationem putrefactionis. Alijs enim concalefactis, & corpus

cui admouentur calefacientibus, infertur putredo; etiam ijs quæ aduersus tabem ſunt armata atque munita. Notauit enim Ambroſius Paræus lib. 28. *ſub finem*, intra quinque ſéxue dies, Regum ac Magnatum corpora etiamſi exquiſitè medicata, graui putore putredinem ſubingredientem ſignante afficere accedentes: cum alias ob cauſas, tum nominatim eo quod ingens facum vis aërem corporibus adjacentem exquiſitè calefaciens, obices putredinis perrumpat. Quamuis autem ab huiuſmodi ambientibus inferri poſſit putrefactio, tamen vapores quoque, aut excrementitiæ fuligines, in mixto abditæ & tranſpiratione prohibitæ, poſſunt putrefacere, vt rectè Pomponatius 4. Meteor. dub. 18. Buccaferreus ibi lect. 14. Timon. q. 1. ad 1. principale Euſtachius Nudius l. 3. de febribus c. 11. Sanctorelus in poſtpraxi Medica c. 37. patetque in nucib⁹, & caſtaneis, exquib⁹ plerunque putreſcit nucleus, incolumi

externo cortice qui ob duritiem minùs patet actiuitati caloris hostilis. Apud Medicos quoque, putredinum nostratium bona pars, in eas causas refertur. Omne igitur calidum ambiens quod humidum internum depasci queat, poterit putrefactionem inducere; vt rectè statuunt Vicomercatus 4. Meteor. c. 1. partic. 7. & Cæsalpinus l. 2. qq. Medic. q. 1. & Erastus disput. de putredine à pag. 61. & thesi 23 de putredine.

8. Poterit autem calidum ambiens depasci humidum internum, & putrefacere, si calore suo possit intendere calorem corporis cui admouetur, quia putrefactio non fit per caloris imminutionẽ, sed per intentionẽ quã euaporatio humidi & callidi interni dissipatio, cõsequitur. Vnde videmus putrescẽtia fœtere ac fermentari ob adauctum calorẽ & eam esse semper causam fœtoris contendit Zacutus l. 1. de Medico. princip. historia q. 13. Fimus item addensatus, citiùs putrescit, vt notat autor

libri de natura pueri apud Hippocratem n. 26. quia per fimi addenſationem calor intus occluditur, & euadit intenſior, ob illam halituum calidorum introcluſionem. Denique fimus ex palea procreatus, eſt calidior palea: & ſanies eſt calidior ſanguine, ſicque de cœteris putreſcentibus. Nec obſtat, quod fructus omnes putreſcendo areſcant, quod item lacti & vino putreſcentibus accidit. At acetum eſt frigidum præ vino. Non igitur quod putreſcit, auctius calet. Hoc inquam non obſtat. Nam tametſi verum eſt, iſta poſt conſummatam corruptionem euadere frigidiora, tamen cum cœpta eſt corruptio, ſuſcepere incrementum caloris; & inde ortum eſt vt corrumperentur atque putreſcerent. Itaque putrefactio quamuis propriè non ſit cauſa caloris, contra quàm cum varijs aſſerit Zacutus l. 1. de Medico. Principum hiſtor. q. 52. dub 56. tamen fit per intenſionem caloris interni, humido implantati.

Nam aucto calore, existit rarefactio, quam consequitur euaporatio humidi, vnáque caloris humido insidentis; atque adeò abjunctio humidi, & sicci compingentium mixtum, in qua abjunctione consistit putrefactio.

Est porrò lis de nomine, quæ inter Durandum & Capreolum agitatur; an causa putrefactionis in misto homogeneo debeat dici intrinseca, quod asserit Capreolus in 2. d. 30. q. 1. *ad argumenta Durandi contra primam*, inde argumentans, quod calor immediatè rarefaciens inexistat misto; an verò debeat dici extrinseca attento principio vltimo, vt contendit ibi Durandus q. 1. à n. 6. qui certè commodiùs loquitur, & congruentiùs Philosopho, tribuenti putrefactionem calori ambientis, qui vtique externus est; quamuis verum sit, depastionem humidi per putrefactionem & euaporationem eius, effectiuè causari immediatè per calorem deforis immissum, & in misto rece-

ptum. Vnde si mixtum homogeneum liberaretur ab extrinsecis contrarijs, ad augendum internum eius calorem idoneis, nunqum putresceret, vt benè docent Buccaferreus ad librum de breuit. vitæ lect. 3. Zabarella l. 3. de gener. mixti c. 5. ad 3. Fonseca 7. Metaph. c. 16. q. 2. s. 4. ad 3. nec non Pomponatius 4. Meteor. dub. 17. qui Auerroi contrarium affirmanti, mentitionem impingit.

Corollaria de faciliore aut difficiliore quorundam humidorum putrefactione.

9. Hinc intelligitur, cur temporibus ac locis calidioribus, res citiùs faciliùsque putrescant, vt experientia testatum facit, docetque Aristoteles s. 2. probl. q. 33. & 4. Meteor. c. 1. Nimirum vigente frigore, major est mixti obstructio, & ineptitudo ad excipiendam calidi extrinseci impressio-

nem; minor item eſt calidi extrinſeci potentia. Vnde Albertus 4. Meteor. tract. 1. c. 9. eruit, cur in Alpibus niue perpetua rigentibus, cadauera ad annos plurimos incorrupta perſeuerent, quanquam tandem putreſcunt. Videſis Bellonium in Opere de funere medicato. Ob eandem cauſam, res frigidiſſimæ ægrè putreſcunt. Nam & poros habent eximiè occluſos, & validiùs reſiſtunt calido externo. Nec ſecus accidit rebus calidiſſimis, quarum calor intendi nequit à calore ambientis. Similiter, quod multum eſt, quia meliùs reſiſtit extrinſecæ impreſſioni, ægriùs putreſcit vt dicitur l. 5. de gener. anim. c. 4. Quod tamen Vicomercatus l. 4. Meteor. c. 1. rectè arctat ad illud *multum* quod per modum vnius ſe habeat abſque plurima aëris admiſtione. Ob contrariam enim cauſam, aceruus tritici quo cumulatior & auctior eſt, citiùs putreſcit, vt benè conſiderauit D. Thomas 4. Meteor lect. 2. & Timon ibi-

dem q. 1. *in fine*. Aër denique, loco aperto & edito, quia magis commouetur, & minùs præstolatur impressionem ambientis, minus est obnoxius aliquali illi putredini quam in aëre admisimus. Vnde senectus in locis editis & apertis seriùs obrepit, vt notatur sect. 14. probl. q. 7. Quamquam quæ in motu ita se habent, vt semper æquè pateant actiuitati ambientis, citiùs putrescunt si moueantur; præsertim cum succussio illa foras propellit plurimum halitum calidum vna cum humido subtiliore, vt contingit ijs quæ continentur in vtre semipleno, & moto; quod notatur sect. 25. probl. q. 1.

Putrefactio secundum quid, via ad simpliciter dictam.

10. Ad plenam & simpliciter dictam putrefactionem, de cuius progressu & causis hactenus est disputatum, manuducit illa semiplena & imperfecta cor-

ruptio naturalis, quæ est via ad plenam putrefactionem & incinerationem. In cadaueribus porrò humanis, pro quibus hìc maximè satagimus, huiusmodi putrefactio imperfecta tunc locum habet, cum notabiliter est immutata dispositio, cui suberant quando anima excessit è corpore, saluáque erat conformatio humana. Nam quamuis anima non priùs corpus deserit, quàm temperies homini connaturalis pessundetur; ita vt hospitium corporis fiat ineptum ad vltra retinendam animam; tamen in temperamento sub quo anima non potest ampliùs consistere in corpore, est latitudo. Et intra eam latitudinem, dispositio quæ est vicinior & affinior illi statui temperamenti sub quo anima excessit, vtcumque conseruat eamdem externam corporis speciem, qua nondum notabiliter immutata, eáque immutatione per fœtorem aut insignem informitatem non prodita, cadauer nondum dicitur putresce-

re. Notabilis verò alteratio cadaueris, & substantialis immutatio multùm recedens à temperie & specie cadaueris statim ab excessu animæ, ipsa est quam vocaui putrefactionem imperfectam; estque veluti præparatoria putrefactio; & præludium proximum ad plenam putrefactionem ac incinerationem, per resolutionem cadaueris quatenus mixti, in elementa ex quibus coaluit. Hanc putrefactionem, in mixtis possumus vocare putrefactionem secundùm partem, iuxta Zabarellam l. 2. de gener. mixti à c. 11. præsertim c. 14. & 16. ac Scheggium in Simonij confutatione, ac libro de vi & efficacia caloris cap. 4. & 5. & Thomam Erastum bona parte disputationis de putredine. Aristoteles tamen, quicquid hi autores dicant, putrefactionem *secundùm partem*, adscripsit solis elementis impuris; quatenus (dempto igne,) possunt vtcunque putrescere, per abjunctionem sicci & humidi, quæ in hoc statu admista habent.

Ita obseruauit D. Thomas 4. Meteor. c. 1. & Niphus ibidem. Nihil tamen vetat, alterationem illam notabilem mixtorum perfectorum, qua proluditur ad plenam putredinem, vocare putrefactionem secundùm partem, extendendo modum loquendi Aristotelis.

Putrefactio cadaueri humano ante incinerationem tributa, imperfecta.

11. Imo vsus receptus loquendi fert, vt quæ ita se habent, dicantur putrefacta; absque expressione imperfectionis, & non plenitudinis, quæ in ea corruptione ad incinerationem nondum prouecta, locum habet. V. G. vt cadauer aliquod dicamus putrefactum, absque addito verbis expresso, non solemus expectare donec planè in cineres abierit, sed longè anteriùs denominamus illud putrefactum, cum incine-

rationem haud ita procul abesse, insinuatum fuerit, per fœtorem ex notabiliter immutata temperie sub qua anima abscesserat. Tunc enim quamuis siccum adhuc humido innatet, & post copiosum effluxum necdum tamen sit planè absumptum; tamen magna ex parte est iam diuulsum à sicco, & cadauer propè exsiccationem plenam est, nec admodùm distat ab incineratione; ac proinde absque alio addito verbis expresso, dicitur putrefactum, quamuis locutione ad omnem rigorem exacta, subintelligendum sit, putrefactionem plenam instare tantùm, necdum aduenisse.

Quin etiam interdum ob huiusmodi causam, dicimus corpora adhuc viuentia esse putrefacta, cum longa tabe exaruerunt; ita vt terreum quippiam inhalent, aut cum tanta in illis facta est humorum corruptorum aceruatio, vt ebulliant ex eis vermes, & ferri nequeant præ putore. Talem putrefactio-

nem

nem ſubijſſe diuinitus ante mortem leguntur, Antiochus & Herodes, item Iuliani Patruus, de quo in hunc modum Chryſoſtomus orat. de S. Babyla. Mart.

Patruus cum licentioſiùs inſaniam ſuam contra nos prodidiſſet, auſus impuris manibus ſacra vaſa contingere, hoc etiam ſcelere non contentus, ſed contumelia vlteriùs progreſſus (vaſis enim ijs inuerſis, & ſuper pauimentum collocatis, atque extenſis, ita ſuper ea conſedit;) eueſtigio, illegitimæ huiuſce ſeſſionis pœnas luit. Illius enim verenda corrupta, vermiculos generarunt: ita vt morbum diuinitus illatum conſtaret, ad quem curandum, Medici aues pingues, eáſque peregrinas, interficiebãt, quibus ad putrefacta membra admotis; vermiculos euocabant. Illi verò loco cum non mouerentur, mordicùs putridis partibus inhærebant, atque illum ita demum multis diebus abſumptum perdiderunt]Partem duntaxat calamitatũ infelicis viri retulit ibi

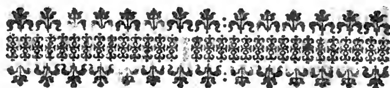
D. Chysostomus; cœtera dabunt Theodoretus l. 3. histor. c. 12. & Sozom. l. 5. c. 8.

12. De quadam item Venetorum Ducissa, audi Petrum Damiani Opusc. 50. c. 11. [Dux Venetiorum, Constantinopolitanæ vrbis ciuem habebat vxorem, quæ nimirum tam tenerè tam delicatè viuebat, & non modò superstitiosa, sed artificiosa, vt ita loquar, sese jucunditate mulcebat, vt etiam communibus se aquis dedignaretur abluere; sed eius serui, rorem cœli satagebant vndecunque colligere, ex quo sibi laboriosum satis balneum procurarent. Cibos quoque suos manibus non tangebat, sed ab Eunuchis eius alimenta quæque minutius concidebantur in frusta: quæ mox illa quibusdam fuscinulis aureis, atque bidentibus, ori suo, liguriens, adhibebat. Eius porrò cubiculum, tot thymiamatum, aromatúmque generibus redolebat, vt & nobis narrare tantum dede-

cus fœteat: & auditor fortè non credat. Sed omnipotenti Deo, quantum huius fœminæ fuerit exoſa ſuperbia, manifeſta docuit vlciſcendo cenſura. Vibrato quippè ſuper eam diuini mucrone judicij, corpus eius omne computruit, ita vt membra corporis vndique cuncta marceſcerent, totúmque cubiculum intolerabili prorſus fœtore complerent: nec quiſpiam tantam perferre narium iniuriam potuit, non Coſmeta, non ſeruulus, vix vna duntaxat ancilla, non ſine ſpeciei redolentis auxilio, in eius obſequij ſedulitate permanſit. Eadem tamen raptim abſcedebat. Diutius igitur hoc languore decocta, & miſerabiliter cruciata, amicis quoque lætantibus, diem clauſit extremum. Quid ergo ſit caro, doceat ipſa caro, quodque perhibet mortua, teſtatur & viua.] En viuum cadauer & ante mortem putrefactum; qualia rurſus nonnulla alia proferam c. 8. *in fine*

Ergo corpora ſic affecta, quamuis

nondum abſceſſerit anima, denominantur putrefacta, ſimilitérque Medici febres putridas & humores putridos in viuis corporibus agnoſcunt; quanto magis fas erit, putrefactum dicere corpus mortuum, notabiliter immutatum à ſtatuquod habebat in egreſſu animæ etiam ſi nondum cinereſcat. Eſt tamen (vt dixi) hæc putrefactio non niſi ſecundùm quid & imperfecta. Putrefactio autem plena, & ad rigorem ſimpliciter dicta, conſiſtit in abjunctione humidi interni à ſicco, ob euaporationem caloris ſiccum & humidum continentis atque nectentis; vnde non aduenit cadaueri, niſi cum cinereſcit, & in elementa è quibus coaluerat, reſoluitur.

CAP. IV.

Causæ incorruptionis corporum, ex natura & causis corruptionis naturalis repetitæ; ac viniuesſim digeſtæ.

1. NOn erit operoſum, eruere ex dictisquæ poſſint eſſe principia incorruptionis corporum, ſiue omnimodæ, ſiue ad longum tempus prorogatæ. Omnia enim quæ prohibebunt effluxum humidi natiui, & euaporationem calidi naturalis humido natiuo implantati, arcebunt corruptionem; & eo ipſo conciliabunt incorruptionem. Nam contrariorum contrariæ ſunt cauſæ, vt habet effatum philoſophicum: Quod ſi

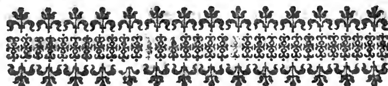
abjunctio ſicci & humidi natiui planè prohibeatur, & cadauer perſtet quale erat illico poſt animæ abſceſſum, incorruptio erit perfecta. Sin autẽ ex parte duntaxat prohibeatur, ita vt humidum effluat quidem, parcè tamen; & immutatio temperamenti ac ſpeciei externæ quæ cernebatur in corpore mox ab animæ ſeparatione, ſit admodum exigua, nec niſi ex parte aliqua; tunc incorruptio erit ſecundùm quid, & tantùm ex parte. Vt ergo ſtatuamus quæ cauſæ poſſint humanis cadaueribus incorruptionem conciliare, attendendum eſt, quæ cauſæ ſatis habere virium poſſint, ad ſocietatem ſicci & humidi natiui tenaciter conſeruandam, ita vt vel nullomodo, vel ægrè abrumpi queat.

2. Eas cauſas omnes, digerere bipartitò poſſumus. Vel enim natura id præſtat, vel ars. Naturam dico, cauſam omnem à qua corruptio proueniat citra artem. Eiuſmodi eſt peculiare corporis

temperamentũ, á tabe & putrefactione abhorrens, puta exſuccura, nec ſine ſalis mixtura. Item natiua & artis expers efficacitas ſoli in quo corpus conditum fuerit. Conſtat enim plerunque ſolũ conducere plurimũ ad indemnitatẽ corporum & imunitatẽ à tabe. Sicut videmus carnes è macello allatas diuturniùs ſeruari certis in locis, quã in alijs in quibus citiùs fœtent, & ad tabem ac putredinem vergunt. Hæc igitur & ſi quæ ſunt alia icorruptionem corporibus conciliantia citra artificioſam machinationem, nomine *naturæ* comprehenſa hoc loco volo. Artem verò ſecernere oportet triplicem, nimirum humanam, Angelicam, atque Diuinam. Angelicam communem ſtatuo & bonis & malis Angelis, ſiue impijs dæmonibus: quia ſuppono non agi niſi de ea incorruptione, quam Angelus vi ſuæ induſtriæ & ingenij ac natiuæ facultatis præſtare poteſt; quæ omnia perſtitere imminuta in Dæmonibus, exciſa licet vniuer-

ſa ſupellectile ſupernaturalium donorum interuentu peccati.

Percurramus nunc ſigillatim, ac illuſtremus ſingula membra propoſita ; omnes inquam modos quibus per varias illas cauſas poteſt incorruptio cõciliari corporibus, vt jactis hiſce reſolutionis ſeminibus, liceat concludere ecquam in cauſam referenda ſit incorruptio cadaueris, de qua continget moueri dubitationem ; ac nominatim eius quæ huic diſquiſitioni dedit occaſionem.

CAPVT. V.

De incorruptione cadauerum sponte naturæ, & citra artem.

1. QVædam humana corpora vi tantùm naturali, & semota quacunque arte durare posse incorrupta, Ethnici quoq; agnouerunt Tertullianus enim l. de anima c. 51. allegat Platonem in Politia, referentem cuiusdam insepulti cadauer longo tempore sine vlla tabe seruatum, nullo adhibito artificiali præsidio. Censet Pamelius Tertullianum allegare exemplum Eris Ægyptij genere Pamphilij, qui aliquando in bello occisus, vt narrat Plato l. 10. de Repub. decima post die, cũ commilitonum cor-

pora iam putrefacta tollerentur, integer corpore sublatus est, duodecima verò die ab obitu postquàm domum relatus est, iam in pyra locatus, reuixit. Alia exempla incorruptorum corporũ ab Ethnicis notata recitauimus. c. 2.

Friuola causa incorruptionis naturalis corporum ex Platone.

Non potest tamen approbari ratio perseuerantis illius integritatis corporum quam Plato adhibuit; id referens ad animæ indiuiduitatem, vt Tertullianus supra loquitur; hoc est persistentiam in corpore defuncti. Animam enim in demortui corpore permanere, ridiculum est. Nam si anima perstaret in corpore absque vnione, nihilo plus conferret ad arcendam tabem quàm si non permeneret intra corpus. Quia anima si desit vnio, non viuificat, nec aliquid conferre corpori potest præter notũ localẽ, qui nihil refert ad præsens

negotium. Si autem anima, perstaret in corpore cum vnione ad illud, fatendum esset, corpus non esse mortuum, contra suppositionem in qua versamur. Meritò igitur Tertullianus explosit perseuerantiam Platonicam animæ in corpore, ex corporum incorruptela illatam: cui etiam suffragatum Democritum refert, ex capillorum & vnguium cremento in mortuis. Et æquè poterant adjungere argumenta, quibus postea aliqui perseuerantiam aliquarum animæ facultatum in cadauare, astruere sunt conati? puta ejectionem excrementorum ex quibusdam cadaueribus post abscessum animæ, sanguinationem cadaueris, ad hostis qui cædem patrauit, aduentum. Vrgent etiam analogiam ignis, cuius calor est connaturalis proprietas; & tamen extincto igne, residuus est calor aliquis ad moram nonnullam. Sic stabilire nituntur eam perseuerantiam facultatum quarundam animæ in cadauere, Ioannes Gramma-

ticus in proem. ad. 1. de anima, Plotinus l. 1. de dubijs animæ c. 29. & Mercurialis tract. de macul. pestil. Verùm ea omnia argumenta esse planè friuola, nec plus probare aliquarũm facultatum animæ permansionem in corpore, quàm ipsiusmet animæ permansio in cadauere probetur per incorruptionem cadaueris, pono vt certum ex alibi disputatis, tum quoad ejectionem excrementorum è cadaueribus, tum quoad eorum sanguinationem ad occursum homicidæ. Videndus etiam qui eos effectus ad alias causas latè reuocat Santorellus in postpraxi Medica c. 20. & 21. Sunt igitur quærendæ aliæ causæ, illius naturalis & inartificiosæ incorruptelæ cadauerum.

Verarum causarum inartificiosæ cadauerum incorruptionis, series duæ: Prior internarum.

1. Eas Tertullianus c. illo 51. opti-

mè attigit his verbis. [Porro & aëris qualitas, corpori illi potuit tutela fuisse. Quid si aridior aër, & solum salsiùs? Quid si & ipsius corporis substantia exsuccior? Quid si & genus mortis, ante iam corruptrices materias erogarat.] Duplicis (vt vides) generis causas assignat huius inartificialis corporum incorruptelæ; quasdam nimirum internas, vt peculiarem corporis constitutionem: quasdam externas, vt aërem, ac solum, arcendæ corruptioni accommodatum præ ariditate. Vtrumque caput attigit Ammianus l. 19. vbi Persarum cadauara incorrupta perstare tradit, ob victus parcitatẽ quæ exsuccafacit corpora & exustas Sole terras, atque adeò etiam aërem, vnde ariditas à tabe aliena. Sed dicamus de vtroque capite nonnulla distinctiùs.

Corporis substantia & compactio potest valdè promouere hoc negotium. Sunt enim quidam salsohumore scatentes, quod prodit perpetua eorum siti-

culositas & ariditas. Horum corpora ad tempus longissimum perstare incorrupta, est minùs mirum. Aliorum humor tenaciùs illigatur sicco, ex peculiari temperie & symmetriā qualitatum. Verisimile est, hanc esse causam cur caro pauonis non putrescat. Audi S. Augustinum 21. Ciuit. c. 4. [Quis nisi Deus creator omnium, dedit carni pauonis mortui, ne putrsceret? Quod cum auditum incredibile videretur, euenit vt apud Carthaginem, nobis cocta apponeretur hæc auis. De cuius pectore, pulparum, quantum visum est, decerptum seruare jussimus. Quod post dierum tantum spatium, quanto alia caro quæcunque cocta. putresceret, prolatum atque oblatum, nihil nostrum offendit olfactum. Itemque repositum post dies amplius quàm triginta, idem quod erat inuentum est. Idemque post annum, nisi quod aliquantum corpulentiæ siccioris, & contractioris fuit.] Corpus ergo hominis tali aliqua tem-

perie affectum, poterit citra omnem ar tem diù perstare incorruptum.

3. Si quod de Pyrrhi Regis pollice dextri pedis, proditur, veritate niteretur, huc referendum videretur. Scribit ergo Plinius lib. 7. c. 2. Pyrrhi pollicem dextri pedis, perstitisse incorruptum; quin etiam rogo illatum, non potuisse in pyra cum reliquo corpore absumi. Sed addit, quod suspicionem Magiæ haud immeritò moueat, digitum illum splene laborantibus præsentissimo fuisse remedio, si Pyrrhus superstes eo digito aliquem contigisset. At quid digito pedis dextri, cum lienosorum curatione, potiùs quàm alijs eiusdem saltem pedis digitis, non habentibus diuersam temperiem, si affectus fuisset purè naturalis? vel quomodò digitus ille per ignem omnia domantem comburi & cinerescere non potuit? Aliò enim referri potest, quod eorum qui morbo cardiaco aut veneno occubuerint, corda cremari nequeant, vt scribit idem

Plinius l. 11. c. 37. notans, Pisonem insimulatum à Vitellio dati veneni Germanico Cæsari, quod eius cor cremari non potuisset; contrà autem Pisonem, genere morbi defensum esse. Potest inquam hæc cordis in homine sic morboso aut venenato immunitas ab igne, referri ad qualitates à tali morbo aut veneno cordi impressas, quibus ignis actiuitas repellatur, sicut ab amiantho textili repellitur. Cor enim cum sit arx vitæ, & peculiaris structuræ ac temperiei à reliquo corpore, potest faciliùs peculiariter imbui, & accipere vnde obsistat ignibus, quamuis corpus reliquum eam indemnitatis prærogatiuam non assequatur. Et ita accidere etiam potuit, in corde illius Theologi quod ignis violentiam tempsisse scribit Pitartus Decade 1. Historicopol. c. 7. *in fine.* Nisi si fabulis hæc omnia annumrare placeat cum Sanctorello c 42. post praxeos. Vt vt sit si supponeremus, quod de incorrupto Pyrrhi pollice iactatum est

t veritatem continere, & abesse Maiam, ea incorruptio referenda esset ad eculiarem illius digiti temperiem & ompactionem; ob quas, & in igne urauerit, & extra ignes non compuuerit, ve luti ludente circa eum pollicem natura; concessa vni illi digito peculiari temperie ac compactione ad arcendam putredinem accommodata, raro exemplo & inter singularia iure referendo.

Series altera, cōtinens causas eiusdem incorruptionis extrinsecas.

4. Ad alteram seriem, causarum incorruptionis corporum quas Tertullianus attigit, pertinet inprimis quod notauit Sanctorellus in postpraxi Medica c. 27. nimirum expedire condere cadauara in templis frigidioribus, aut sitis in loco edito ac sublimi. Templa quidem vbicunque sint constituta, non parum commodant arcendæ à corpo-

ribus putredini, quia & frigida vt plurimùm sunt, & ampla ac lata, nec ab hominibus noctu frequentantur & magna diei parte sunt vacua, nec ab igne accenso calent, vt domus priuatæ. Si tamen sint edificata in loco sublimi, vel admodùm frigido, opportuniora erunt ad conciliandam corporibus inibi sepultis incorruptelam. Profert citatus Autor in hanc rem, exemplum templi B. Mariæ montis Virginis, in quo tumulata corpora ad multa secula perstant incorrupta ob causam prædictam. Adde quoc habet Paulus Iouius in Commentario de legat. Moscouit, ad Clementem 7. In Moscouia iuuencarum media hyeme cæsarum carnes, per bimestre non putrescere ob cœli frigiditatem. Iuuat item maximè ad huiusmodi effectum, soli qualitas: si nimirum sit valdè aridum & sale natiuo alijsve exsiccantibus respersum. Confirmat hoc insigniter quæ habet Georgius VVerneus l. de admirandis Hungariæ

aquis. Teſtatur enim in Hungaria & Tranſyluania quæ abundant ſalinis natiuis, vnde ſal non ſecus ac lapides è latunica cæditur, vbi maximè ſolidus eſt ſal, inuenta plerunque eſſe varia inſtrumenta ad humanos vſus facta, inter ſalem ex humore aut ſucco ſalſo aggeſtũ, incorrupta. Et alicubi gallinam incorruptam incubantem auis incorruptis, eſſe inuentam. Plerunque item magnam carbonum vino eius cum ſale. Et quidem cum carbones exciduntur, eſſe duriſſimos; ſimul atque verò ex eo ſalito ſolo exempli, & ſub dium prolati fuerint, putreſcere. Quod in Deſienſi fodina, qua nulla eſt in Dacia altior, paucis ante annis quàm ea ſcriberet contigiſſe ait, in robore quod trabi ſimile de medio ſale exciſum eſt, tanta duritie vt ægrè ferro adaſto & impaſto cederet. Sed idem extra fodinam extractum, ſic computruit intra quatriduum, vt primis digitis conteri & conſcerpi poſſet. Vnde ea materia in fodi-

nam illam deueniſſet, nunc non quæro; parum ſollicitus, an verè vulgus (quod idem Autor refert.) ad tempora Noëtici diluuij interceptionem huiuſmodi materiarum in locis illis pertinere arbitratur. Id quod de trabe, dum altiſſimus puteus effoderetur, inuenta in villa Antoniana ad Camberium Allobrogum, iactare aliquos memini. Tantum ergo nunc conſidero, vim ſoli illius ad inhibendam putredinem à gallina, ouis inſtrumentis, robore, ac carbonibus prædictis. Nec eſt ſanè, cur id incredibile, vel adeò mirum videatur. Sicut enim ſunt aliquæ terræ illico abſumentes cadauara, vt referunt aliqui quos adduco in Tractatione de Iuda c. 12. num. 21. ita poſſunt eſſe quædam terræ, corpora aſſeruantes quàm diutiſſimè, ob contrariam diſpoſitionem, vt benè notat Magnus Albertus 4. Meteor. tract. 1. cap. 10. Imo Sanctorellus in poſtpraxi Medica c. 41. *in fine*, exiſtimat, omnem terram, ſi corpus ei altè

infodiatur, posse corpus à corruptione præseruare, supra salē & omnia aromata. Est enim frigida & sicca, & altè excauata vacat externis permutationib⁹, & impressionib⁹ quæ est constitutio peropportuna ad optimè cōseruanda cadauera. Verùm intermistio aquarum, obstabit ne vspiam terra occurrat adeò pura qualem hic Autor sibi fingit. Quod enim in scalis à visibili creatura ad Deum Gradu 5. latè prosequor, aqua occultè intermista terræ, est ei veluti glutinum, vt Philo in Cosmop. loquitur: qui id etiam pro minaculo habet. l. de Plaatat. Noë *fere initio*; alioqui enim terra abiret in puluerem. Et accedunt irrigui elices quibus omnem terram differtam esse, ac subterfossam cuniculis quaquauersum ad aquas è mari proliciendas, admonuit S. Basilus hom. 4. hexaëm. Itaque terra quæ sit tantùm frigida & sicca, & idcirco conseruationi corporum commodet, frustra quæritur, quantumuis altè excauetur.

Cur corpora fulmine icta, incorrupta.

6. His extrinſecis naturalibus cauſis incorruptionis cadauerum, adjungendum eſt fulmen; nam cunctis penè notum eſſe corpora fulmine icta non ſentire putredinem, ſcribit Plutarchus 4. ſympoſ. q. 2. vtique ob ſummam ſiccitatem, quam ſic contacta corpora contrahunt. Seneca l. 2. natur. qq. c. 31. non admittit hoc eſſe vniuerſaliter verum. Ait enim. [Malorum ſerpentium, & aliorum animalium quibus mortifera vis ineſt, cum fulmine icta ſunt, venenum omne conſumitur. Vnde inquit ſcis? In venenatis corporibus, vermis non naſcitur.Fulm ine icta intra paucos dies verminant.] Hoc non ſatis aſſequor quomodo affirmetur. Nam etiam ſi fateremur fulmine abſumptum eſſe vniuerſum venenum quod animali virulento priùs inerat; tamen attactus

ipſe fulminis, nouam virulentiam infert, quæ æquè obſtare deberet vermitioni cadaueris contacti. Vt enim ſcribit idem Seneca eodem l. 2. c. 53. reddens rationem, cur vinum fulmine gelatum cum ad priorem habitum redit, potum, aut exanimet aut dementes faciat, ait. [Ineſt fulmini vis peſtifera. Ex hoc aliquem remanere ſpiritum in eo humore quem coëgit gelauítque, veriſimile eſt.] Similiter ergo corpus fulmine contactum, combibit inde virus aliquod, æquè arciturum vermes. Quare Matthiolus ſub finem præfationis ad Dioſcoridem, vniuersè affirmat, corpora mortua fulmine percuſſa nunquam putreſcere, ideóque ait meritò reprehenſioni patuiſſe Poëtam, qui dixerat, Phaëtontis cum ictus de cœlo obijſſet, corpus computruiſſe in Italia.

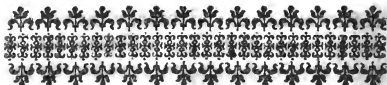
Fortaſſis autem ob hanc corporum de cœlo tactorum incorruptelam, Ethnici ea habebant vt ſacra; ita vt aruſpices ſi membra diſiecta eſſent, veluti re-

liquias ea colligerent, & ibidem infoderent, locum ſepientes ceſpite qui exinde ſacer & inacceſſus erat: & quia bidente hoſtia ibi litabant, *bidental* dicebatur, iuxta illud Sidonij carm. 9.

Nec quæ fulmine Thuſcus expiato,
Septum numina quærit ad bidental.

Sauaro ibi multa in eam rem habet, nec non Lipſius ad c. 7. libri primi Senecæ de Clementia, ex quibus reuincitur lapſus Pauli Diaconi, qui bidental locum eſſe cenſuit bis de cœlo tactum. Omnis ergo fulguritus magna in veneratione erat; ob corporis (vt videtur), conciliatam à vi fulguris exſiccante incorruptelam; tantáque erat veneratio, vt dicat Artemidorus l. 2. c. 8. [Nemo fulguritus infamis eſt. Itaque vt Deus colitur.] Optimum, ſi

rectè condiatur; ad mores monitum, de ijs quos Deus in misericordia de cœlo tetigerit, inde corpore futuris incorruptis, & anima insigniter beandis. Quanquam ob aliam causam, nempe ob incorruptibilitatem ab igne Tertullianus c. 48. Apolog. fulguritum, damnati ad æternos ignes imaginem statuit quia saluus est vt nullo iam igni decinerescat.

CAPVT VI.

De incorruptione cadauerum humanæ artis interuentu.

1. HVmanum artificium, incorruptionem corporibus plerunque conciliat, admotione causarum naturalium idonearum; quæ vel externum calidum putredinis effectiuum remoueant, vel humidum superfluum ablegent. sicque humidum natiuum tenaciùs sicco interno illigent ita vt seposita humiditate superflua malè per calorem terminabili, sola supersit humiditas natiua ritè digesta, cum sicco validè permista, atque adeò ægrè educibilis vi caloris ambientis, vnde putrefactionis inhibitio. Est enim apud Arabes velu-

r effatum humiditatem esse matrem utredinis, calorem verò genitorem; Quia calor agendo in humidum, infert Putredinem.

Jnhibitiua putredinis naturalia, admouenda per artem.

Quæ sint ea corruptionis cadauerum veluti amuleta, his paucis magna ex parte complexus est Magnus Albertus l. 4. Meteor. tract. 1. c. 10. [Intelligendum est, quod sunt plurima impedientia putrefactionem, sicut balsamus, myrrha, & aloë & sal, & ipse sol exsiccans. Sed omnia hæc impediunt eam, per humidi vehementem exsiccationem. Propter caliditatem quasi vicinam quam habent, ista humidum superfluum extrahunt. Et quia multum exsiccant, ideò contrahunt siccum ne continuans humidum, locum inueniat exeundi. Et ideò passa alterationes fortes ab ijs quæ dicta sunt,

valdè inueniuntur arida & dura ac contracta, & in superficie rugosa. Et ideò inseparabile quasi efficitur ab eis humidum continuans. Et hæc est causa, quare etiam corpora mortua conseruantur quando sunt infusa talibus, vel quando jacent in terra talem virtutem exsiccatiuam habente. Vnde etiam corpora macilenta, meliùs à talibus conseruantur, quàm multùm carnosa.] Non intendo, in has incorruptionis naturales causas inquirere diligenter, quod à præsenti instituto alienum foret, & rerum potiùs naturalium Tractatoribus ac Medicis congruit, quos inter Petrus Bellonus toto libro 3. de funere Medicato in hanc curam incubuit. Facere tamen non possum, quin obiter vtcunque attingam, hæc corruptionis arcendæ remedia & qui ea admouerint cadaueribus. Est enim id planè necessarium, ad dijudicationem dubitationis quam hìc excutimus; nempe qualisnam sit alicuius cadaueris iucorruptio. Inter

eas igitur naturales causas, quæ vel solitariæ, vel permistæ arcent putredinem numerantur; Sal, nitrum, cedria, asphaltum, myrrha, cera, ac mel; & alia proximè, ex Alberto tacta, & nominatim Sol exsiccans, & vt alij addunt æs. Attingamus obiter singulas illas causas.

Sal.

2. Salis vis exsiccatiua, atque adeò inhibitiua putredinis, neminem latet. Bernardinus Gomesius in Opere de sale, & Ambrosius. Paræus l. 28. salem ad hunc vsum valdè commendant. Santorellus verò in postpraxi Medica c.41. salem omnibus aromatibus hac in parte anteponit; eo quod aromata quamuis exsiccent, tamen calefaciunt: at sal exsiccat citra calefactionem. Inde tantus olim Salitorum, (sic dicti libitinarij est Pollinctores,) ad apparanda & medicanda funera vsus. Nec mirum. nam si carnes piscium adeò humectæ, & ca-

ro suilla ad putredinem aptissima, tamen infuso sale seruatur incorrupta, quidni etiam humana cadauera? Sanè Plinius l. 31. c. 9. salis naturam per se igneam describit, & tamen ignibus inimicam, corpora verò astringentem, siccantem, alligantem, sicque præseruantem eâ à putredine, *vt durent* (inquit) *ita per secula.* Exemplum cadaueris sale infuso conseruati subministrat S. Hieronimus in vita B. Pauli primi Eremitæ. Cum enim descripsisset Hippocentaurum visum à B. Antonio hominem equo mixtum, subdit. [Hoc ne cuiquam ob incredulitatem scrupulum moueat, sub Rege Constantino, vniuerso mundo teste defenditur. Nam Alexandriam istiusmodi homo viuus perductus magnum populo spectaculum præbuit, & postea cadauer exanime ne calore æstatis dissipatetur, sale infuso Antiochiam, vt ab Imperatore videretur, allatum est.] Addo ego quoque vt ea D. Hieronimi narratio minùs

nutet, item Alium Hippocentaurum viuum captum, & à Præfecto Ægypti Romam missum, vt describit accuratè Phlegon l. Mirabil. c. 34. addens c. 35. alios insuper tales Romæ haberi. Veterem sententiam, quod piscatorum corpora, præ sale marino in quo assiduè voluuntur, sint cornea, legesis apud Ludouicum Cælium l. 6. lectio. antiq. c. 1.

3. Ex hoc vsu salis, ad arcendum putorem & inhibendam corruptionem, factum existimo, vt Ecclesia iam olim inter Baptismi ceremonias vsurparit salis prægustationem, ex quo aliquis inter Catechumenos allegebatur. Non nego apud S. Isidorum l. 2. de offic. diu. c. 20. nec non apud alios plerosque, hunc ritum referri ad significationem sapientiæ, cuius sal est symbolum. Sed hoc eodem reuoluitur, vt disertè traditur à Ratano l. 1. de Instit. Cler. c. 27. Ait enim. [Dicuntur super eum orationes vt fiat Catechumenus: Tunc da-

tur ei ſal benedictum in os, vt per ſal typicum, ſapientiæ ſale conditus, fœtore careat iniquitatis; & nec à vermibus peccatorum vltra putrefiat, ſed magis illæſus ſeruetur ad majorem gratiam percipiendam.] Hoc ſenſu, in Actis S. Caij Papæ, cum agitur de Claudio facto Catechumeno, dicitur *& dedit ei Medicinam.* Quod inferiùs reperitur cum illo addito, *dedit eis Medicinam ſapientiæ* hoc eſt ſalem; cui nomen *Medicinæ* tribuitur, quia præſeruat à corruptione, & vermes arcet. Eandemque ob cauſam S. Macarius hom. 24. Spiritum Sanctum ait eſſe ſalem noſtrum. Et pleniùs ac elegantius hom. 1. Apoſtolos ait dictos eſſe *ſalem terræ*, quia immittendo Spiritum Sanctum quem vocat *cæleſte ſal ſpiritus*, condiebant mortales ac reddebant incorruptos, & à fœtore ac vermibus liberos, ſicut carnes per infuſum ſalem à vermibus & putredine, atque adeò etiam à putore & graueolentia liberantur. Origenes hom. 27.

in

in Num. eandem ob cauſam tentationes cum ſale componit. Hoc ſpectaſſe Eccleſiam immiſſione ſalis in os Catechumenorum, exiſtimo veriſimillimum, cenſétque Gomeſius l. 5. de ſale n. 18. hanc fuiſſe cauſam, cur Burgundiones Sequani, dicantur *ſaliti*, eo quod Aquilonarium omnium primi, infantes ſuos mox baptiſandos à Parochis luſtrali hoc ſale ſaliri curarent. Quam detorſionem ſcommatis in Sequanos jactati, ob ſalinas quibus abundant, ſuppeditatam ab homine Sequano non ſtabilit Gomeſius, nec verò potuit ſtabilire.

4. Non dubito, quin eodem quoque referendum ſit, quod de *pacto ſalis* habet ſcriptura Numer. 18. & 2. Paral. 13. Hoc quid ſit, Caietanus eo c. 18. profitetur ſe ignorare. Lyranus verò ibidem, pactum ſalis docet eſſe pactum æternum: quam denominationem inde petitam putat, quod Leuit 2. perpetua lege ſancitum eſt, vt in omni oblatione

& sacrificio, sal adhiberetur. Per analogiam ergo ad legem illam inuiolabilem semperque duraturam, putat Lyranus, pacta illis alijs locis quæ signaui commemorata, puta pactum de primitijs Aaroni cessuris, & de firmitate regni Dauidis, vocari pacta salis. Sed hac ratione, fas fuisset ab omnibus diuinis præceptis perpetuò duraturis, petere denominationem perpetuitatis quorumuis pactorum. V. G. quia mandatum est lege perpetua, vt in Christiani regeneratione adhibeatur aqua, pactum æternum & semper duraturum, posset appellari *pactum aquæ*. Et ita de similibus, antiqui Testamenti præceptis diuinis haudquaquam caducis, pro tempore quo lex vetus duratura erat.

Quare germana ratio illius denominationis, petenda est ex salis facultate ad inhibendam putredinem. Quia enim sal, corporibus quibus adhibetur, conciliat incorruptionem; propterea pactum nunquam corrumpendum, sed

perstiturum semper inuiolatum, dictum est pactum salis, iuxta sententiam Procopij ad libri 1. Reg. c. 18. Valesij c. 6. Hierophys. Lælij Bisciolæ t. 1. sub. l. 15. c. 8. Pererij in c. 19. Genes. n. 25. Gasparis Sancij in c. 43. Ezech. n. 63. Manuelis Sa, & Ioannis Mariana 2. Paral. 13. Cornelij in c. 18. Numer. v. 19. & inc. 2. Leuit. v. 13. vbi addit, eodem pertinere quod olim ad significandam amicitiæ firmitatem ante omnia apponebatur in mensa salinum & salini in mensa diuersio vel profusio ominosa habebatur tanquam amicitiæ rescissionem portendens: cum è contrario vini meri effusio fausta censeretur vt notauit etiam Pierius l. 31. Hierogl. cum agit de symbolo firmitatis amicitiæ.

5. Nec aliter philosophatus est Philo l. de victimis de sale mensæ superposito, cum thure & panibus. Rursúsque l. de victimas offerentibus idem statuit de præcepto omnem victimam sale saliendi. [Quo præcepto (inquit) signi-

ficatur, vt antea dixi, aterna durabilitas. Sal enim conseruator est corporum, secundo post animam ordine. Nam sicut anima, causa est incorruptionis corporum, sic sal quàm diutissimè tuetur ea, redditque quodammodò immortalia. Ideò scriptura vocat hìc thysiasterium eximio nomine περὶ τὸ διατηρεῖν τὰς θυσίας: id est à conseruandis victimis.] Non me latet, quàm hic campus latè pateat, & quàm variæ eius diuini præcepti prodantur causæ à D. D. cùm exp endunt illud Leuit. 2. *quicquid obtuleris sacrificij, sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui, de sacrificio tuo. In omni oblatione tua, offeres sal.* Et alij quidem existimant iussum illud mysticæ innuere virtutem pœnitentiæ & mortificationis, coërcentem corpus ne per molles & fluentes voluptates soluatur, & abeat in saniem atque putorem. Hoc ipsum enim præstat sal carnibus. Alij significatam putant necessitatem prudentiæ, cuius sal est symbolum. Sed

germaniſſima illius præcepti ratio eſt, quam ex Philone protulimus, & maximè quadrat præſenti inſtituto.

Eſt qui eodem referat ſtatuam ſalis in quam conuerſa dicitur vxor Lothi. Negat enim vxorem Loth in ſtatuam è vulgari ſale concreuiſſe; Sed dictam eſſe ait ſtatuam ſalis, quod futura eſſet perennis ſtatua. Ita Bodinus l. 5. de Repub. c. vltimo, & l. 2. dæmonom. c. 2. Et conſonat Vatabli verſio, quæ habet, *verſa eſt in ſtatuam perpetuam*. Quanquam cortex vocis planè fert, verſam eſſe in ſtatuam è ſale, de quo non videtur ambigendum, cum ita ferat vnanimis Patrum & Interpretum conſenſus. Addit Bodinus capite illo 2. hanc ſalis perennitatem putredinis neſciam, in cauſa eſſe cur Diabolus tantoperè à ſale abhorreat, vt conſtare volunt ex eo quod in conuiuijs que Strigibus & maleficis apparat, nunquam apponit ſalinum, ac ne fictitium quidem, vt varijs exemplis declarat Nicolaus Remgius

l. 1. dæmonol. c. 16. Et vulgatiſſimum eſt exemplum quo aliquando in conuiuio eorum pariter potantium, ruſticus Sabinus eo fortè deuectus ſalem diu fruſtra expetijt, tandémque eo aduecto, omnes illicò imaginariæ epulæ cum cœtu vniuerſo euanuerunt, vt ſcribit Paulus Grillandus q. 7. de ſortilegijs n. 26. Erit cui videatur cauſam odij quo dæmon ſalem auerſatur, ducendam eſſe ex eo quod Deus olim in omnibus ſacrificijs adhiberi ſalem præciperet Leuit 2. & in ſacra menſa ſalem aſſeruari ſtatueret. Vnde hauſtum videtur illud Platonis, Deum ſalem diligere. In noua lege videmus ſalem adhiberi ad baptiſmum,&in aquæ conſecratione. E contrario ergo Satan, à ſuis impuriſſimis Orgijs remoueri ſalem voluit, vt contrariam diuinæ, rationem agendi teneret. Ita Remigius c. illo 16. qui addit, iuſtitiam vt Deo acceptiſſimam, ita dæmonibus (Orpheo quoque atteſtante in hymnis,) eſſe maximè in-

nifam. Nihil autem eſt quod homines magis iuſtitiæ admoneat, quam ſal, autore apud Laërtium in Commentarijs Pythagoricis Alexandro, quia ſal ſeruat & tuetur quicquid occupat, eſtque è re puriſſima, aqua videlicet marina. Vnde tanta apud veteres ſalini religio, & menſarum ſalis appoſitione conſecratio, vt eſt apud Arnobium. Hæc ratio odij quo Satan auerſatur ſalem, reuoluitur reuera in priorem. Nam ea tuitio omnium quibus ſal affunditur aliud non eſt quàm præſeruatio à putredine, ob quam præſeruàtionem ſal eſt ſymbolum immortalitatis, & incorruptionis proximæ Deo.

Sed quid ſymbola, vel locutiones quibus ſalis facultas ad auertendam putredinem inſinuatur, fruſtra conſectamur, cum & in cadaueribus (vt dictum eſt) & in alijs pleriſque, ea vis luculenter prodatur. Scribit ſanè Georgius Vernherus l. de admirandis Hungariæ aquis, in ſalis fodinis vbi ſal maximè

ſolidus eſt, inueniri varia inſtrumenta ad humanos vſus fabricata citra corruptionem ibi aſſeruata quàm longiſſimè vt capite quinto ex eo referre memini. Quem item adduxi referentem in Tranſyluania in ſimilibus fodinis repertam eſſe gallinam cum ouis queis incubabat, exanimem quidem ſed incorruptam. Videſis alia ex eo in eandem ſententiam prolata dicto capite. De ſalis ergo efficacitate ad inhibendam putredinem dubitare non licet; eamque egregiè confirmat Galenus l. 11. de ſimplic. facult.

7. Ipſe Deus à mundi initio, perſpicuè nos docuit, quale aduersùs putredinem amuletum ſit in ſale. Mare ſiquidem tam vaſtam aquarum congeriem, & latentia in mari animalia puſilla cum magnis, ne putreſcerent, partim multiplici motu conciliato effecit, partim & maximè, àffuſo ſale. Nam quamuis aqua marina non ſit ſuapte natura ſalſa, vt perperam viſum eſt Ru-

perto l. 2. de Trinit. & oper. eius c. 24. & 29. & nonnullis intrinſecam quandam proprietatem in aqua marina comminiſcentibus,qua ſpecie differant ab aquis dulcibus, vt refert Scaliger Exerc. 51. tamen Deus (vt præmittebam) ad inhibendam eius putredinem, cui merito timendum erat,immiſit mari plurimas exhalationes crudas & minimè concoctas, quarum proprium eſt ſalſedinem impertire ijs quibus communicantur.Experimur enim in noſtris corporibus, quod maximè crudum eſt & non concoctum, & quidvis à calore paſſum aduſtùmque, minimè tamen ab eius efficientia perdomitum planéque ſuperatum, ſalſedinem impertire ijs quibus admiſcetur; indéque oriri ſalſedinem vrinæ & ſudoris, aduertit Ariſtoteles 2. Meteor. c. 3. Eodem igitur modo, admiſtæ ſunt mari exhalationes incoctæ, non ex pluuijs eas admiſtas habentibus delapſæ, vt Ariſtoteles ſupra cenſuit; ſic enim, & fluuij & lacus

omnes, ſalſi eſſent, ſed Diuina vi in mundi primordio, ad maris & piſcium putredinem inhibendam commixtæ, vt rectè ſtatuunt Theophilus Antiochenus l. 2. ad Autol. Delrio & Cornelius in c. 1. Geneſ. ad verſ. 9. Leſſius l. de prouid. n. 48. Molina d. 11. Coſmop. malè repugnante Majore in 2. d. 14. q. 24. concluſ. 2. & ridiculè argumentante, ex eo quod Deus ab initio non fecerit mulam, ſed contentus fuerit eius cauſam procreare. Similiter enim infert, non feciſſe mare ſalſum, ſed fuiſſe contentum procreatione cauſarum à quibus poſſet ſalſum effici. At cauſas illas, præter eam quam ipſi protulimus, nemo aſſignarit. Qua de re alibi plenè diſcuſſa, non eſt hìc diſſerendi locus. Præterquàm quod etiam ſi daremus, mare non ab initio ad arcendam putredinem, ſed ſenſim duntaxat fuiſſe ſalſefactum, perinde nobis eſſet ad rem præſentem, in qua ſolliciti duntaxat ſumus, monſtrare humanum ar-

:ificium faliturae corporum ne putrefcant, esse aemulum diuinae artis, qua prouidit mari & contentis in eo piscibus suum salem, ne putrescerent. Vnde si aquae maris percolentur, & exhalationes igneae admistae educantur, vna aliqua ex vijs quas suppeditat Baptista à Porta l. 20. Magiae Natur. c. 1. ac nominatim admota spongia ad aquam marinam lebeti succenso immissam, vt obseruat S. Augustinus l. imperfecto de Genesi ad liter. c. 14. ac Vicomercatus ad 2. Meteor. c. 3. vel admoto lapide poroso in formam spongiae altera parte cauo, quales inueniri refert Hector Boethus in Scotiae descrip. *fol.* 10. similes illis pumicibus Tarraconensibus qui aquam turbidam, secretis admixtis exhalationibus terreis, illico emittunt puram & nitentem: Si inquam aquae maris ad hunc modum percolentur, dulces fiunt, & breui putrescunt; euidenti argumento quod abscessus salis ex admista vi magna halituum terreorum

aduſtorum,putredinem inuexerit. Quæ cauſa inhibendæ putredinis, non deeſt aquis in fundo maris. Quamuis enim minùs ſalſæ ſintquia ignea vis exhalationum illas potiùs effert, nec ſinit tanta copia ſubſidere, vnde ibi aquæ dulces videntur præ aquis marinis ſuperioribus(quod tantùm volunt Scalig. exerc. 51. Rondel. l. 1. de piſc. c. 13. & S. Thomas in 2. d. 14. q. vnica art. 5. ad.3.)ſunt tamen reuera ſalſæ.

Nitrum & Aphronitrum.

8. Nitrum prodeſſe ijs quæ inueterari volunt, aſſerit Plinius l. 13. c. 10. monſtrans,nitrum non eſſe foſſile quippiam, ſed aquam imbris fontiſve, in nitrum verti, poſtquàm caneſcentibus conuallibus ſiccitate, condenſata à ſolo fuerit, & arefacta. Eius pars leuior nitro inſidens, & roribus effloreſcens, Latinè *ſpuma nitri*, Grœcè *Aphronitrum* appellatur, iuxta illud Poëtæ in Apophoretis,

Rusticus es, nescis quod Græco nomine dicar.
Spuma vocor nitri, dicor & Aphronitrum.

Cadunt ista in nitrum natiuum, præter quod est nitrum factitium, quod Arabes *Boracem* appellant, Græci *Chrysocollam.* Vsus tamen præsertim fuit nitri natiui, ad asseruanda cadauera apud Orientales iam olim, ob nitri vim desiccantem, & astringentem insigniter.

Cedria.

9. Cedria pix est, quam dat Cedrus magna, Plinio l 24. c. 5. dicta *cedrelate.* De vi Cedriæ vel Cedrij ad curanda funera, audi Plinium l. 16. c. 11. [Pix liquida in Europa è tæda coquitur, naualibus muniendis, multósque ad alios vsus. Lignum eius concisum', furnis, vndique igni extra circundato, feruet, primus sudor, aquæ modo fluit canali: hoc in Syria *cedrium* vo-

catur, cui tãta vis est, vt in Ægypto corpora hominum defunctorum eo perfusa seruentur. Sequens liquor, crassior iam, picem fundit.] Idem capite illo 5. libri 24. [Cedrus magna quam *Cedrelatem* vocant, dat picem quæ *Cedria* vocatur. *&c.* Defuncta corpora, incorrupta æuis seruat, viuentia corrumpit; mira differentia, cum vitam auferat spirantibus, defunctis pro vita sit. Hanc ob causam, iuxta Dioscoridem c. 89. à quibusdam dicta est νεκρῶν ζωή. Depascitur enim humiditates corporum vt Galenus l. 7. de facult. medicam. annotauit, post Theophrastum libro 5. historiæ plantarum. cap. 28. Sicque arcet putredinem: At ob eandem vim insigniter arefacientem, & calefacientem, exitio est viuentium corporibus vt Ægineta l. 7. animaduertit. Plenissimè de Cedria Petrus Bellonus l. de arboribus Coniferis præsertim à. pag. 13. & lib. 3. de funere Medicato c. 1. & optimè ac diligenter Autor Generalis

Historiæ Plantarum Rouillio inscriptæ & Guilliandinus Tractatu de papyro membro 24. Nec corpora duntaxat, sed etiam alia quibus adhibetur, cedrino succo peruncta reddi incorrupta, Vitruuius docet l. 2. de archit. c 9. nimirum ad conciliandam chartæ incorruptionem ac perennitatem: Quo spectat illud libri de se apud Nasonem 3. Trist. eleg. 1. *Quod neque sum cedro flauus.* Rursúsque. *Nec titulus minio nec cedro charta notatur.* Item illud Persij saty. 1. *Et cedro digna locutus*: Est & illud Flacci in Arte Poëtica.

Animos ærugo & cura peculi
Cum semel imbuerit; speremus carmina fingi
Posse linenda cedro, & leui seruanda cupresso.

Vbi Acron & Porphyrius, submotionem tinearum inde fieri animaduertunt, notátque eundem locum expendens Ioannes Baptista Pignea, cedrum ibi adhiberi à Poëta adlinendum;

ideſt ſuccum cedrinum, cupreſſum verò ad ſeruandum contegenda vtraque tabella cupreſſo. Numa vt ex Plinio lib. 13. c. 13 *initio* colligitur, libros quos vna ſecum defodi voluit vt diu perſtarent illæſi cedri ſucco obduci voluit, & cedrinis candelis ex eadem ſcilicet materia confectis, tegi: vt eo duplici munimento, arceretur quàm diutiſſimè putredo, interiùs quidem per ſuccum illitum, exteriùs verò per tegmen candelarum. In quam rem pluribus ac pereruditè Guilliandinus Tract. de papyro Membro 24. Veteres item ſimulachra Deorum ex cedro factitaſſe, quod æternitas ſit materiæ cedrinæ, Plinius autor eſt l. 13. c. 9. & idem circa auorum effigies ſeruatum, docent illa Maronis l. 7.

Quinetiam veterum effigies ex ordine auorum,
Antiqua ex cedro.

Vbi Seruius, & diſtinctiùs Donatus, lignum & ſuccum cedrinum, concilia-

re

re incorruptionem tradunt; & idcirco adhibita ad vſum imaginum. Rectè verò obſeruauit Pancirolus l. de veteribus deperditis c. *de characteribus literarum*, cedrum de qua hactenus, non eſſe intelligendam citrum è qua mala citria naſcuntur, tametſi ea quoque arbor Italico vernaculo idiomate nunc *cedrus* appelletur; *Sed cedri* nomine apud antiquos quos adduximus, ſignificari cedrũ ſimpliciter dictam, quæ in Libano copioſa & eximia progigni-tur: Conſentitque cum Autore Generalis Hiſtoriæ plantarum, poſt longam ea de re diſputationẽ, Biſciola t. 1. ſubſec. lib. 10. c. 13.

Aſphaltum & Piſſaphaltum.

10. Aſphaltum, bitumen eſt, quod pro Mumia ab aliquibus vſurpari, autor eſt Braſſauolus in Exam. terrar. Vulgo Aſphaltum cum Piſſaphalto confundunt, errore non leui. Nam Aſphaltum pretioſum, ex Diodoro agente de

Iudæa, ſupernarat mari mortuo, & inde colligitur nigrore terſiſſimo, digitis facilè comminutum, facilè item flagrans & grauis odoris. At Piſſaphaltum (ſic dictum, non quod ex pice ac bitumine conſtet, ſed quod vtcunque oleat vt contrà Plinium diſputat Seuerinus Gœbelius l. 2. de ſuccino;) effoditur velut carbo terrenus: vel impetu fluminis raptum ac deuolutum æſtu, in littus expuitur, vt dixit Dioſcorides c. 84. de Ceraunijs montibus prouolui docens. Aliqui vocant picem ſiccam. Longè ergo à Piſſalphato differt Aſphaltum. Quanquam affinitas vtrique eſt natalium, meliore tantùm ſiccatione adhibita, quod ex Medici Galli Epiſtola in hunc ferè modum deſcribit Conradus Geſnerus Corollario de bitumine ſub texto Tractationi Seuerini Gœbelij de Bitumine, agens de fonticulo Gergouiæ, nunc Claromontis apud Aruernos. Ibi in extrema pratorum ora collis eſt lapidoſus & aridus cuius ſo-

lum nigricat. Ex eius collis radice fons prosilit, aqua non supra tres digitos extante. Eodem cauo vnde fons scaturit, bitumen fluit, principio adipis aut olei modo innatans aquæ, quod tunc vera Naptha siee petroleum censetur. Post aliquod tempus spissatur instar glutinis, tantámque contrahit tenacitatem, vt adhærescentia quæquè ægrè auellantur. Equi illhac æstate transeuntes cum solo ea materia perfuso colluctantes, ægrè extricantur. Et tunc verum bitumen & Asphaltum existit. Idem vlteriore temporis progressu, sole resiccatum & aquis verberatum, sic coit, vt pix videatur, & tunc est verum Pissaphaltum, quod vt pix obduruit, & abundat circa fonticuli margines. Si multo maior intercedat mora & pissaphaltum in terræ visceribus magis resiccetur & obdurescat, existit Gagates. Itaque Naphtha primùm in Asphaltum tum in Pissaphaltum, denique in Gagatem conuertitur. Ac proinde est affi-

nitas Aſphalto & Piſſaphalto, vt nominis, ita & natalium; tametſi differt verè Piſſaphaltum ab Aſphalto. Huius bituminis grumis cum aqua fuſis à fluuio Is, haud procul Baby lone, Semiramis tanquam cœmento vſa eſt, conſulens perennitati murorum queis cingebat Babylonem Pruoidè. Nam ad Gergouiam, iuxta fontem è quo Aſphaltus prodit, ſacellum vetus eo veluti cœmento compactum monſtratur, aduersùs omnes cœli & malleorum injurias validiſſimum. Eodémque modo Saxones aduersùs aëris injurias, poſtes ligneos perungunt Aſphalto. Ferrea itẽ & ærea opificia, ne ferrugine ac ærugine vitientur, eodem præſidio firmantur. Olim ſtatuis illinebatur, ne carie aut tabe tentarentur. Pecoribus & iumentis illitum, arcet ſcabiem. Vt minùs mirum ſit, cadauerum quoque putredinem, adhibito aſphalto præcaueri.

Myrrha & Balſamum.

11. Myrrha vt conſtat ex Ioan. 19. in curandis defunctorum corporibus, vſui fuit apud Hebræos, nec pauci Patres, myſticè myrrham Chriſto infanti à Magis oblatam, referunt ad inſinuationem ſepulturæ Chriſti. Hodiéque myrrheus puluis in nobilium corporibus condiendis adhibetur. Sed ſicut vinum myrrhinum ex Æliano lib. 12. variæ hiſtor. dicitur quod eſt vnguento commixtum: ita myrrheus puluis eſt puluis factitius ex multiplici mixtura, quem aliqui balſamum nominant pro more Seplaſiariorum, vocibus magnificis exprimendi quæ viliora haberentur ſi nudè ſub proprijs vocibus exhiberentur. Paracelſus tamen nomine balſami præſeruantis, ſalem intelligit qualem in nobis ipſis agnoſcit, vt etiamnum viuentes, præſeruemur à putredine, quod pluribus excutit Tho-

mas Eraſtus l. de auro poculento pag. 28.

Non nego balſamo natiuo efficacitetem ad effectum de quo agimus Ex conditionibus enim & qualitatibus balſamo proprijs de quibus fusè Ruellius l. 1. de natur. ſtirp. c. 35. Nicolaus Guibertus Opuſculo de balſamo, Matthiol. ad 1. Dioſc. c. 18. & alij, manifeſtè habetur opportuniſſimum eſſe opobalſamum ad conciliandam cadaueribus incorruptionem. Et diſertè Guibertus Opuſc. citato c. vltimo condiri olim natiuo balſamo ſolita Regum corpora docet. Et qui deſtituebantur natiuo balſamo quod habebatur pretioſiſſimum ob raritatem, adhibebant ſuccum aliquem aut liquorem affinem, V. G. ſpicam nardi, vnguen inquam è radice nardi ſpicam referente, quod erat admodùm pretioſum, vt habetur ex Plinio ac Dioſcoride quos profert in eam rem Marianus Victorius altero ad Hieronimum indice V. *Nardus*. Hoc enim

vnguen adhiberi defunctis solitum velut in supplementum natiui Balsami, intelligitur ex illis Christi verbis de Magdalena à qua delibutus fuerat affuso eo vnguine *Praeuenit vngere corpus meum in sepulturam.* Et *Mittens vnguentum hoc in corpus meũ, ad sepeliendum me fecit.* Ioannes paulo aliter quoad extimum verborum corticem, sed reipsa eadem sententia. *In diem sepulturæ meæ seruauit illud.* Hæc enim Christi verba apertè ferunt huiusmodi affusionem vnguinis nardini fieri solitam cadaueribus defunctorum cum natiuum balsamum deerat, vt passim deerat in magna copia & ad vngendum corpus integrum accommodata. Vnguen porrò illud nardinum tunc habebatur pretiosius cum ex ea quam dixi radice spicæ simili conficiebatur. Proptereáque Marcus illud dixit *spicatum.* Alij Euangelistæ vocant *pisticum* πιστίκον, ἀπὸ τοῦ πιεῖν, hoc est nonsolidum sed potabile & fluidum. Naso *liquidam* vocauit eo versu.

Nec coma vos fallat, liquida nitidissima nardo.

Nisi si per metathesim πιστικης pro σπικατῆς vel σπωικιτῆς, vt idem sit *pistici* quod *spicati* quod placet Corderio in Catena ad c. 19. Lucæ & præiuerat Franciscus Lucas Notatione 465. in Biblia. Quamuis enim vnguentum nardinum & ex folijs & ex spica nardi conficiebatur, tamen quod ex spica erat ob vberiorem medullam atque substantiam, pretiosius habebatur: eóque vsa est Magdalena præueniens vngere corpus Christi in sepulturam: id est Christo superstiti exhibens officium quod exhibebatur defunctorum corporibus, vt eorum incorruptelæ prospiceretur, cum balsamum natiuum deerat, vt reuera passim deerat, extra Regum funera. Et propterea vnguen huiuscemodi rectè vocatur balsamum suffectum.

Cera.

Cera condiri ſolitos defunctos à Perſis, & eo munimento cadauera aduerſùs putredinem firmari, compertum eſt ex Tullio 1. Tuſcul. ac ex Herodoto l. 1. Eáque ex cauſa, Cornelius Nepos ſiue Æmilius Probus, teſtatur Ageſilai corpus cera circumlitum eſſe ab amicis deficiente melle, vt corpus partam referri poſſetincorruptum, cum Ageſilaus Cyranas inter & Ægyptum, ex morbo exceſſiſſet. De vi medica ceræ ad tabem à corporibus arcendam, videndus Aldrouandus agens de apibus, ad quarum opificium ſpectat cera.

Mel.

12. Mel cadauera putredine prohibet. Teſtatur Plinius l. 22. c. 24. Claudij principatu, viſum abs ſe Theſſalicum Hippocentaurum, allatum ex

Ægypto ad Imperatorem in melle, vt conſeruaretur. Similiter Hominem marinum (ſcribit Alexander Neapol. l. 3. genial. c. 8.) ſuo tempore ex vltima Mauritania allatum in melle, vultu & corpore prorſus humano, abſoluta ſimilitudine pube tenus, poſtremis verò in piſcem deſinentibus; mellis beneficio diu ſeruatum à putredine immunem. Cleomenes Lacon referente Æliano l. 12. var. hiſtor. cum Archonidi iureiurando confirmaſſet, ſi rerum potiretur, ſe omnia cum eius capite tractaturum, aſſecutus intentum, Archonidem obtruncauit, cuius caput, vaſi pleno mellis ne putreſceret, impoſuit; & quoties aliquid agendum eſſet, deflectebat in vrnam, conſilium ſe cum Archonidis capite ſumere comminiſcens. Seruauit igitur incorruptum miſeri ſocij caput in melle. Et ſanè Columella l. 12. cadauer melle delibutum, teſtatur integrum ſeruari ad annos multos. Eaque ex cauſa Græcos ſepeli-

re in melle solitos scribit Xenophon l. 5. rerum Græcanic. Præceptum id fuisse à Democrito tradit Varro in Sicomachia. Videturque id spectasse Lucretius in 3. cum sit cecinit.

Aut in melle situm suffocari, atque rigere
Frigore, cum in summo gelidi cubat æquore
saxi.

Alexandrum ad sepulturam datum melle conditum, habet Statius, sícque eius corpus perstitisse illæsum. Ait enim 3. sylu.

Duc & ad Æmathios manes, vbi belliger
vrbis.
Conditor, Hyblæo perfusus nectare durat.

Herodotus l. 4. eum in melle sepeliendi morem tribuit Scythis. De vi mellis ad hunc effectum videndus Aldrouardus supra ac Ludouicus Cœlius l. 28. Lectionum antiquar. cap. 27. & Mercurial. l. 2. var. 24. Verum est quod notauit Scaliger exerc. 179. melle multa vitiari, ob plurimam eius humiditatem, nec imbecillem: vnde fit, vt fru-

ctus plerique à melle corrumpantur. Tamen cum res quæ melle perfunditur est parcè humida, mel rem seruat incorruptam ad non breuem moram, vt idem Scaliger fatetur. Et ea ex causa, viuentibus quoque mel prorogat vitam, vt disserit Lycus apud Athenæum l. 2.

Sol exsiccans.

Numerabatur denique inter naturalia inhibitiua putredinis, sol exsiccans, in quam rem latè disserit Macrobius l. 7. saturn. c. 16. occasione propositæ ab Euangelo dubitationis, vnde factum esset, vt è pluribus apris de Tiburtino agro exhibitis, aliqui computruissent, non item alij. [Quia enim diutulè continuata venatio fuerat, perlati sunt alij interdiu, noctu alij. Quos perduxit dies, integra carnis incolumitate durarunt: qui verò per noctem lunari plenitudine lucente portati sunt

putruerunt. Quæsitum igitur est, cur noxam quam pecudibus occisis Solis radij non dederunt, Lunare lumen effecerit.] Hanc dubitationem Disarius Medicus quem Macrobius ibi philosophantem inducit, dissoluit in hunc modum appositè ad intelligendum quo pacto Sol exsiccans, inhibeat putredinem. [Nullius rei fit aliquando putredo, nisi calor humórque conuenerint. Pecudum autem putredo nihil aliud est, nisi cum defluxio quædã latens, soliditatem carnis in humorem resoluit. Calor autem si temperatus sit & modicus, nutrit humores; Si nimius, exsiccat, & habitudinem carnis extenuat. Ergo de corporibus enectis, Sol, vt majoris caloris, haurit humorem: Lunare lumen, in quo est non manifestus calor, sed occultus tepor, magis diffundit humecta. Et inde prouenit injecto tepore, & aucto humore, putredo] Hæc fuit Disarij de inhibita per solare lumen putredine, ratiocinatio.

Expilauit Plutarchum 3. Sympos. q. 10. apud quem Moschion Medicus latè in eandem sententiam disputans, vrgentein contrarium Plutarcho argumenta quæ Macrobius adscribit Eustathio, contendenti non summissiorem lunæ calorem humores diffundentem putrefacere, sed peculiarem caloris lunaris proprietatem. Sol enim cum minùs feruet, puta hyeme, non putrefacit carnes,quod facit æstate,cum acrior & fortior est eius calor. Itaque quod lunare lumen putrefaciat carnes quas solare fouet & seruat integras, non ad caloris lunaris tenuitatem referendum esse pronunciat, sed ad illius caloris vim humefacientem, quæ corpori cui infunditur, putrefactionem conciliet. Eam vim Lunæ rorulentam & madefacientem, multis experimentis confirmat Plutarchus à Macrobiano Eustathio expressus. Nam si quis diu sub luna somno se dederit, ægrè excitatur, & proximus fit insano, pondere ℩pressus

humoris qui in omne eius corpus diffusus atque dispersus est, proprietate lunari, quæ vt corpus infundat, omnes eius aperit & laxat meatus; quod experiuntur puerperæ quibus Lucina, hoc est luna, distendens meatus, accelerando partui salutaris inuocabatur apud Ethnicos. [Sed & ligna, quæ vel luna iam plena, vel adhuc crescente deiecta sunt, inepta sunt fabricis, quasi emollita per humoris conceptionem. Et agricolis curæ est, frumenta de agris, non nisi luna deficiente colligere, vt sicca permaneant. Contra, quæ humecta desiderantur, luna crescente conficiuntur. Tunc & arbores aptiùs seruntur, maximè cum illa est super terram; quia ad incrementa stirpium, necessarium est humoris alimentum. Aërip se proprietatem lunaris humoris, & patitur, & prodit. Nam cum luna plena est, vel cum nascitur, (& tunc enim à parte qua sursum suscipit, plena est;) aër aut in pluuiam soluitur, aut

si sadus sit, multum de se roris emittit. Vnde Alcman Lyricus, dixit rorem Aëris & Lunæ filium. Ita vndiqueversum probatur, ad humectandas dissoluendásque carnes, inesse lunari lumini proprietatem, quam magis vsus quàm ratio deprehendit.] Vsu enim deprehendimus certò ita esse; circa causam fluctuamus. Hæc est Eustathij apud Macrobium expressa ex Plutarcho disputatio, aduersùs adscriptam tenuiori Lunæ calori putrefactionem: quæ si à calore illo quia remissiore prodiret, non consequeretur feruorem caloris æstiui.

In hac Plutarchi & Eustathij disputatione, improbandum est, quod calori lunari peculiaris efficatia ad humefaciendum & putrefaciendum adscribitur; si intelligatur de vi specifica caloris, non autem de vi aliqua concomitante vim calefactiuam lunarem. Id enim non posse tribui luci lunari, & solari negari, inde euincitur; quod omnia

nia lumina ſunt eiuſdem ſpeciei; vt rectè ſtatuunt Conimbr. 2. Cœli c. 7. q. 3. art. 2 allegato D. Thoma, in 4. d. 44. q. 2. art. 4 prolatis autem pro contraria ſententia Alberto, Ægidio, Richardo & Argẽtinate, quibus addoTolẽtũ 2. Animæ q. 18. ad 7. Verũ ſpecificam vnitatem omnium luminũ ſuadet corũ mutua intenſio. Si igitur lumen Solis luna & lumẽ ſunt eiuſdem ſpecie, falſò vnius proprietas peculiaris eſſe dicitur, carnes putrefacere, non autem alterius. Non eſt tamen improbabile, dari in luna vim peculiarem humefaciendi atque edeò putrefaciendi quæ exeratur concomitanter cum vi eius perſuaſiua lucis tenuis atque dilutæ. Idque ſignificat Galenus l. 3. de diebus decretorijs, & ſubſcribunt Conimbr. in c. illud 7. q. 5. ad. 5. Quod tamen attinet ad præſens inſtitutum, facile eſt ſiſtendo in calore intelligere cur luna putrefaciat, Sol autem exſiccans, numeretur inter amuleta putredinis.

Quia enim iuxta ſuperius diſputata, putrefactio cauſatur per diſiunctionem humidi & ſicci compingentium mixtum, idcirco ſi calor ſit tenuis, ita vt mouere humores poſſit, & aptare ad diſſoluendum nexum eius cum ſicco, promouet putredinem, ſiue ſit à luce lunari ſiue à ſolari. Idemque ſequitur ſi calor à luce prodiens, ſit adeò vehemens, vt extrahat totum humidum & à ſicco diuellat; vt facit calor à luce Solis æſtiua exiſtens. Quare quod calor exſiccans muneratus eſtinter amuleta putredinis, non eſt accipiendum de calore quomodocunque exſiccante: ſed de eo qui ita diſpellat humorem vinculationis humidi interni cum ſicco obfuturum; vt tamen non peruadat ad illius humidi interni ac ſicci cum eo colligati diſſociationem.

Æs.

14. Æs iure recenſetur inter cauſas naturales quibus artificiosè admotis inhibetur putredo. In quam rem Euangelus apud Macrobium l. 7. Saturn. c. 16. refert cum ex aprorum cadaueribus deprehenſum eſſet ea quæ noctu ad lumen lunare exportata fuerant computruiſſe proſpexiſſe qui deferebant noctu ne deinceps computreſcerent, infixo cuicunque parti corporis acuto æneo: Sic enim apros carne integra pertuliſſe. Eundem eſſe vſum venatorum omnium, quoties prædem ablegare procul volunt, teſtatur Satyrus apud Plutarchum l. 3. ſympoſ. q. 10. quem Macrobius loco annotato expilauit, niſi quod Plutarchus non omnino id affirmat; ſed ſi verum ſit quod prolatum de ea claui ærei infixione fuerat ad inhibendam putredinem, rationem efficacitatis ad eum effectum ve-

ſtigat. Reddo eius ſententiam verbis Macrobij in calce capitis illius 16. [Eſt in ære vis acrior, quam Medici ſtipticam vocant. Vnde ſquammas eius adjiciunt remedijs quæ contra perniciem putredinis aduocantur. Deinde qui in metallo æris morantur, ſemper oculorum ſanitate pellent, & quibus ante palpebræ nudatæ fuerant, illhic conueſtiuatur. Aura enim quæ ex ære procedit, in oculos incidens, haurit & exſiccat quod malè inflauit. Vnde & Homerus modò εὐήνορα modò νώροπα χαλκὸν, has cauſas Senertus, appellat. Ariſtoteles verò autor eſt vulnera quæ ex æreo mucrone fiunt, minùs eſſe noxia quàm quæ ex ferreo, faciliùſque curari; quia ineſt, (inquit), æri vis quædam remedialis & ſiccifica quam demittit in vulnere. Pari ergo ratione infixum corpori pecudis, lunari repugnat humori :] atque adeò putrefactioni, ſicci & humidi abjunctionem per affluxum humidi extrinſeci conſecutu-

ræ. Mirum porrò videri poteſt, tantam eſſe cultri ænei haud ita magni efficacitatem, vt apro magnæ vtique molis beſtiæ infixus, putredinem ab ea arcere poſſit, non modò quoad partem transfixamquod minus haberet admirationis, ſed etiam quoad totum aprum. Vt proinde neceſſe ſit diffuſionem alicuius qualitatis ab ære vni parti infixo exiſtere, quæ tenaci adhæſioni humidi & ſicci interni deſeruiat, eáque ratione excludat putrefactionem. Hoc tamen non videtur ad tempus adeò diuturnum fieri vt Plutarchus etiam admonuit quæſtione illa 10. Suſpicio inceſſerat, inhibitionem hanc putredinis per clauum infixum, affinem eſſe inhibitioni luis graſſantis fixo clauo per Dictatorem, vt eſt apud Liuium lib. 7. nec ſemel alibi habetur: cui infixioni claui, ex pacto tacito, luis ceſſatio comitabatur. Sed cum naturalis cauſa occurrat, non videtur inſiſtendum ſuſpicioni de opera dæmonis in ea

putredinis exclusione per infixum carni æneum clauum.

Qui & quatenus, adhibitis naturalibus putredinis amuletis, hactenus tactis incorruptioni cadauerum artificiosè consuluerint; ac primùm Ægyptij.

15. Hactenus recensitæ sunt causæ naturales, quarum artificiosa admotione, incorruptioni cadauerum prospici, vsus priscorum tulit. Nunc eorundem medicamentorum in eum finem admouendorum studia varijs locis varia, sunt attingenda. Et quia maximè celebrantur hac in parte Ægyptij, ab eis auspicabimur. Scribit itaque Herodotus in Euterpe, certos homines apud Ægyptios fuisse, quibus cõdienidorũ corporum curaincumbebat: & ad

eos deferri ſolita cadauera ; virorum quidem illico à morte, mulierum autem præſertim illuſtrium aut formoſulorum, quatriduo circiter ab obitu, ne exanime corpus pateret effreni intemperantiæ Curatorum, vt aliquando contigiſſe refert. de Periandro id habet Laertius. De Dimœte Parthenius in Eroticis cap. 31. Et vtinam inter Ethnicos tantùm, contigiſſet. Annis certè ſuperioribus, (horreſco referens,) in vrbe nobiliſſima Galliarum, cum peſtis atrociſſima ſæuiret, inuentus eſt qui libidinnem in cadauere mulieris ex peſte defunctæ exſaturauit. De Sigiſmundo Malateſta idem hab. Pontan. l. de imman. c. 1. In actis S. Simeonis Stilitæ c. 20. mulcta diuina in huiuſmodi ſpurcitiam annotatur. Apage rabiem omni ex parte pluſquàm ferinam. De cuius pœna nunquam ſcelus æquatura Iulius Clarus §. *fornicatio* n. 28. Paulus Fuſcus ſingulari 25. litera q. Nicol. Boërius deciſ. 316. à num. 20. Lælius

de Zanchis de priuileg. Eccleſ. in 135. n. 38.

Addit Herodotus, pro ratione pretij ex pacto annumerandi, cadauerum medicationem fuiſſe triplicem, pretioſiſſimam ſcilicet, mediocrem, atque viliſſimam, quas deſcribit in hunc modum. [Qui relinquuntur in ædibus, (poſt digreſſum ſcilicet cognatorum qui cadauer condiendum aduexerant,) hunc in modum diligentiſſimè condiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, vt quàmque partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide Æthiopico circa illia conſcindunt, atque illac omnem aluum protrahunt; quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rurſus odoribus contuſis proluunt; Tum aluum complentes contuſa mirrha pura & caſia, & alijs (excepto thure) odoribus, iterum conſuunt. Vbi hæc fecêre, ſaliunt nitro abditum ſeptuaginta dies, nam

diutiùs ſalire non licet. Exactis ſeptuaginta diebus, cadauer vbi abluerunt, ſindone byſſina totum incisis loris inuoluunt, gummi illinentes; quo Ægyptii, glutinis loco plerunque vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſúmque ita, reponunt. Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita apparant: Clyſterem vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipſam neque ſcindentes, neque extrahentes, ſed per ſeſeſſum, prehenſo viæ poſterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiunt quorum dierum vltimo cedrinum vnguen, quod priùs ingeſſerant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim, vt vna ſecum aluum atque inteſtina tabefacta educat. Nitrum autẽ carnes tabefacit, mortuique tantùm cutis & oſſa relinquuntur. Vbi iſta fecêre, ex quo ſit tradidere mortuum,

nihil amplius negotij suscipiunt. Tertia conditura hæc est, quâ adornantur eorum mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutionibus ventrem abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies, deinde tradunt reportandum.]

Nonnulla addit hunc ipsum Æhyptiorum vsum describens Diodorus l. 2. bibl. c. 5. quæ iuuat non præterire. [Sepulchrorum, (id e strationum condiendi corpora) tres habentur species, sumptuosa, mediocris, humilis. In prima argenti talentum exponunt, in secunda minas viginti, in vltima parum quid sumptus erogant. Qui funera mortuorum curant, eo exercitio à majoribus tradito, funeris, impensam domesticis descriptam ferunt, scrutantes quanti velim celebrari funus. Conuentione facta, corpus eis traditur, vt iuxta impensam curetur funus. Primus *Grammaticus*, (ita enim appellatur), posito humi corpore, circa illia describit, quantum à sinistra parte incidatur.

Deinde qui dicitur *scissor*, habens lapidem Æthiopicum, quantum lex finit, latus aperit: subitóque cursu persequentibus qui adstabant, lapidésque cum execratione in eum jacientibus, fugit. Existimant enim odium inhærere, quicunque amici corpus vulnere illato violarit. Curatores verò corporis, hos *salitores* appellant, honore digni, existimationéque habentur. Vtuntur enim sacerdotibus, templáque pariter ingrediuntur. His penè cadauer adstantibus, vnus scissuram per corporis interiora præter renes & cor ducit, quæ singula alter vino Phœniceo, ex rebus odoriferis lauat, deinde corpus totùm, primùm ex cedro cum alijs preciosis vnguentis vngunt dies ampliùs triginta. Myrrha deinceps ac cinamomo, ceterisque rebus liniunt, quæ non solùm id seruare diutinè, sed odoriferum reddere queant. Curatum cadauer, cognatis tradunt defuncti, ita singulis eius partibus, etiam super-

ciliorum, palpebrarùmque pilis integrè seruatis, vt omnis corporis species dormientis more integra perduret. Plures Ægyptij, progenitorum corporibus domi magno sumptu conditis, respicientes suorum imagines viuentium magnitudine & habitu à longa progenie ductas, tanquam viuentium aspectu, animo oblectantur.]

Omisite & Diodorus & Herodotus, quod à Plutarcho in conuiuio 7. sapientum in persona Solonis notatum est; nimirum solitos Ægyptios dissecto ventre mortuum soli ostẽdere, & exempta intestina in profluentem abijcere, conclusa in arculam, tum reliquum corpus vt iam purum curare. Præibat abjectionem intestinorum contestatio, quod ab eis omne malum manasset quod homo in vita admisisset, vt est apud Porphyrium l. 4. de abstin.

16. Hæc igitur Ægyptijs ratio, condiendi corpus emortuum, quod soli diu expositum, ac sale conspersum, aut

nitro perfusum, perque dies non paucos cedria recentive asphalto perunctum, tum aromatibus & vnguentis illitum, myrrháque & cinnamomo conspersum, sindone denique incerata contextum, cognatis qui ad condiendum attulerant, reddebatur. Non me latet, eos præter iam recensita, ingessisse quandoque alia nonnulla cadaueribus. Nam Benedictus Badiolus Aueniomensis, testatus est, cum Alexandriæ ageret deprehensa abs se in vacuitate thoracis ac ventris corporum pridem conditorum, numismata, vasa, idola, libros. Nec raro arma, aut alia viuentibus adamata, infarta e orum ventribus, hodiéque reperiuntur. Rondeletius superiore seculo scribit, in cadauere Massiliam aduecto ex Ægypto, viginti folia papyri antiquæ, thoraci inserta fuisse reperta, quorum partem inter sua cimelia abs se asseruatam testatur. Verùm hæc non nisi ad inferciendam cadaueris vacuitatem, prohibendúmque

ne inane concideret, ingerebantur corporibus. Ad vſum autem condiendi & conſeruandi cadauer, præter ea quæ extrinſecùs adhibita diximus, ingerebatur tantùm maſſa medica, tabis & putredinis inhibitiua; ſicque curatum corpus intus & foris à ſalitoribus ſiue pollinctoribus, reddebatur cognatis à quibus plerumque erecta apud firmiorem parietem arca corporis, domi aſſeruabatur, iuxta illud Silij l. 13.

Ægyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora, & à menſis exanguem haud ſeparat vmbram.

Fortè legendum *ſucco odorato* conſentaneè ad illud concipi deſcribentis funus Iuſtiniani lib. 3.

Et odoro balſama ſucco.
Tempus in æternum, ſacrum ſeruantia corpus

Quamquam poteſt etiam ſaxum odoratum non abſurdè dici de aromatibus corpori illitis, quæ breui lapideſcunt.

17. Morem hunc inuexisse Ægyptijs eluuionem Nili, à qua timerent suorum corporibus, vel per quam prohiberentur bona anni parte sepulchris quemquam inferre, tradit Nesteros Abbas collat. 15. c. 3. Vanitati autem & nimio erga suos affectui, rem adscribere videtur S. Antonius, vt scribit in eius vita S. Athanasius c. 57. quem non piget adscribere. Retulerat S. Athanasius B. Antonium noluisse hærere apud suos, præscium instantis mortis, in qua verebatur seruaturos erga se præsumptam Ægypti consuetudinem. Tum subdit. Mos etenim Ægyptijs est, nobilium & præcipuè beatorum martyrum corpora linteamine quidem obuoluere, & studium funeri solitum non negare: terra verò non abscondere, sed super lectulos domi posita reseruare. Hunc honorem quiescentibus reddi, inueteratæ consuetudinis vanitas tradidit. De hoc Antonius sæpè, & Episcopos deprecatus est, vt populos Ecclesiasti-

câ conteſtatione corrigerent, & laicos viros ac mulieres rigidius ipſe conuenit, dicens, nec licitum hoc eſſe, nec Deo placitum: quippè cum Patriarcharum & Prophetarum ſepulchra, quæ ad nos vſque perdurant, ac facta conuincerent. Dominici quoque corporis exemplum oportere intueri jubebat, quod in ſepulchro poſitum, lapide vſque ad reſurrectionem, diem tertium clauſum fuerit. Atque his modis vitium circa defunctos Ægypti, etiamſi ſancta eſſent corpora, coarguebat, dicens; Quid majus aut ſanctius corpore poteſt eſſe Dominico, quod iuxta conſuetudinem gentium cæterarum, humo conditum eſſe ſcimus? Hæc iuſta perſuaſio multorum jnſitum euellit errorem, & repoſitis in terrâ cadaueribus, Domino gratias pro bono magiſterio retulerunt.]

Hæc non pugnaſſe contra aſſeruationem reliquiarum Sanctorum, monſtrat S. Damaſcenus orat. 1. de imag.

Ait

Ait enimS. Athanasium (ei quippe rem tribuit tanquam scriptori, quæ autorem habuit S. Antonium (vt insaniæ Ægyptiorum circa cadauera mederetur, (nam etiam mensis mortuos conuiuas cõpotatores adhibebant vt refert Lucianus Dialo. de luctu & ad Crocodilos, feles, canes, mures, aruneos, & accipitres mortuos similiter asseruandos progressa erat dementia teste Herodoto.) nullius corpus asseruari voluisse suúmque nominatim, quod ei præ humilitate non erat tanti. Abolita autem praua consuetudine asseruandi omnia corpora, non tulisset grauatè S. Antonius, id honoris deferri exuuijs sanctorum. Videsis pleniùs ista excutientem Gretserum l. 1. de fun. Christ. c. 7. & Baronium ad annum 358. Neque tamen S. Antonius, vtcunque erga aliquos assecutus sit intentum, profligauit reuera inolitum Ægyptiorum morem, asseruandi quæcunque corpora, etiamsi non sanctorum. Nam mul-

to post S. Augustinus serm. 120. de diuers. c. 12. sic scribit de sui temporis Ægyptijs. [Diligenter curant cadauera mortuorum. Morem enim habent, siccare corpora,& quasi ænea reddere. *Gabbaras* ea vocant :]

Ex Ægyptiacis cadauarum conditturis, Mumia.

18. Hanc reuera esse quam vulgo vocant Mumiam Ægyptiorum, contendit obfirmatè Bellonius l. de Medicato funere, cuius sententia præsertim stabilitur infirmatione aliorum de Mumia placitorum. Fuerunt enim qui dicerent, in arenoso quodam mari, quod nom secus emoueatur ventis ac si ex aqua constaret, corpora vi procellarum opprimi, & aliquandiu sic condi; noua autem exoriente procella retegi, & sole confici, hancque Mumiam, quod nonnullis Geographicis tabulis illitum legitur. Sed est commentum

planè inane, à nonnullis quæstuarijs cadauerum propolis excogitatum, vt monet Candenus l. 18. de subtil. *pag. mihi* 530. cui Nicolaus Christophorus Rudziuilius testis oculatus astipulatur, describens suã Hierosolymitanã peregrinationem. Nec potest ei fabulæ conciliari autoritas, ex descripta per Herodotũ oppressiome exercitus Cambysis, in arenis quibus vehementi Austro sublatis, obrutus est, eo propè modo in Alpium & niuosissimorum montium transitu, subita niuium decussione, miserè intercipi & obrui viatores contingit. Similemque Psyllorum ab arenis oppressionem refert. Mala, describens Carthaginensium & Cyreneorum fines, in quibus immodicus Auster arenas quasi maria agens, haud aliter sæuit, quàm fluctibus æquor. Esto enim demus, aliqua corpora, his (vt volunt) arenarum fluctibus in Ægypto opprimi. At vnde sic obrutis corporibus vis medica, quam in Mumia tantoperè ce-

lebrant, vt de grauissimorum Medicorum sententia Rex Franciscus I. eam semper & vbiuis circunferret? Dioscorides quoque l. 1. c. 83. Galenus l. 7. de medicam.facult. & Paulus Ægineta l. 7. quamuis Arabicum *Mumia* nomen reticent, agentes de corporibus asseruatis, magnas tamen eorum virtutes agnoscunt: quæ non est vnde aduenerint corporibus arenariæ infessis, tantùm quia ibi infossa fuerunt. Alibi enim plerunque reperta sunt corpora, retectis arenis, albissima & mundissima, exesis planè carnibus: Estque id frequentissimum in eo tractu qui Nilum inter ac mare Erythræum funditur, & camelorum totiùs propè Ægypti est conditorium. Et tamen nulla talis efficacitas Medica in corporibus illis agnoscitur, qualem celebrant in Mumia. Igitur origo pharmaci i.lius quod *Mumia* dicitur, alia esse debet quàm quæ petebatur ex infossione intra arenas, & retectione per ventos.

Matthiolus l. 1. in Dioſcor. c. 83. contendit Mumiam vulgarem idem eſſe quod Paſſaphaltou: cui videtur aſtipulatus Serapion c. de Mumia. Et ita eum intelligit Scaliger exerc. 104. n. 9. tametſi aliter Serapionem accepit Agricola l 4. de foſſil. *pag. mihi* 223. & Philander ad librum 8. Vitruuij. c. 3. annuens tamen vt Mumia ſit Piſſaphaltum. Nihilominus longè diuerſa videtur Piſſaphalti & Mumiæ ratio. Nam Piſſaphaltum eſt quid expers mixturæ, & à natura progenitum, non factitium. Contra quàm audit in vera Mumia.

Mihi maximè probatur doctrina Scaligeri diſtinguentis duplicem Mumiam. Vnam quæ eſt Mumia ſepulchrorum, apud Æhyptios, Syros, & Arabes: conſtatque ex myrrha & aloë, ac corporum ijs conditorum materia. Hanc Mumiam, vix ad nos tranſmitti, obſeruat idem Autor; eo quod è nobilium cadaueribus exiſtat, nec habeatur abſque periculo capitis effoſſoris, ſi de-

prehendatur. Alteram Mumiam quæ ad nos passim defertur, censet Scaliger condimentum esse plebeiorum corporum ex Asphalto, cui satis verisimile est (vt Bellonus contendit particulas quoque corporis medicati multis aromaticis mixturis farti, & earum qualitatibus perfusi, à quæstuosis huiusmodi mercium negotiatoribus admisuri. Inde Mumiæ hodiernæ iusta depreciatio vt videre est apud Renodæum lib. 3. de materia Medica c. 2. Satis de arte & studio Ægyptiorum circa cadauerum incorruptelam. De circungestatis verò ab iisdem super mensam cadauaribus, dictum l. 6. de virtut. n. 87. & à Lælio Bisciola t. 2. subsec. l. 6. c. 8. à n. 12.

Qui condita cadauera apud Judæos, Persas, Ponticos. Æthiopes Romanos, vt incorrupta durarent.

19. Iudæi, vt cadauera charorum seruarent integra & incorrupta, condiebant illa per multos dies, more vt Tacitus Annal. 21. testatur, ab Ægyptijs quibus cum diu hæserant, in vsum suum deriuato. Sic Iacob Gen. 50 paternum corpus à Medicis curari iussit, & durauit conditura dies 40. Quanquam Ægyptios Diodorus l. 1. c. 1. per dies triginta, Herodotus l. 2. per dies 70. continuasse condituram eiusdem corporis prodiderunt. Quod Strabo l. 16. Asphalto adhibito condita à Iudæis corpora scribit, potest admitti quoad corpora tenuiorum. Nam morem Iudæorum tulisse, vt adhiberentur vnguina pretiosiora mirrhæ & aloës, docemur ex Euangelio narrante Christi sepulturam per pios pollinctores Nicodemum & Iosephum; qui tamen quod honoris tantùm gratia Sanctum Domini inungerent; (sicut mos antiquus in Ecclesia fert honoris tantùm & decentiæ gratia non præseruationis abluere

cadauera, vt docet Onuphr. l. de ſepel. ritu:) non cogitarunt de Sacro Chriſti corpore exenterando; Id enim nulla ratione poſſe affirmari, rectè ſtatuit Suares t. 2. 3. p. d. 41. ſ. 2. Gretſerus lib. 1. de Cruce c. 37. *in fine.* Nec malè inde colligi videtur, morem Iudæorum quod majorem partem, non tuliſſe aliam vnctionem corporum ſepeliendorum, quàm quæ conuiuis adhibebatur hoc eſt eſt externam; vt Martialis Fabullum ſubſannans ſcitè dixit. Et ita ex eo quod dictum ſit Chriſtum inunctum *ſicut mos eſt Iudæis ſepelire* cum tamen Chriſtus non ſit exenteratus, Iudæos corpora non exenteraſſe colligit Daniel Malonius ad c. 1. Palæoti de ſacra ſindone n. 14.

20. Perſas, Ponticos, & Æthiopes, flagraſſe ſtudio ſuorum corpora aſſeruandi, proditum eſt; ſed non omnes ijſdem adhibitis medijs. Nam perſæ quidem cera oblinebant corpora, vt Tullius. 1. Tuſcul. & Srabo l. 16. retu-

lerunt. Idem de Gerrhis siue Scytis tradit Herodotus in Melpomene. At Ponticos plus artis adhibuisse, & autores incidendi ac vacuandi corpora æd incorruptelam conciliandam fuisse, docent illa Silij lib 13.

Exhausto instituit Pontus vacuare cerebro
Ora virûm, & longum mirrhata reponit in æuum.

Ora synecdochicè dixit pro hominibus. Æthiopes proditum est, cadauer ritè arefactum gypso inducere, & picturа exornare ad demortui effigiem; tum cippum ei ex vitro circundare, vt in medio cadauer interluceat. Cippus per annum domi asseruatur, non absque oblatione primitiarum omnium & multiplicium hostiarum. Exacto denique anno, sepelitur circa vrbem cadauer. Ita quidem referunt aliqui. At Strabo varias condiendi & sepeliendi corpora rationes recensens, obsolutè ait, & absque limitatione, ad annuum tempus

cadauera apud Æthiopes post curationem vitro circumdari solita, & domi asseruari: Ex ea porrò cadaueris intra vitrum conclusione, vides non posse censeri inuerisimile, (hac quidem ex parte), quod narrat in suo Itinerario Benjaminus Tudellensis: nimirum Regem Persarum mandasse, vt corpus Danielis arcæ vitreæ impositum, in vrbe Chuzsethan ex trabe maxima æreis catenis penderet, vetita deinceps eius æsportatione nunc in vnam nunc in alteram vrbis partem, post exactum in vtrauis annum: sicut anteriùs, ex antiquo vsu, fiebat in ea vrbe.

Romanis ac Græcis de asseruandis incorruptis suorum corporibus minor sollicitando fuit, quandoquidem magnam partem cremabant corpora, vt fusè persequuntur qui res funebres sunt prosecuti, nominatim Guichardus & Kiresmannns. Interdum tamen seuera apud eos quoque esse aliqua corpora, argumento est, quod Plinius

l. 7. c. 16, memorat de proceriſſimis cadaueribus,quibus ironicè *Puſioni* & *Secundilla* datum nomen. Præmiſerátque de cadauere Gabaræ, nouem pedum & vnciarum totidem, Romam aduecto, & aſſeruato, Claudio imperante. Penultimo Seculo, Romæ in via Appia, cadauer quod ad annos ſupra mille trecentos incorruptum jacuerat, amotis ex quo refoſſum eſt, vnguibus, triduo poſt computruit teſte Ludouico Cœlio l. 3. c. 24.

Studia Chriſtianorum circa incorruptionem cadauerum.

21. Chriſtianis denique magnatibus, cum hominem exuerunt exhiberi officium condiendi cadaueris, vt perſtet diu incorruptum, ex antiquo vſu docet Baronius ad Rom. Martyrol. 4. Auguſti *litera* K. adducto Tertulliano in Apolog. Prudentio, hymno de exequijs defunctorum, Nyſſeno orat de magno

Meletio, Nazianzeno epist. 18. quæ est ad Sophron. Iduerò præstari, moris recepti est, non absque exenteratione, vt melius condiri & curari queant. Vbi aliqui trepidant timore vbi non est timor, propter extrauagantem *detestandæ* de sepult. qua percelluntur excommunicatione exentarentes, frustatim incidentes, elixantes, carnes ab ossibus diuellentes in cadaueribus procul transportandis, vt facilior sit euectio; nisi id fiat in terris infidelium, vt ossa ad terras fidelium exportentur. Nec enim ea censura efficit illos qui talia præstant, alia mente quàm tranferendi in sepulturam remotam, vt notat Syluester V. *Excommunicatio* 7. num. 79. subscribitque Caietanus V. *Excommunicatio* c. 70. qui disertè notat. Nobilium & Principum corpora posse exenterari absque metu censuræ, quia sic tractantur vt conseruentur incorrupta, non autem vt transportentur. Addit denique Toletus l. 1. instit. Sacerd. c. 36

non vnam aut alteram actionum propositarum circa cadauera percelli excommunicatione, sed tantùm si omnes simul eliciantur; ita vt cadauer exenteretur & carnes frustratim secentur, ac elixentur, & præstentur cætera omnia quæ ad inhumanam & barbaram corporum carnificinam in ea extrauaganti damnatam pertinent. Qui modus curandi corpora nunc exoleuit, próque eo vsurpatur alius minùs horrificus, tametsi neque ipse prorsus vacuus Lanienæ, vt videre est apud Paræum l. 28. extremo.

Modum condiendi in Germania & Italia receptissimum describit Reynerus Solenander sect. 5. consiliarium Medicinalium consilio 14. Est autem eiusmodi, vt ad excarnificationem acerbo martyrio parem, sufficere posse videatur. Nam inciso ventre primùm in longum, tum in latum atque adeo decussatim, exprimuntur intestina exempta, itémque stomachus, renes, hepar,

& lien. Deinde exciſo pectore exprimuntur membra ſpiritualia, nempe cor, pulmo œſophagus, ad epiglottidem vſque. Poſtea corpus aqua frigida elutum, ſpongijs abſterſum, aceto primùm acerrimo, moxque diligentiſſimè aqua vitæ perfunditur. Sic perfuſum & ſicca ſpongia abſterſum, puluere aromatico inſpergitur, non ſecus ac ſuilla caro ſale infricatur. Tum faldellæ ex ſtupa, aut coro aqua vitæ perſperſo, & manu expreſſæ, admouentur vndecunque cadaueri puluere ſimul inſperſo, hiſque cauitate pectoris & ventris infarta conſumitur cutis. Poſtremò omnium, cadauer linteo incerato etiamnum calente obuoluitur, ac pice nauali illinitur. Eodem modo conditur caput. Terebrato enim cranio & exempto cerebro, caput aqua primùm frigida, tum aceto acerrimo, ac tertiò aqua vitæ perfunditur, adhibito puluere aromatico, & faldellis ex ſtupa aut coro. Sic curatum cadauer, decennio inte-

gro incorruptum perſtat. Erit verò diu-turnior conſeruatio, ſi omnes corporis totius muſculi in longum inciſi, & modo antedicto eluti, puluere aromatico conſpergantur poſt accuratam capitis vacuationem, & cerebri exemptionem: Imo quod fidem propè ſuperaret, niſi locupletiſſimis teſtimonijs firmaretur à Georgio Fabro, apud Gulielmum Fabricium Hildanum, Centur. 5. obſeruat. Chirurgic. *in quarta* cerebrum hominis ante annos quinquaginta ſepulti, refoſſo fortè corpore intra cranium repertum, planè crudum, incorruptum, & tabis expers. Quod viribus Balſamicis tribuendum inſinuat Faber. Hìc tamen Auenione abſque vlla vnguinis medicati balſamívé admotione, eadem cerebri poſtmultos annos perſeuerantia notata eſt in domo emerſatur è meretricio. Cum enim cœtera capita ibi ſepulta, planè exaruiſſent, vnius tamen cerebrum intra cranium deprehenſum eſt multos poſt annos à ſepultura, per-

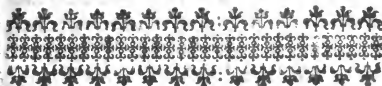
ſtare molle & humens, ac tabis expers, etiam poſtquàm aëri patenti eſt expoſitum. Et ita confirmant teſtes idonei, quos inter meritò nominandus eſt, qui in eius domus cura, Deo ſternuam conſtantemque operam à primis initijs nauauit D. Paulus de Ioannis vir (quod S. Hieronimus de Exuperantio Epiſtola 35. dixit), exercens ſub paludamento opera Prophetarum, reportaturus haud dubiè Vitalis illius à S. Ioanne Eleemoſinario collaudati præmia, cuius ſtudia æmulatur. Sed hæc cerebri incorrupti perſeuerantia, de qua agebam, adeò eſt præter communem morem, vt fidem vix reperiret, niſi palpabile experimentum adigeret. Cum verò captatur artificiosè incorruptela cadaueris, eximitur exquiſitè cerebrum, & adhibetur multiplex illa conciſio quam retuli.

Aiebam hoc quoddam cadaueris martyrium videri poſſe. Nec dubium, quin ſi cadauer eſſet cenſus capax, præ-
lectur um

ctarum esset resolutionem in elementa præ qualicunque perseuerantia externa, cum tanta deformatione Deiphobi cuiusuis concisionem.

Nec plura de incorruptela corporum per humana studia, & artem varijs temporibus ac locis variam, quæ plerunque fallax & vana est, vt monstrant Regum exquisitè curatorum Mausolæa è quibus plerunque immanis putor afflatur. Sed & Lutheri cadauer quantumuis summa cura conditum, etiam priusquàm sepulchro inferretur fœtorem emisisse qui ferri non poterat, tametsi diligenter vnguinibus delibutum& stanneo loculo inclusum efferetur idque frigidissimo cœlo, & anni quoque tempestate perfrigida vt Bosius notauit l. 15. de sigcis c. 8. Adduntque probati Historici cum cadauer Regio propè apparatu Islebrio vbi 18. Fabruarij anni 1546. fatis concesserat efferretur Vitembergam; & in ipso ciuitatis aditu in magnificentiorem currum ad

id compoſitum , collocari decretum fuiſſet, abjecto eo conſilio ob intollerabilem fœtorem ex eo profuſum, in eodem curru eſſe relictum nec loco motum. Fallaciſſima ergo fuerat cadaueris Lutheri conditura. Eiuſdem fallaciæ inſimulat Daniel Malonius ad c. 16. Palæoti de Sacra Sindone n. 10. condituram Gigantæi cadauetis Feltri ad fines Germaniæ & Italiæ refoſſi. Quamuis enim multo perfuſum ſale ne putreſceret, tamen alia tranſmutatione priorem corporis humani demortui ſpeciem æquè vaſtante, lapiduit. Sed in hoc exemplo ambigi poteſt an ſal affuſum cadaueri fuiſſet, veriſimiliúſque eſt vi aquarum lapidificarum quales multæ varijs locis cernuntur, corpus illud lapiduiſſe.

CAP. VII.

De dæmoniaca incorruptione cadauerum, similitudinaria, & vera.

1. DVplicem diſtinguo incorruptionem cadaueribus à dæmone conciliabilem, quia non quoties corpus aliquod curante dæmone videtur incorruptum, eſt reuera tale, ſed plerunque non niſi in ſpeciem & apparenter eſt incorruptum. Alias autem eſt reuera incorruptum. Vtrumque membrum eſt breuiter illuſtrandum.

Dæmoniaca cadauerum incorruptio, quandoque apparens tantùm.

Similitudinaria tantùm & apparens eſt incorruptio in cadaueribus, cum Dæmon illa exhibet ſpecie corporis viui, quamuis reuera careant vita, imo puteant ac fœteant. Id enim poſſe à dæmone ſenſibus mortalium illudente præſtari, certum eſt, & rectè aſſeritur ab Anaſtaſio q. 23. in ſcriptur. & à Delrio varijs exemplis illuſtratur l. 2. Mag. q. 19. ſect. 2. & à Loyerio l. 3. de ſpectris à c. 10. nec non à Boyſſardo de Magia c. 7. Simonem Magum ope Satanæ tale quid aliquando edidiſſe, tradit Andreas Cæſar. ſerm. 13. in Apocal. Luculentum eſt exemplum quod narrat Phlegon l. de mirab. c. 1. de Machate, quem Philennium amaſia vitæ iam expers reuiſit ad amoris vſum,

non ſemel ſed ſæpius, corpore vt videbatur integro ac florenti, cum tamen eſſet cadauer putridum, vt deprehenſum denique eſt, cum vulgata reuenientis amaſiæ fama, Damoſtratus pater, & Charito mater, in amplexus filiæ (vt putabant), rediuiuæ, in via ad Muhatem interceptæ ruiſſent. Tunc enim parentum curioſitatem auerſata, momento concidit mortua, & cadauer quale reuera apparuit, hoc eſt ſemeſum à vermibus ac fœtentiſſimum exhorreſcentibus omnibus, ipſóque inprimis Machate, qui ludibrium ſuum non ferens, Biothanatus factus eſt

2. Exemplum cadaueris amaſiæ Caroli Magni, recitat Quercetanus in Diætet Polyhiſtor. ſect. 1. c. 5. dicens foreminam fuiſſe Carolo Magno amatiſſimam, (hoc enim ſolo minor fuit Carolus, vt aliæ hiſtoriæ produnt), cuius tanto affectu duceretur, vt cadauer vita functæ è cubiculo ſuo amoueri non pateretur. Iamque fœtor puten-

tiſſimi corporis, aulicos omnes & domeſticum miniſterium repellebat, Carolo tamen non ſecus atque ad ſuaueolentiſſimam violæ Cipriæ, aut roſarum centenariarum de Midæ roſeto, ad cadaueris iugem in cubiculo præſentiam affecto. Suſpicio ſubijt domeſticos, interuenire in ea cadaueris conſeruatione, & Caroli faſcinatione, dæmonis operam. Itaque ſcrutantes attentè & rimantes omnia, immiſſum ori cadaueris annulum reperiunt. Diceres renouatum Ethnicum morem, trientem pro naulo ad cymbam Charontis immittendi ori cadauerum: Ablatus eſt annulus, & ſtatim Carolus ſoluto veneficio, (nam illigata ei annulo erat dæmoniaca opera), fœtore cadaueris deprehenſo, iuſſit illud aſportari. Hæc Autor ille, de dæmoniaca in ſpeciem conſeruatione cadaueris amaſiæ Caroli, quæ apud quos antiquos autores bonæ notæ legantur, doleo à Quercetano non antoratum. Narrat quidem id dif-

fusè Petrarcha l.epiſtolar. Familiarium in 3. ſed tanquam fabulam, quam etiam cumulat narratione affectus à Lupa in Colonienſem Antiſtitem tranſlati, ex quo is annulo incantato potitus eſt: rursùſque tranſlati in aquas illius loci in quo tunc fortè erat Carolus, ex quo Antiſtes Colonienſis annulum illum Magicum projecit in aquas. Quæ cauſa Carolo hærendi Aquiſgrani, & eam vrbem extollendi.

Fabulæ reuera & nugæ; quibus ablegatis, exemplum Cantoris quod recitat Cæſarius l. 12. c. 4. ex Gerardo Bonnenſi ſcholaſtico, videtur adſcriptu dignum. [Clericus quidam tam egregiam & tam dulcem vocem habebat, vt audire illam, deliciæ reputarentur. Die quadam Religioſus vir quidam ſuperueniens, & citharæ illius dulcedinem aure percipiens, ait; Vox iſta hominis non eſt, ſed Diaboli. Cunctis verò admirantibus, Dæmonem adiurauit, & exiuit cadauere mox cor-

ruente ac fœtente; & intellexerunt omnes, idem corpus à dæmone diu fuisse ludificatum.] Simile exemplum retulerat c. 3. de quodam Principe Germaniæ, cuius corpus per annum integrum à morte, Diabolus assistens mouerat, & tanquam incorruptum, imo viuum ac sanum exhibuerat. Alia talia ex Peucero, Sabino, & alijs recitat Godelmannus l. 1. de Magia c. 4.

Recentioris memoriæ, sed omnino insigne est, quod anno 1581. Dalhemij apud Lotharingos accidit, & carmine pereleganti descriptum est à Nicolao Remigio l. 2. dænorolat, periocha 1. vnde adscribo Laciniam.

Erigit, inque pedes se extemplo dat puer; infert
Deinde gradum, & nota compellat voce parentes,
Solùm ab eo varius, quem se monstrauerat olim,
Quod turpi contracta cutis macie efferat ora,

Quodque recedentes oculos ſtupor occupat
ater.
Hac igitur ſpecie deſertos hoſpita ſenſus
Vita animat rurſum, ſuetáſque redintegrat
auras.
(Viribus vt quondam intercepta eſt luce potitus)
Sed non mens eadem ſedet, & non, qui ante
fouebat,
Spiritus officio vitam molitur eodem:
Verùm agitat pigram vitæ ſub imagine molem
Organicus Dæmon, moréſque imitatur agendo,
Spirans quos olim præ ſe natura ferebat:
Tandem, quo ſe ſe in ſua terga reuoluerat
annus
Momento, & ſolidum curſu compleuerat orbem,
Deſerta vacuas ſedes ſtatione relinquens,
Sulphureo nidore fugam, ſtrupituque fragoſo
Prodidit, atque olidas pulſans erupit in auras:
Tum ruit auerſum geminata voce cadauer,
Conſequitur putris, tantáque granedine fœtor:

Qualis inoffenso sensu, hunc oblimet inertem:
Quantumuis stupor, & latè vim excludebat odoram,
Non queat humanis admitti naribus: Ergo
Raptatur tectis impacto mordicus vnco,
Atque inhonoratis pura sub cespite terra
Conditur exequijs; ipsam se horrente parente
Naturam probro hoc qui sic pudefecerat amens.]

Putor ergo grauissimus stropham præcedentem detexit, & idem quoad similia corporum dæmoniaca arte incorruptorum figmenta, est statuendum. Nimirum quod quamuis dæmon fortassis inhibuerit, ne ea corpora tantóperè corrumperentur, quantum vi naturæ per tempus illud corrupta fuissent, tamen magna ex parte subiacuerint putredini. Esto arcente per ludibria dæmone tetram speciem, & grauem odorem auertente, latuerit aliquandiu putrefactio.

Vera aliquando cadaueribus incorruptio à Dæmone.

4. Hæc quamuis ita ſe habeant, tamen poſſe reipſa dæmonem (niſi vi ſuperiore impediatur,) conſeruare cadauer aliquod incorruptum, dubitari non poteſt. Neque enim minor, imo longè maior eſt eius potentia ad extrahendas per motum localem à cadauere cauſas putredinis, & admouenda per applicationem localem actiua idonea, quàm hominis artificialem incorruptionem conciliantes cadaueribus, vt ſupra eſt diſputatum; nimirum illigando tenaciùs humidum natiuum cum ſicco, & remouendo vel infringendo calidum ambiens. Sic philoſophandum videtur, de quibuſdam cadaueribus impiorum, quæ incorrupta perſtare dicuntur, in pœnam. Hanc enim non videtur Deus per ſeipſum infligere, nec per Angelos bonos, ſed per dæmones tanquam Di-

uinæ iuſtitiæ executores atque carnifices, ſic enim eos vocat Petrus Chryſologus ſerm. 17. & Origines l. 8. contra Celſum agens de præfecturis quas Celſus tribuebat dæmonibus: & in calce libri 7. nec non Syneſius Epiſt. 44. Baſilius in c. 13. Eſaiæ & S. Auguſtinus in Pſal. 77. ad illud *immiſſiones per Angelos malos*. Eodémque ſenſu S. Hieronimus in c. 2. Ioël, vocauit Dei *quæſtionario* atque *terrores*. Ab his igitur, cadauera impiorũ in peccatis ſuis mortuorum, ſi quando diuino indicio citra humanam artem perſeuerant incorrupta, accipiunt eam incorruptionem: quæ certè non tranſcendit vires Angelicas, dummodò dæmon actiua idonea quæ probè habet perſpecta, admoueat paſſiuo diſpoſito.

Num cadauera in excommunicatione obeuntium incorrupta, & an à Dæmone.

5. De cadaueribus eorum qui in excommunicatione decesserint persuasio est multorum, quod incorrupta perstent, suffragantibus haud ignobilibus autoribus, exempla in eam rem proferentibus. Sic Krantzius l. 3. metropol. c. 42. & 48. Scribit Suenonem Regem Daniæ, à Libentio Hamburgensi ob tyrannidem diris deuotum, post 70. annos in sepulchro repertum esse integrum: diris denique solutum, confestim in cineres abijsse. Similiter Mattheus Paris in vita Henrici tertij Regis Anglorum, scribit cadauer cuiusdam Gulielmi bonorum sacrorum sacrilegi vsurpatoris, & idcirco excommunicatione percussi, & in ea defuncti longo post tempore extumulatum, repertum esse planè integrum, sed tumens ac liuens & deforme horrendum in modum, Græci id habuere persuasissimum, vt videre est in Crusij Turco-Græcia lib. 1. vnde rem fusè descripsi p. 2. de monitor. c. 11. n. 16. Nunc addo

ex l. 2. ejusdem operis, alia exempla duo: nimirum Arsenis in excommunicatione defuncti, cuius corpus post mortem refossum, inuentum est integrum, sed nigrum & ad tympani modum turgidum, omnibus ad eius contuitum horrore & terrore correptis. Item Ioannici Pseudopatriarchæ, qui initio Patriarchatus Ieremiæ refossus, deprehensus est incorruptus, sed specie deformissima & horrendissima. Ibidem l. 4. refertur Epistola Metrophanis Constantinopolitani, stringentis anathema in Cretenses, verbis quæ planè ferunt persuasum Græcis fuisse, corpora mortuorum in excommunicatione non putrescere. Sic ergo scribebat Metrophanes. [Scripto hoc sententiam suam S. Spiritus suggestu declarat &c. illos tales eijci de Ecclesia Dei omnipotentis, & execratos esse, veniæque expertes, nec post mortem corpora ipsorum in terram resolui.] Annuæ nostrorum literæ anni 1618. Missionis

Conſtantinopolitanæ res deſcribendo, idem produnt de exturbatoribus Neophiti Patriarchæ, ab eo excommunicatis. Rem tot ſuffragijs conſignatam, cur Petrus Lelaper l.4. de ſpectr. c. 13. Græcanicis fabulamentis annumerare videatur, non ſatis aſſequor.

Non ſolet de cadaueribus aliorum, (mala licet morte miſerabilium,) notari ſimilis effectus Diuinæ iuſtitiæ; vt ſcilicet eorum corpora poſt malam mortem perſtent incorrupta. Tantum ſuccurrit animo, Quod Romoni ante non adeò multos annos vulgatum eſt; cadauer refoſſum eſſe planè integrum, & omnibus lineamentis illæſis; colore duntaxat mutato, & cute ſiccata, quod fuiſſe ferebatur hominis execratione alterutrius parentum, ob inobedientiam, & malè compoſitos mores percuſſi. Ita retulit oculatus teſtis dotes eximias peritiæ atque prudentiæ (vt Sidoniano verbo dicam,) faſtigatiſſimæ probitatis arce tranſcendens, D.

GASPAR DE MANTY, qui affuiſſe prætereà inſolito illi ſpectaculo nonnullos è Senatu Gratianopolitano confirmat, vt retuli in Prato ſpirituali num. 93. Neminem quidem latere puto, quàm atrox ſit liberorum in parentes irreuerentium culpa; & quàm graues Deus de ea pœnas, iam ex ac vita ſumat; præſertim ſi procacia liberorum execrationem parentum extorſerit, vt S. Auguſtinus inſigni exemplo confirmat l. 22. Ciuit. c. 8. Quod tamen vltra huius vitæ metas in corporibus liberorum rebellium, parentalis exacerbationis vel execrationis quaſi vibices, ad eum modum perſtarent, non memini hactenus animaduerſum.

6. Porro ex dictis, de incorruptis cadaueribus defunctorum in excommunicatione, non eſt obſcurum quomodò hæc incorruptio non ſit fauor, ſed pœna talium defunctorum, quos ſupponimus exceſſiſſe cum peccato mortali, quamuis vinculum excommu-

nicationis

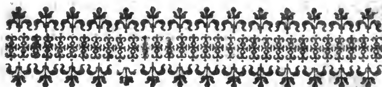
nicationis poſſit in mortuis abſque lethali peccato ſuperſtes eſſe, æquè ac in viuentibus. Sed non eſt veriſimile corpora defunctorum abſque mortali peccato, tametſi vinculo excommunicationis non exſolutorum, multari ad eum modum. Defunctorum igitur in mortali culpa & excommunicatione, pœna eſt, quod eorum corpora non corrumpantur: quia vt præmiſſumeſt, huiuſmodi corpora ſunt tumida, liuentia, nigra, & ſupra communem modum deformia. Quin etiam vel ſola perſeuerantia in ſtatu extraordinario corporibus defunctorum, in quo monſtrari poſſint, & dicier *hic eſt*, haberet rationem pœnæ. Sicut pœna fuit vxoris Loth, quod corpus eius in ſalis ſtatuam effigie viuenti quàm ſimillima, conuerſum maneret, ita vt poſteritas eam ſtatuam conſpicandodicere poſſet en mulierem quæ contra diuinum iuſſum reſpiciens retrò, verſa eſt in huiuſmodi formam. Sicut enim qui ali-

quid probrosum admiserunt, suffunduntur pudore ad aliorum consciorum conspectum; & vultum, cum possunt, operiunt confusionem declinantes quâ facies eorum opprimitur cum incurrunt in alienos oculos; ita defunctis (siquidem ad eos sensus nostratium sermonum pertingunt), grauè ac durum videri potest, notari tamdiu probrij alicuius, & in planè eadem externa forma, tametsi inanima, excipere opprobria & improperia in faciem quodammodò coniecta à refricantibus antiquas maculas. Sanè ea perseuerantia vxoris Loth. in statua salis, (quam suo tempore adhuc durasse, nec pluuijs nec ventis imminutam scribit Tertullianus carm. de Sodoma ac lbãentibus sæpe pecudibus nequaquam imminutam vt scribit Benjaminus in itineratio, eam se illhac transeunte durasse professus: confirmari de sua ætate Borchardus & de superiore sæculo Adrichomius) non potuit aliter rationem

pœnæ habere, quàm quia vxor Loth in ſtatua ad eius externam formam planè effigiata, non ſubducitur confuſioni, qua perfunderetur, ſi ſentiret & viueret, cum à prætereuntibus refricatur memoria culpæ ob quam ad eum modum eſt mulctata.

Si per patres liceret, eſſet fortaſſis qui eam ſtatuam ſalis, exiſtimaret aliam non eſſe, quàm ſubitò mortuæ, in pœnam perpetuò corpus vxoris Loth incorruptum. Nam verè diceretur conuerſa fœmina viuens, in corpus mortuum, quod *Salis* diceretur ſicut Num. 18. pactum ſalis vocatur pactum perpetuum & nunquam corrumpendum. Itáque dici poſſet, ſtatuam ſalis idem eſſe quod ſtatuam perpetuam; quo pacto vertit Vatablus, id eſt imaginem emortuam, ſed tamen conſimillimam & perennem vxoris Loth, cum eadem externa conformatione & materia humani corporis, ſed abſque anima. Mens vnanimis Patrum, à qua in exponen-

dis ſcripturis viro Catholico recedere non licet; omnino fert , vxorem Loth in ſalis ſimpliciter dicti ſtatuam fuiſſe tranſmutatam , hancque illi pœnam eſſe irrogatam , vt exemplo illo diuinæ vindictæ condiret poſteros, diſcerént que retrò non reſpicere, & incredibiles (vt Sapiens c. 10. in hanc rem loquitur,) ideſt Deo incredulas non ſe præſtare. Ita pulcherrimè S. Auguſt. in pſal. 75. & ex eo Proſper. l. 1. de predict. c. 16.

CAP. VIII.

De diuinitus causata incorruptione cadauerum in Sanctis vindicatis.

1. HÆc est incorruptio Sanctorum corporum; quam tametsi Deus per Sanctos Angelos, vt passim cætera, exequi potest, tamen Deo vt causæ adscribo, tum quia Angeli boni eam incorruptionem conciliantes, operantur tanquam instrumenta beneuolæ Dei voluntatis, & ex iussione ac approbatione diuina: Tum quia ipsa Dei manus, necessariò in conciliatione huius incorruptionis interuenit, si fiat absque applicatione actiuorum idoneorum, si-

nequa Angeli nihil nisi motum localem in corporibus præstare possunt.

Aliqua Sanctorum & piorum corpora, diuinitùs incorrupta, nequicquam obstrepentibus Sectarijs.

Pleraque ergo sanctorum corpora, Deo illis prospiciente non vidisse corruptionem, & in hoc conformia facta esse Sancto Christi corpori in triduo mortis, testatissimum est. Nec ea de re dubitare licet, siue spectemus Dei potentiam, siue voluntatem. Nam potuisse quidem Deum sanctos suos sic honorare, quis adeò cœcus sit, vt diffiteatur? Arca Noëtica, post aliquot annorum millenaria, perstabat tempore Theodoreti; vt ipse scribit Orat. 1. de prouid. Statua vxoris Loth, vt proximè ex Tertulliano alijsque audiuimus, durauit per multa secula, tametsi esset ex materia

liquabili & fluxa, & aëris ac cœli iniurijs omnibus pateret: Et magnum erit Deo, arcas sanctarum animarum & corpora queis illa insederunt, seruare absque tabe & corruptione? Alias dotes corporum Sanctorum iam rediuiuorum & gloriosorum, contulitquandoque Deus exuuijs sanctorum hìc superstitibus, vt Thomas Bosius fusè prosequitur l. 15. de signis c. 7. Nam & mobilia nullo conspicuo externo motore, sunt visa interdum sanctorum corpora; & ignibus non cesserunt, cum maligne in eos essent injecta, & insigni luce splenduerunt. Illustrat hæc omnia multis probatis historijs idem Bosius. Non erit ergo operosum Deo, donare sancta corpora, prærogatiua incorruptionis & exemptionis à tabe: quam prærogatiuam posse à Deo tribui, Ethnici quoque agnouerunt, cum referente Arnobio l. 5. Atyn concedente Ioue accepisse dixerunt, ne corpus eius putresceret, ac crescerent eius

comæ ſemper.

Quod ſi Deus præſtare id poteſt ſanctorum corporibus, cur præſtare voluiſſe negemus, quando ſenſus ipſi conſtanter id exhibent, nec quoad vnum duntaxat, fortè luſcioſum, fortè oſcitanter & perfunctoriè contuentem, ſed quoad omnes? Itaque peponis cor fuiſſe neceſſe eſt VVitachero ſectario de Notis Eccleſiæ differenti, nec non Litho Miſeno quem Gretſerus triplici Apologia contudit, cum auſi ſunt fabulis annumerare, quæcumque de incorruptis ſanctorum corporibus prodita ſunt in ſanctorum Hiſtorijs. Sed res eſt adeò teſtata, vt non niſi inſaniſſimè & effrontiſſimè negari poſſit. Signemus illuſtriora quædam exempla cum antiqua tum nupera; vt hoſtes Eccleſiæ quæcumque non norunt blaſphemantes, ingeſtis (vt ita dicam,) Solis radijs, cœcitatis qua laborant reuincamus, & ſanctis corporibus ſtet ſuum decus. Multa huiuſmodi congeſſit Bo-

ſius l. 15. de ſignis cap. 7. Nos paucis illuſtrioribus contenti erimus.

Selecta ad id exempla Sanctorum vindicatorum.

2. Corpus S. Zachariæ Prophetæ, imperante Theodoſio iuniore, annis poſt Chriſtum quadringentis, integrum eſt inuentum, cum anno mundi ter milleſimo quingenteſimo 58. occubuiſſet, atque adeò per annos mille centum ac 68. incorruptum permanſiſſet. Notauit eius inuentionem Sozomenus l. 9. c. 17. totius ſuæ hiſtoriæ vltimo.

S. Barnabæ Apoſtoli corpus, poſt annos ab obitu circiter quingentos, imperante Zenone inuentum eſt planè incorruptum. Autor Alexander Monachus in S. Barnabæ laudatione, qui notat, Anthemium Salaminæ Cypri Epiſcopum, cum à Petro Fullone qui Antiochenam ſedem inuaſerat, penè

opprimeretur, non alio argumento retinuisse libertatem ac exemptionem ac Antiochenæ sedis iurisdictione, quam allegato S. Barnabæ apud suos Apostolatu, cuius etiam corpus integrum tanto post retineret.

Varia corpora SS. Innocentium sub Herode passorum abs se visa incorrupta, scribit Cartipratanus l. 2. Apun c. 53. n. 2.

Corpora SS. Martyrum Geruasij & Protasij qui cæsi fuerant anno Christi 169. reperta sunt à S. Ambrosio anno 387. reperta verò sunt integra cum plurimo sanguine vt testatur ipse S. Ambrosius Epistol. 85. quæ est ad Marcellinam sororem de inuentione horum Sanctorum, quam item celebrat serm. 91. quod est de eodem argumento. Sed & S. Augustinus qui per tempus illud Mediolani aderat, attingens eandem inuentionem l. 9. Confess. c. 7. hæc præter cœtera habet. [Antistiti tuo per visum aperuisti, quo loco late-

rent Martyrum corpora Geruaſij & Protaſij, quæ per tot annos incorrupta in theſauro ſecreti tui recondideras.] En *incorrupta* & quidem per annos ducentos, quot fluxerunt à Sanctorum illorum cæde pro Christo, ad tempus vſque quo à B. Ambroſio reperta ſunt eorum corpora.

3. S. Hieronimus, in calce vitæ S. Hilarionis, ſic ſcribit de beatiſſimi illius viri ſacris exuuijs. Heſychius [poſt 10. ferè menſes, corpus eius (*Hilarionis*) furatus eſt, quod Maiumam deferens, totis Monachorum & oppidorum turbis proſequentibus, in antiquo monaſterio condidit, illæſa tunica, cuculla, & pallito, & oloto corpore quaſi adhuc viueret integro, tantiſque fragrante odoribus, vt delibutum vnguentis putaretur.]

S. Simeonis Stylitæ ſenioris ſacrum corpus, Antiochiæ magna veneratione aſſeruatum ſic deſcribit tanto poſt Nicephorus l. 14. c. 51. [De hoc miran-

dum quiddam, qui id viderunt, memorant. Nam capitis eius & barbæ capillos non excidisse, neque tempore longissimo intercidisse aiunt: qui vi temporis superata, formam adhuc viri sancti veluti viuentis & inter homines versantis conseruarint. Integra etiam eius dicta est fuisse cutis omnis, atque in fronte præcipuè labore & tempore multo rugosior atque durior facta. Oris item dentes, ilis exceptis, quos fidelium manus, propter egregium in eum amorem abstulere. Quæ sanè omnia staturam eius & habitum, qualis & quantus Dei homo Simeones fuerit, declarant.]

S. Antonomus sub Diocletiano insignis in Oriente, ex Italo Episcopo Martyr, corpore incorruptus post mortem perstitit. Audi de eo Metaphrastem 12. Septembr. *in calce Actorum eius* [Ego autem videns athletam, etiam post mortem vincẽtem naturam exurgo ad Deum glorificandum. Inijciens enim

aliquando oculos in ſepulchrum martyris, aſpexi ſacras eius reliquias quæ inuictæ manſerant à mortis viribus. Quæ enim vniuerſam animalis compoſitionem ſe trium dierum ſpatio gloriatur diſſoluturam, iam ducentis annis non valuit præclari illius viri vel pilum corrumpere. Sed & coma capitis eſt denſa & illæſa, formæ character conſiſtit integer, pelle firma & intenſa, ne amiſſis quidem pilis labri ſuperioris. Eſt autem ei orbis quoque apertus oculorum; per quos intuenti mihi videbatur, quod legem tantùm mortis ipſe reueritus ſilentium ſimularet. Stat autem vniuerſa quoque figura eius corporis, ſuam conſeruans compagem, & nec eius capitis raptum eſt aliquid, nec reliquarum corporis partium facta eſt vlla à ſe inuicem diſiunctio: Sic enim munificus Dominus ſcit viciſſim glorificare eos qui ſuis membris voluerunt eum & glorificare.]

S. Ioannis Chryſoſtomi ſacrum corpus, quod in exilio ſine apparatu con-

ditum fuerat; cum post annos quinque supra triginta literis supplicibus Theodosij iunioris tanquam ad viuentem datis, esset relatum Constantinopolin, atque à Proclo esset in sede sua collocatum, visum est labia mouere, auditáque est ea salutatio *Pax vobis*. Erat itaque incorruptum & integrum. Legesis Nicephorum l. 14. c. 43.

S. Gereonis corpus post annos octingentos integrum & incorruptum est repertum. anno 1122. vt scribit qui se affuisse testatur Rodulphus Abbas S. Trudonis. Fuit autem S. Gereon sub Maximiano martyr sicut & S. Mauricius anno Christi 297.

Corpora duo SS. Anachoretarum integra proi fúsque incorrupta reperta, vnum post annos septem, alterum post annos quindecim. V. Moschum c. 87. & 89. Limonarij.

S. Ioannis Eleemosinarij corpus omnino incorruptum, ab Imperatore Turcarum ad Matthiam Hungariæ Regem

tanto poſt tempore tranſmiſſum eſt, vt ſcribunt qui res Matthiæ ſunt proſecuti.

S. Gregorius l. 3. dialo. c. 13. ſic ſcribit de S. Herculano Epiſcopo Peruſino, iuſſu Tot ilæ Gotthi, capite plexo. [Cum itum eſſet ad ſepulchrum, effoſſa terrâ inuenerunt corpus pueri pariter humati, vt potè iam die 11. tabe corruptum & vermibus plenum; corpus verò Epiſcopi, ac ſi die eodem eſſet ſepultum. Et quod eſt adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac ſi nequaquam fuiſſet abſciſſum, ſic videlicet vt nulla veſtigia ſectionis apparerent. Cúmque hoc & in terga verterent, exquirentes ſi quod ſignum vel de alia monſtrari inciſione potuiſſet, ita ſanum atque intemeratum omne corpus inuentum eſt, ac ſi nulla hoc inciſio ferri tetigiſſet.]

Agens de S. Gudberto, Beda l. 4. hiſtor. Anglor. c. 30. [Volens (in-

quit) latius demonstrare diuina dispensatio, quanta in gloria vir Domini Gudbertus post mortem viueret, cuius ante mortem vita sublimis crebris etiam miraculorum patebat indicijs, transactis sepulturæ eius annis vndecim, immisit in animo Fratrum, vt tollerent ossa illius. Qui more mortuorum consumpto iam & in puluerem redacto corpore, reliqua sicca iuuenienda putabant, atque in nouo recondita loculo, in eodem quidem loco, sed supra pauimentum dignæ venerationis gratia locarent. Quod dùm sibi placuisse Eadberto antistiti suo referrent, annuit consilio eorum, iussítque, vt die depositionis eius, hoc meminissent. Fecerunt autem ita: & aperientes sepulchrum, inuenerunt corpus totum quasi adhuc viueret, integrum, & flexibilibus artuum compagibus multo dormienti quàm mortuo similius. Sed & vestimenta omnia quibus indutum erat, non solùm intemerata, verum

etiam

etiam prisca nouitate & claritudine miranda apparebant.] Et perstitisse sua ætate], id est inclinato iam superiori seculo, corpus S. Guthberti quale Beda retulit testatur Alanus Copus.

Edelburgæ Sacræ Virginis, corpus incorruptum memorat idem Beda l. 3. histor. c. 8. Sed illustre est quod habet l. 4. c. 19. de Edildrida Sanctissima Virgine, etiam post coniugium cum Eegfrido Anglorum Rege. [Cum corpus (inquit), Sacræ Virginis ac sponsæ Christi, aperto sepulchro esset prolatum in lucem, ita incorruptum inuentum est, ac si eodem die fuisset defuncta, siue humo condita, sicut & præfatus Antistes Vvilfridus, & multi alij, qui nouere testantur. Sed certiori notitiâ medicus Cinfridus, qui & morienti illi & eleuatæ de tumulo affuit, referre erat solitus, quòd illa infirmata habuerat tumorem maximum sub axilla & iusserunt me, inquit, incidere tumorem illum, vt efflueret noxius hu-

mor, qui inerat. Quod dum facerem, videbatur illa per biduum aliquanto leuiùs habere; ita vt multi putarent quod ſanari poſſet à languore. Tertia autem die prioribus aggrauata doloribus, & rapta confeſtim de mundo, dolorem omnem ac mortem perpetua ſalute ac vita enutauit. Cúmque poſttam multos annos eleuanda eſſent oſſa de ſepulchro, & extenſo deſuper papilione omnis congregatio, hinc fratrum, inde ſororum, pſallens circumſtaret, ipſa autem Abbatiſſa intus cum paucis oſſa eleuatura, & delatura intraſſet, repentè audiuimus Abbatiſſam intus clara voce proclamare. Sit gloria nomini Domini. Nec multò poſt clamauerunt me intrò, reſerato oſtio papilionis, vndique eleuatum de tumulo & poſitum in lectulo corpus ſacræ Deo Virginis quaſi dormientis ſimile. Sed & diſcooperto vultus indumento, monſtrauerunt mihi etiam vulnus inciſuræ quod feceram, curàtum, ita vt mirum

in modum pro aperto & hiante vulnere cum quo ſepulta erat, tenuiſſima tunc cicatricis veſtigia apparerent. Sed & linteamina omnia, quibus inuolutum erat corpus, integra apparuerunt & ita noua, vt ipſo die viderentur caſtis eius membris eſſe circundata.]

In eadem Anglia [Anno triceſimo ſexto poſt S. Edouardi obitum cum corpus eius de terra eleuaretur, integrum incorruptum, & flexibile, cum veſtibus recentibus, repertum eſt.] Verba ſunt Aëlredi in Actis Sancti Regis 5. Ianuar. Idem pleniùs & minitiùs deſcribitur in deſeriptione Canoniſmi S. Eduardi per Alexandrum tertium. Pleraque Sanctorum in Anglia fuiſſe incorrupta ſcribit Vincentius Bellouac. l. 25. ſpeculi hiſtor. c. 51. agens imprimis de corpore S. Edgari Glaſconiæ Regis quem Adelhardus Abbas longo poſt tempore incorruptum inuénit & cum loculus eidem excipiendo paratus, iuſto anguſtior repertus eſſet, Abbas

ferro adhibito ausus est partem corporis truncare vnde mox copiosus sanguis manauit, & diuina vltio Abbatem illico apprehendit. Subdit verò Vincẽtius. [Nusquam gentium (vt opinor) reperies vt Sanctorum post mortem illibata corpora vt in Anglia; quæ futuræ incorruptionis speciem prætendũt. Quod ideò diuinitus factum existimo, vt natio penè extra orbẽ posita in spem resurrectionis animetur, ex consideratione tot corporum quæ incorruptibilia perdurant. Hæc autem sunt Sancta Echelreda & Viburga Virgines. Rex Eadmundus, Archiepiscopus Elphegus, Guthbertus antiquus pater, omnes inuiolatis cute & carne, flexibilibus articulis, vitali quodam tepore speciem dormientium meditantes.] Hæc ibi Vincentius.

Corpus S. Othmari qui per calumniam in carcerem compctaus & ibi ex fame mortuus fuerat, decem annis post mortem aperto sepulchro inuentum

eſt planè integrum, niſi quod extrema pars vnius pedis calore tantiſper mutata & tabida videbatur. Obſeruauit hoc Vualafridus Strabo vitæ autor c. 7.

Deſcribens primam S.Remigij tranſlationem Hincmarus, ſic ſcribit. [Sumptæ ſunt reliquiæ à corpore illius; de capillis videlicet eius & caſula ac tunica ipſius; & inuolutum eſt corpus illius integrum, ſed exſiccatum, de brandeo rubeo.] Et in deſcriptione tranſlationis ſecundæ. Facta anno 852. [Corpus Sanctiſſimum, ſicut & in anteriori tranſlatione ab Epiſcopis Rhemorum diœceſeos integrum inuentum eſt, & brandeo rubeo inuolutum.] Multis ergo poſt annis integrum repertum eſt corpus S.Remigij. Nam obierat anno 545. iuxta Sigebertum in Chronico. Vel etiam anteriùs, vt ex Actis Synodi Aruernenſis eruit Baronius anno 541. Et tamen poſt toſt ſecula, corpus ſacrum, repertum eſt integrum.

De S. Ferreoli Martyris corpore per

S. Mamertum reperto sic habet Gregorius Turonensis l. de mirac. S.Iuliani c. 2. [Inuenit in tertio sepulchro virum jacentem illæso corpore, integro vestimento, qui deciso capite, caput amplexus aliud, brachio detinebat. Erat enim ac si nuper sepultus, neque pallore faciei demutatus, neque capillorum decussione turpatus, neque vlla putredine resolutus: sed ita integer & illæsus, vt putares eum adhuc sopore corporeo detineri. Tunc Antistes gaudio magno repletus, ait: Hoc esse cadauer Ferreoli, hoc esse caput Iuliani Martyris, dubium non habetur.

S. Theodolphus quem Molenus Vsuardi Martyrologio inseruit 2. Maij annis sexcentis ab obitu inuentus est corpore planè incorruptus, vt scribit qui aderat Thomas Cantipratanus c. 43. n. 2. libri secundi Apum.

S. Vaudregisilus annis quadraginta ab obitu planè incorruptus, vestibus etiam illæsis repertus à Baino Episco-

po Teroanensi anno 729.

6. De Lothario Elnonensis Cœnobij, quale inuenerit corpus S. Amandi, anno centesimo ac quinquagesimo post tumulationem, sic exponit Philippus Abbas bonæ spei serm. de eleuatione corporis S. Amandi c. 4 [Interea omni dubitate submota, idem archicustos ad tumulum iam in superficie pauimenti positum humiliter accessit: atque operculo lapidis quo tegebatur remoto, diligentiùs introspexit. Et ecce obtulit se obtutibus illius vir cano capite reuerendus, abstinentiæ ac ieiuniorum macore, quibus comitibus vixerat pallidus, sanctitate morum, meritorúmque præcipuus; incorruptione quoque membrorum suauiter fragrantium quasi aromaticus, ac toto corpore incontaminatus: hoc solo quod in sepulchro erat dormienti simillimus, vestimentis Pontificalibus honesta pulchritudine adornatus. Res raritate sui valdè mirabilis, atque pro sui magni-

tudine humano sermone vix explicabilis. Qui enim putauerat se putrefactæ carnis, vbi in mortuis fieri assolet, reliquias inuenturum; reperit vltra æstimationem, inuiolati corporis memorabile prodigium. Quali hæc visio digna miraculo, quámque immenso stupori proxima fuerit, eloquentia humani ingenij effari neqnit.]

Meminit eiusdem prodigij his verbis Sigebertus in Chronico anno 812. [In Francia apud Cœnobium Elnonense Sanctus Amandus à Lauthario eleuatur, à depositione eius anno circiter 152. cuius corpore adhuc integro inuento, cum eius capilli & vngues qui excreuisse videbantur, præscinderentur, & de ore eius dentes adhibita forcipe extraherentur. Sanguis inde profluxit, qui ad memoriam posterorum adhuc seruatur.]

S. Albani Martyris corpus à tempore martyrij mille iam annis decursis anno 1327. Coloniæ planè integrum est re-

pertum eximio panno quo ante annos trecentos inuolutum fuerat, reperto mundissimo & planè incorrupto, vt scribit Surius in appendice ad Acta S. Albani 22. Iunij.

Corporis S. Claudij post tot secula integritas & incorruptio omnimoda, adeò nota est per omnes hasce prouincias, vt frustra sit explicanda.

7. S. Francisci Assisiatis sacrum corpus, integrum diù post obitum fuisse deprehensum est extra dubium. [Inter nostros (inquit Vvadinghus ad annum 1230. num. 4. & præcipuè in sacra illa æde, perpetua traditio est & communis consensus, cadauer erectum in pedes, integrum illæsum, oculis apertis, vulneribus recentem manantibus sanguinem adhuc conseruari. Ita vidit Nicolaus V. & qui cum eo erant, quorum vnus sub mortem vbi adulari nec mentiri adeò facile licet, rem omnem narrauit.] Vides non abs re in sepulchrali lemmate S. Francisci quod inferiùs

idem Vvadinghus num. 6. repreſentat S. Franciſci corpus appellari *nec viuum*, *nec mortuum*: Et ipſum Beatum cœlitem pronunciari ante obitum mortuum, poſt obitum viuum. Vtique externa ſpecie cum ſuperſtes præ tot fiſſuris & inſigni mortificatione, mortuum referret.

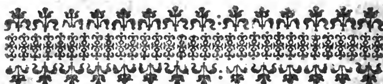
S. Vbaldi Epiſcopi Eugubini ante annos circiter quadringentos vita functi ſacrum corpus viuidum immaculatumque perſeuerat, perindeque verſatur attrectantium manibus ac ſi vita ſupereſſet.

Alberti Magni cadauer, annis ducentis poſtquàm tumulo illatum fuerat viſum abs ſe planè incorruptum, ſcribit Krantzius l. 8. metrop. c. 51. & addit Henricus Spondanus deſcribens Alberti obitum, hodiéque perſtare incorruptum. Haud grauatè Albertum in hoc album retuli quia & prima vindicati me Eccleſiaſtica honeſtatus eſt, & plenus eius Canoniſmus in prouinctu.

S. Franciſci Paulani corpus, per an-

nos ab obitu quinque ſupra quinquaginta incorruptum perſeuerauit, & tabis expers, veſtibus item quibus obuolutum fuerat, planè illæſis; nec putens vllo modo, imo fragantiam emittens ſuaueolentiſſimam. Donec anno 1562. Caluiniani, Turonenſem vrbem in qua vir ſanctus quieſcebat deprædati, martyrium quod ſuperſtiti defuerat, mortuo irrogarunt, ſacro corpore præter pauca oſſa furtim tabiem eorum ſuducta, flammis adiudicato, vnâ cum corpore S. Martini eiuſdem vrbis Antiſtitis. Quos enim alterius in vita fidei profeſſores fuiſſe nouerant, & effractis ac reuulſis omnibus naturæ iuribus, etiam vita functos, quaſi capitales hoſtes tractarunt.

S. Franciſcus Xauerius, poſt multorum menſium permanſionem in calce viua, integer corpore planè incorruptus apparuit. Hiſtoria eſt peruulgata ex l. 5. vitæ c. 12. & 13.

CAP. IX.

Exempla quædam incorruptionis, piè mortuis nondum vindicatis concessa.

1. SI velim diligentiam probare referendis sigillatim exemplis corporum incorruptorum diuino munere, explendi essent Tomi complures. Itàque hìc finis estò quoad corpora exploratæ sanctitatis per vindicationem Ecclesiasticam expressam aut tacitam cultu digna. Non possum tamen facere quin subtexam quid Deus in corporibus quorundam piorum de quibus Ecclesia nondum pronunciauit, operari sit dignatus.

IſdebaldusAbbasDunẽſis,an.1067.viue re deſijt.Sed cũ tranſactis ab eius tumulatione annis ſeptuaginta duobus, corpus eius in nouum monaſterium tranſferendum eſſet, repertum eſt planè incorruptum, tametſi calce viua perfuſum fuerat, vt oſſa à carnibus celeriùs ſoluerentur, & putor abeſſet. E contrario autem, mira fragrantia è corpore educto inhalabantur, quæ iter vniuerſum qua tranſibant piæ exuuiæ, & domum in quam ſunt illatæ, per aliquod tempus compleuit,vtſcribit Brando Priſcus Hiſtoricus, & in ſuis Annalibus Adrianus But, ac ex vtroque Chryſoſtomus Henriques in Ciſtercienſi Menologio ad 9. Martij: vbi de Iſdebaldi ſanctimonia, & editis ſupra naturam operibus, meminit inſigni cum laude.

Philiberta Nemoroſij Duciſſa, Philippi Domini Breſciæ, ac denique Sabaudiæ Ducis filia, Ludouicæ Francorum Reginæ ſoror; à Claudia Matre,

Iuliano Mediceo Leonis decimi Pontificis fratri nupta, agentibus Leone & Francisco primo Gallorum Rege sororis filio, ac Carolo fratre, Sabaudiæ Duce. Mortuo Romæ Iuliano, vidua ætate & opibus florens, quæ non nisi biennium in coniugio egerat, necquiquam à Lautrecio ea tempestate rebus bellicis clarissimo, & alijs potentissimis procis expetita ad secundas nuptias, remigrauit in Sabaudiam, cogitatura quæ Domini sunt. Ibi erga egenos adeò munificam se præstitit, vt vulgo *Mater Pauperum* audiret. Pingonius res Sabaudicas exponens, multis eam laudibus, meritissimò cumulat. Moriens condi voluit in ædicula, Sacri Sudarij quo Christus obuolutus fuerat, tunc custode. Inibi condita est anno 1524. quo obijt. Cum autem anno 1639. Februarij 14. laxandis odæi spatijs tumulus è suo loco moueretur, loculus curiositate effodientium est reseratus, & synceri pedes capútque incorruptum ap-

paruit. Rem vt ſit varijs ſermonibus rumoribuſque iactatam, quibuſdam hærentibus, alijs nihil inſolitum eſſe vulgantibus; Triumuipri per Curiam Rationalium cuius id intererat ad corporis recognitionem delecti, De la Roche Præſes, Gauteletus Conſiliarius, Gaud Regiæ Celſitudinis Aduocatus, adhibitis Medicis, ac Theologis; fide publica, incorruptioni corporis piæ illius Heroinæ ſunt atteſtati R. P. Ioannes Columbi Societatis Noſtræ Theologus cuius præcellenti ingenio & iudicio, opera mox edenda atteſtabuntur; aderat, & omnia cominus eſt contemplatus; ſic rem narrabat. [Die 18. menſis Februarij anno 1639. poſt horam quintam matutinam è ſepulchro loculus in mediam ædem delatus eſt, & coram nobiliſſima ciuium corona rurſum apertus; corpori Philibertæ ſuperpoſita lens totam capſam implebat. Non arida illa neque folijs crepitantibus ſtrepera, ſed humeſcenti propior:

ſine inteſtinis venter vacabat inanis, pectus vacuum præcordijs plurima calx habebat. Thoracis oſſibus ſua adhærebat pellis, ſua brachijs & manibus, ſua reliquo corpori. Viſendum profectò maximè fuit, quod tota facies non exſucca pelle rigebat, ſed viuidæ ſimilis vegetæque mollem tangenti ſe præbebat & facilem: quamobrem eo cogitatione deuentum eſt, linteum capiti indutum cum ſepeliebatur fuiſſe aut alienam pellem, ſeu balſamo capiendo ſeu continendæ calci quâ thorax confaſcinatus turgebat; ab ea cauſa eſſe molliciem. Iuſſus ergo Chirurgus, forfice ſcidit labia, dentes aperuit, frontis os nudauit & naſi. Pellis erat natiua eaque craſſior, ſucco plena & hìc ſub albida, hìc ſubrubens, hærebátque adeò oſſibus, neque manum facilè ſequebatur. Verticem porrò multi velabant capilli: Sed admirationem omnino mouit naſus, extrema quoque parte integer: dextera etiam ille ducebatur in

omnem

omnem partem, digitósque naribus patulis admittebat. Tibiacis autem pedibus sua pellis constabat, sed candida, cùm subnigresceret reliquo corpore: & manus ac tibias digitósque & collum facilia flecti mouerique ac duci, vincula continebant, nisi quod sinistrum brachium solutum erat in cubito. Denique linteum quo totum corpus velabatur, non integrum ad tibias & pedes, sed maximam partem recentissimum & candore spectandum erat. Hæsimus omnes ad spectaculi nouitatem. Alij dixerunt alia, ego tria suspiciebam; pellem toto harentem corpore, vultum tactui facilem, neque indigum succi; nasóque stantem sincero ac naribus; ossium vincula nusquàm rigentia sed manibus, brachijs, pedibus, digitis, tibijs, collo tractari apta ducique. Cætera seu balsami, seu medicati liquoris, nullum toto capite vestigium, totis nullum brachijs tibijsvé. Quid quod calce, si non reliqui corporis ac pecto-

ris rodi caro, humor certè extingui iam olim debuit?

2. Ibidem Camberij, Allobrogum Sabaudianorum Metropoli, incorrruptum iam à multis annis visitur corpus F. Ioannis à Maurienna, Ordinis PP. Capucinorum, de quo R. P. Philibertus Chappuis Vilconius, & diuinis insignibus donis locuples, multis inter suos muneribus clarus, hæc anno 1642. Camberio scribebat. R. P. Ioannes Maurianensis in Seraphicæ Religionis nostræ stadio tres & triginta annos exultauit vt gigas ad currendam virtutum viam, sicque cucurrit vt viuens gratiæ & perfectionis, & mortuus gloriæ & beatitudinis brauium apprehendisse credatur, & quamuis in hoc viro Dei vniuersa virtutum ornamenta eluxerint; Tres tamen sequentes, incruentum scilicet mortificationis martyrium, virginalis castitas, cum Angelico orationis studio, præ cæteris triumphare videbantur, eum inter An-

gelos, Martyrum, Virginúmque aureolâ coronantes; An non meritò martyrem dixeris, per complures annos solius panis & aquæ ieiunio carnem suam excarnificantem? virginem eum dubitabis qui pepigerat fœduscum oculis suis, vt ne cogitarent quidem de muliere, mulierum aspectum tanto studio declinans, vt plures ex voce quàm ex vultu cognosceret, pueritatem virginalem sex & sexaginta annos integram illibatàmque seruauit? Quod Confessarius qui eius generalem confessionem sub mortem excepit iuramento firmauit. Angelum eum negabis & quidem ex ijs qui semper adstant coram Deo, qui sibi orationem adeò reddiderat amicam, vt ambulans & sedens, intus & foris, laborans & vacans, quidquid erat in eo non solùm cordis & corporis sed etiam operis, totum orationi dedicasse videretur? Hinc maiorem noctis partem plerumque agebat insomnem tanto deuotionis excess-

ſu & ſupernarum illuſtrationum commiſſione vt multoties ceu mulier illa Apocalypſis circum amicta ſole, totus luce circumfuſus viſus fuerit, noctem: ſicut diem illuminans; Denique corpus eius, quadriennio poſt obitum; Camberij in loco quotidianis aquis irriguo quæ pro celebrantium miniſterio adhibitæ, adlatus ſiniſtrum ſacelli in eius tumulum defluebant, ſupra terram nullum prauum odorem exhalans prout prædixerat inuentum eſt vndequaque integrum. Et cùm vnus religioſus viuens pedis digitum incidiſſet, carnem rubentem deprehendit. Nunc quoque corpus poſt octo & viginti annos permanet incorruptum, licet multiplici contrectatione, & habituum locorumque mutatione in quibuſdam partibus non nihil læſum, quandam in ſe immortalitatis ſpeciem & futuræ reſurrectionis formam præferre videtur luculentum præbens viuentis apud Deum animæ teſtimonium, quod no-

uis identidem gratijs & per reliquiarum eius contactum concessis sanitatum muneribus, penè quotidiè comprobatur.

Henricum Lusitaniæ Regem & Cardinalem, cum Almerini vita functus esset, & corpus eius in Bethleëmis templum, vbi Regum sunt conditoria, esset solemni pompa transferendum; placuit ad expeditiorem translationem, corpus viuæ calci infodi; vt consumpta carne, ossium duntaxat asportatio fieret. Annum ferè iam tertium, corpus Regis cum calce iacebat, translationemoperiens:cum aperta arca ad excutiendam calcem, inuentum est corpus planè integrum, nulláque labe corruptum, vt lego in annuis literis Prouinciæ Lusitaniæ anni 1582. *ipso literarum initio*, vbi id adscribitur optimi illius Regis illibatæ virginitati, cui is qui fuerat illi à sacris confessionibus, attestabatur.

3. Auenione corpus R. Patris Cæ-

ſaris de Buſanno 1607. vita functi, viri virtutum omnium, & teſtatæ apud Deum & homines pietatis fundatoris Congregationis Chriſtianæ Doctrinæ, omni ornamentorum Religioſorum genere florentiſſimæ; perſeuerat integrum & incorruptum cum tumulatum fuiſſet in loco aquoſo, in quo alia corpora exquiſitè computruerant. Ioannes Franciſcus Bordinus Auenionenſis Archiepiſcopus, cum inquiri iuſſiſſet quo ſtatu eſſet corpus viri tot meritorum fama clari, qui adhibiti ad eam rem fuerant ſic retulerunt.] Nos, quorum adſcripta ſunt nomina, Medici & Chirurgi Auenionenſes, ab Reuerendiſſimo Archiepiſcopo lecti, qui iurati referremus de habitu accuratè inſpecti, debitáque fide pertenrati corporis R. P. Cæſaris de Bus, Parentis & Generalis Præpoſiti Doctrinæ Chriſtianæ Congregationis Auenione primùm in Beati Ioannis cognomento veteris templo inſtitutæ: Teſtamus, nos heſterna die,

octauâ, ſcilicet Idus Maias, anno milleſimo ſexcenteſimo octauo, quod ante diximus templum adijſſe, & vnâ cum Archiepiſcopi Generali Vicario Apoſtolico Protonatario & Clariſſimo Iuris Doctore Ludouico Beau, ad depreſſum humi locum deſcendiſſe. Atque ibi aperto loculo, occurrit primò linteum, quo inuolutum erat corpus, colore nigrum, ita putridum atque atteitum, vt leuiſſimo quoque contactu abiret in lacinias, nigris item vermiculis, ſeu tineis omnino conſtratum, prætterquam tamen quâ vultum tegebat & pedes, quò ſcilicet nequibat pertingere tunica. Hoc itaque panno detracto, patuit corpus haud quaquã grauiter olens, indutũ tunicâ eò vſquè illæſâ firmáque, vt admoto cultro ad lacerandam illam opus fuerit. Ergo aduertimus ſua prorſus cute tectum cadauer, ſiccum, & eâdem, qua viuens, macie, contracta ſcilicet à febre, quam accenderat Iecoris inflammatio, quæ menſes quinde-

cim æſtu iactatum, hydropem demùm fecerat. Hinc ad partes ſingulas diligentiùs explorandas verſi, faciem vidimus ab natiuo colore haud plurimùm abhortentem, integrâ cute, piliſque ita firmiter inhærentibus mento, vt à nobis non leuiter adnitentibus haud quaquàm velli potuerit vel vnus. Brachia non nihil, vti aſſolet, rigida ſuſtulimus, manibus omnino integris atque flexibilibus. Pectus venter vix ab ſpirantibus colore aberant, vtrumque prorſus integrum atque omnis planè tabis expers. Mirum ſanè? ventre tanta aquarum & tabefactorum humorum, morbo, quem diximus, coactornm copia oppletum non receſſiſſe modò, ſed ne leuiſſimum quidem tabum maculamue contraxiſſe. Coxœ ſuâ erant ſatis etiamnum inſtructæ carne, ita ſolidâ natiuáque vt nullum putreſcentis corporis emineret indicium. In cruribus quoque pedibúſque perſtabant adhuc omnia propemodùm inte-

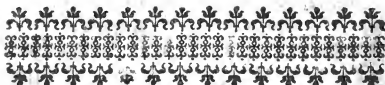
gra; visebatur enim tantummodò cutis tabiæ spinam obuoluentibus (nimirum ob talis partis ingenitam siccitatem rigescentis) leuis admodùm, duorum quippè digitorum instar, scissura; ex qua temen nulla sanies, nulla manabat odoris grauitas. Ex ijs quæ cùm à nobis annotata sunt, tum ab alijs viris pijs in paucis, & maximè dignis fide, facilis erat de internatum partium integritate coniectura. Omnis sanè admirationis idonea res, corpus nimirum illud quod quamdiu viguit animo tam aduersæ fuit obnoxium valetudini; tam longinqua continentíque febre corrosum, ac totum propè illius ignibus absumptum; intercute refertum aquâ, humidissimo demum conditum in sepulchro, quod & hybernorum imbrium vi hoc ipso anno ex cameræ superiori ore exundauerat, illibatum tamen perstitisse, nec tantis integritatis hostibus cessisse. Atque hæc nos hac nostra testificatione Chirogra-

phis nostris rectè obsignatâ, iurati testificamur. Auenione 7. Id. Maj. an. 1608. *Dyon. Chrestien Doctor & Professor Medicus. Lupus Ribera Doctor Medicus. Emanuel Trichety Chirurgus.*]

De hoc homine Dei, & ijs quæ demortuum eius corpus spectant, multa dici possent nisi complures tanti Patris haud degeneres filii Marcellus Vetticrius, Larmæus, alii, variis Commentariis, accuratè, piè, plenè illa prodidissent. Paulus V. Pontifex Maximus, eo diplomate quo Congregationem Doctrinæ Christianæ in Religiosum cœtum cooptauit anno 1606. appellat R. P. Cæsarem de Bus, *virum pietatis eximiæ*, & conditum ab eo Doctrinæ Christianæ tradendæ institutum, valdè commendat tanquam sanctissimum, & Ecclesiæ fructuosissimum. Itaque ex hoc fructu præter cæteros, cognosci potest arbor.

4. Anno 1609. mortuo Illephonso de Mirada Societatis IESV, insigni pie-

tate viro; cadauer eius, tumulo conditum, & viua calce instratum est. Post sexdecim menses, cùm aliò esset transferendum, repertum est planè illæsum, & à tabe prorsus immune. Alius eiusdem Societatis Sacerdos, Placentiæ apud Castellanos, quinquennio ab obitu & tumulatione in terra humente, integer ac recens est deprehensus, iunctis adhuc manibus, vt cum fuerat tumulo illatus. Deprehendendi causam præbuit Iurisconsultus prædiues, qui moriens legatis aureorum triginta millibus, expetijt iuxta eum Patrem sepeliri, quia eo superstite vsus fuerat Magistro spiritus, & conscientiæ arbitro.

CAP. X.

Ob quæ virtutum decora, incorruptio corpori aut membro cuipiam interdum concessa.

1. QVod Dei ſit conſilium, in quibuſdam Sanctorum corporibus præ alijs incorruptione donandis, tametſi noſtrum non eſt curioſè ſcrutari, tamen veriſimillimè ex adiunctis conijci videtur poſſe.

Eminet inter ea decora quibus diuinitus hæc incorruptio corporum defunctorum rependitur, moralis corporum dum viuerent incorruptio per caſtitatem. Qua in parte ſingulare eſt quod B. Ludouico, (aut vt Coluenerius legen-

dum contendit Leudemiro,) Catalaunensi Episcopo contigisse, narrat Cantiprat. l. 2. Apum cap. 30. n. 33. Nimirum quod oculus quo vir sanctus sollicitantem ad turpitudinem Galliarum Reginam repulerat, etiam in sicco eius cadauere viuidus perstitit, nec extingui potuit, idque quadringentis eóque amplius ànnis post tumulationem, deprehensum esse obseruat Cantiprotanus ex fide Abbatis cuiusdam. Addit verò. [Et meritò extrinsecùs caligare non debuit, qui venenum corruptionis intrinsecè recipere nõ curauit.] Virginem Mexicanam puritatis animi & corporis perstudiosam, ideóque Deiparæ acceptissimam, anno postquàm tumulata erat, effosso sarcophago integram repertam, floribus etiam serti quo redimita erat, in funere, non tabefactis sed vernantibus atque vigentibus cum reliquorum ibidem corporum magna putrefactio cerneretur, habent annuæ literæ Colligij Tepozorlani

apud Mexicanos anni 1598. Similium exemplorum copia abundamus; sed in re protrita, non est prodigenda opera. Meritò autem incorruptioni corporis durante vita retentæ, reponitur post vitam incorruptio, vt integrè philosophatus est Thomas Cantipratanus l. 2. Apum. c. 53 num. 2. post descriptam incorruptionem corporis S. Tgeodolphi ante annos circiter sexentos vita functi. Is enim Sanctus repudiatis terrenis nuptijs vt vas suum Christo purum ac nitens seruaret, in auunculi Clodouei Regis Francorum qui ei Britanni Regis filiam desponderat, iram incurrit; & idcirco Treuerim secedens, multis se asperitatibus diuexans, ac præter cætera lecto ac ceruicali lapideo vtens, in arstissima specu conclusus vitam exegit, & ibidem denique tumulatus est; ac reuulso post multa secula muro, integer & incorruptus corpore deprehensus. [Credo autem (inquit Cantiprotanus,) saluo meliori iudicio, dignè

quidem B. Theodolphum, pro ſigno incorruptæ Virginitatis in carne, incorruptionis gloriam etiam in corpore ſuſcepiſſe. Vnde in libro ſapientiæ dicitur *incorruptio facit eſſe proximum Deo. Iuſtitia enim perpetua eſt & immortalis: Iniuſtitia autem, mortis eſt acquiſitio.* Mirabilis Deus in Sanctis ſuis, mirabilis & in majeſtate ſua, qui etiam puluerem noſtrum ita glorificat in præſenti vt dignè in eo futuræ reſurrectionis gloriam pleno pectore & fiducia ſperare poſſimus.]

Non dubium quin eodem referenda videatur diuturna incorruptio corporis S. Thomæ Aquinatis deſcripta à Surio 7. Martij ſeptimo enim circiter menſe ab obitu & tumulatione integrum planè & miram inhalans fragrantiam eſt repertum, quamuis obeſitas corporis & locus ſepulturæ admodùm procliuitatem ad putrefactionem conferret. Habitus item in quo tumulatus fuerat à ſacro corpore incorruptionem hauſit. Septennio poſt, eadem corpo-

ris ſacri (præterquàm in extremo dextræ manus pollice) & habitus incorruptio eſt notata, cum cœleſti item fragrantia rurſúſque decimo quarto anno ab obitu Sancti viri, idem eſt deprehenſum dempta tantuli extremi naſi imminutione quæ veriùs fuit contractio, vt ſupra dictum eſt cum Sanctorello. Debebatur hoc incorruptelæ Sancti viri.

2. Neque tamen negare velim, quin Deus alijs quoque ex cauſis, incorruptelam Sacris corporibus ſeruorum ſuorum rependat. Egregium eſt quod Gregorius Cæſarienſis in Cappadocia Preſbyter, tradit de corporibus Patrum qui Nicæam ad primam generalem ſynodum conuenerant ob incorruptã fidem incorruptis. Ita enim habet in calce orationis de SS. illis Patribus. [Non ſecus ac limpidi flumini ex vno Niceæ fonte diuiſi, ad ſuum quiſque gregem peruenerunt, fructum referentes beatæ peregrinationis, ſalutare mundi

Symbolum.

Symbolum. Et cùm veneranda senectute, & in vitæ ex virtute profectu suæ parœciæ illustrassent circulum, beatam sortem sunt consecuti. Benignus autem, & clemens Deus, seruorúmque suorum amator beneficus, qui eos glorificat, qui ipsum glorificant, cùm eorum animas dignas censuisset, vt fruerentur delicijs in cælo repositis, non sine munere ac præmio dimisit eorum castissima corpora, sed miraculo, quod est præter opinionem, per hæc quoque suos honorauit ministros. Communem enim mortem, tanquam naturalem eis somnum induxit. Vnde quæ hos patres suscepere corpora; manserunt in vniuscuiusque parœcijs minimè dissoluta. Horum autem fortasse sunt multi quoque alij testes, qui in locis viderunt id quod dicitur, & qui sanctos ipsos, veluti quodam somno tenerentur, cùm aliquando eorum operirentur loculi, in eis sunt complexi. Quinetiam sumus quoque nos huius

non falsi testes spectaculi. Angelis enim paris Leontij Cæsareensium Ecclesiæ sanctissimi præsulis cuius multi quidem, etiam antequàm veniret in Nicenam Synodum, emanarunt sudores propter fidem; multi autem per ipsum martyres & victores athletæ prostrauerunt aduersarium, multíque vsi eius vitæ doctrina, ciues euasere cælestes. Ex ijs enim vnus quoque est Gregorius magnus inter victores athletas, qui inuenit reliquias Sanctorum Martyrum Ripsimes & Gaianæ, & impudicum Terideatem prius quidem euertit, deinde autem ad fidem deduxit: huius inquam, preciosas reliquias complures nobiscum videre, quæ neque pilos abiecerant neque vngues amiserant: erant autem plenæ omni vnguentorum fragrantia.]

Eodem haud iniuria referri potest, quod de Andrea Chio scriptum est à Georgio Trapezuntio in Narratione de eius martyrio quod accidit Constan-

tinopoli anni 1465. Maii 29. ſpectaculum fuit Deo & hominibus acceptiſſimum, præ conſtantia inuictiſſimi illius pugilis, quem denique nonimeſtri à tumulatione abs ſe aditum teſtatur Trepezuntius, ſic eius ſtatum deſcribens. [Vidi ipſum iacentem in ſepulchro nimiùm profundo, ſitu horridò: Ea tamen integritate membrorumomnium, & totius corporis colore, & dignitate formæ, tali vultus ſplendore & habitu, vt non animam expiaraſſe, ſed dormire mihi ſubumbra leuiter videretur. Atqui iacebat loco ita humido, vt omnibus iam indumentis quibus erat inuolutum corpus, putrefactis, nudum torum conſpiceretur; præterquam quod genitales partes fragmento lini obtegebantur. Exarſi cupiditate, deſcendendi, tangendi, oſculandi, pedes, manus, faciem præcipuè Martyris. Nec tantum loci humiditas, deſcendendíque difficultas, quantum verba Presbyteri cuſtodis,& ſpes id alias commodiùs

faciendi detinuerunt.] Vides in hoc quoque, pretiosam in conspectu Domini mortem Sanctorum pro ipso obitum.

3. Eleemosinam & largitatem, assiduam ac copiosam, in egenos S. Stephano Regi Hungariæ, verè sancto, verè pauperum patri, præstitisse vt mortui dextera non corrumperetur, censuit Chartuicius in sancti viri rebus gestis, *in ipso fine.* Nam cum descripsisset eam dexteræ solius incorruptionem, post annos quinque & quadraginta deprehensam, subdit. [Sed quid sibi vult, Fratres mei, quòd cæteris membris resolutis, & carne in puluerem redactâ, solam dextram manum cum eius cute, Ossibus & neruis, Deus integram conseruauit? Equidem sic sentio, Diuini consilii altitudinem id hac re demonstrare voluisse, eleemosinæ studium omnes virtutum gradus transcendere. Quamobrem etiam in Euangelio Dominus ait; *Beati misericordes, quoniam*

ipsi misericordiam consequentur: Itémque: *Date & dabitur vobis*, & alio loco Scripturæ diuiuæ; *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosina resistit peccatis.* Meritò igitur Sancti Regis dextera, corruptionis mansit expers, quæ semper misericordiæ floribus reuiuiscens, ad alendos pauperes nunquam muneribus distribuendis vacua fuit. Namque pijssimus Rex opem tulit calamitosis & indigis, liberauit oppressos captiuitatis iugo, vestes & hospitalitatis officia impendit peregrinis, viduarum & pupillorum miseriam & inopiam suam putauit. Mandatum Saluatoris de lauandis aliorum pedibus, quotidiè impleuit, pauperum pedes abluens: eleemosinas præstitit non ex rapinis aut aliorum damnis, sed è suis facultatibus. Vt domos Dei locupletaret, sibi ipsi interdixit habendi voluntatem. Denique omnibus pro dignitate prodesse cupiens, carnem suam cum vitijs & concupiscentijs crucifixit. Inde est ergò profe-

cta corporis & dextræ manus eius, admiranda & iucunda veneratio.]

4. De S. Vſvvaldo Rege in pauperes ac peregrinos profuſiſſimo, ſcribit Beda l. 3. hiſtor. Eccleſ. Anglor. eum in die S. Paſchæ cum Aidano Epiſcopo ad prandium ſedentem, accepiſſe ab Eleemoſinario ingentem pauperum multitudinem proſtare in platea, opis & ſubſidij egentiſſimam. Illatus erat in Regis prandium diſcus argenteus ingens, negalibus refectus dapibus. Motus nuncio confluxus pauperum Rex pius, ad eos deferri dapes ſibi apparatas præcepit, & diſcum in eorum vſum confringi atque diſtribui. Quo facto delectatus Aidanus Epiſcopus, dexteram Regis apprehendens, [Nunquam (inquit) inueteraſcat hæc manus.] Audiuit Deus Epiſcopi votum. Nam Rege poſtmodùm in acie cæſo, manus eius dexrera à reliquo auulſa corpore, manſit incorrupta, & in vrbe Bebba loculo incluſa argenteo, in D. Petri ſa-

cra æde, munificentiæ in pauperes diuinitus honestatæ, perenne monimentum omnibus exhibet.

Æstimet ac pronunciet re attentè pensata, pius lector, An ad beneficentiam in pauperes quæ fuit in ea præcellens, an ad aliam ex regijs virtutibus quæ in S. Heduige Polona claruerunt, referendum sit quod de incorruptione aliquarum eius partium habent eius Acta 15. Octobris. Excesserat è vita sanctissima mulier, anno Christi 1243. Translatio facta est anno 1268. [Ossa Sacri corporis cùm eleuarentur, consumptis carnibus & membrorum compage solutâ, tres digiti sinistræ manus eius, inuenti sunt prorsus integri & incorrupti, & intrà illos exigua imago beatissimæ matris Dei, quam illa viuens crebrò apud se ferre solebat, & cum ea tumulata fuerat, quòd moriens adeò eam digitis istis strinxerat vt commodè inde auelli non posset. Cerebrum quoque capitis eius, quod ferè vigintiquin-

que annis humatum fuerat, inuentum est recentissimum, & diuinâ virtute mirabiliter conseruatum.

5. Manus dextra Richardi Angli Cisteriensis qua in describendis Codicibus nauiter vsus fuerat, post annos viginti à morte, soluto reliquo corpore apparuit incorrupta ex Cæsario l. 12. c. 47.

Linguam S. Antonij Patauini, integram & incorruptam multis à sancti viri excessu annis, conspicatum S. Bonauenturam, multis eam lachrymis rigasse ferunt, causa incorruptelæ relata in sancta ministeria quibus lingua illa Deum exornarat, proximísque commodarat. De ipso S. Bonauentura rereferre memini in SS. Lugdunensium Indiculo, annis centum ac 60. postquàm conditum fuerat sacrum corpus, cum transferendum aliò esset repertum esse capite integro, planéque ea specie qua humatum fuerat, ne capillis quidem exesis. Hoc referri propositione potest

ad summam sancti viri sapientiam, & præsertim in regendo religioso cœtu prudentiam; quod ille & verbo & scriptis præstitit sanè eximiè, ita vt vix quicquam in eo genere vspiam extet accuratius atque perfectius. Si quod de incorrupto item eius corde proditum est à Petro exquilino in Appendice c. 12. & ab Hermanto Schedel in sexta mundi ætate, & à Petro Rodulpho *fol.* 94. silentibus alijs, veritate nitatur, referri commodè ac meritò poterit ad flagrantissimam eius charitatem, & purissimos omnis generis affectus in sancto viro.

6. Quàm bonus ergo Deus, rectis corde? Qui sic corporibus non nisi thecis animarum prospicit, quid ipsis animabus corpore solutis rependit? Non sic impij, non sic. Impiorum enim atque carnalium corpora, plerunque iam ex hac vita putrescunt. Iudæ superstitis corpus, vermibus scatens & horribiliter fœtens, exhibet Oecumen. Ade, de vidua quæ viuens mor-

tua est, ita habet S. Chrysostomus hom. 13. in 1. ad Timoth. Recole dicta c. 3. de Anthiocho & Herode, ac Iuliano desertore, & Ducissa quadam. Alexander vates pede ad inguen vsque putrefacto & vermibus scatens obijt, teste Luciano in Pseudomante. Appionem maledicentissimum Iudæorum hostem putrefactis genitalibus obijsse, scribit Iosephus l. contra eum 2. Galerium Maximianum, dum adhuc superesset, ebullientibus vndecunque vermibus immaniter sorduisse, tradit Eusebius 8. histor. c. 28. Maximini adhuc viuentis linguam, vermibus vndecunque erumpentibus computruisse, autor est Nicephorus l. 7. c. 20. Nestorij linguam ante eius mortem à vermibus semesam fuisse & totum eius corpus dirè putrefactum, tradunt Euagrius, Theodorus Lector, atque Nicephorus, & eis Baronius anno 436. Hunericus Vandarus, toto corpore scatens vermibus, consumptus est teste Victore l. 3. de

perſec. Vandal. De impio quodam aulico S. Malachiæ obtrectatore ſic habet S. Bernardus. [Intumuit & computruit lingua maledica vermibus ex ea ſcatentibus, & difluentibus toto ore blaſphemo : Quos per ſeptem ſemè dies inceſſanter vermens, tandem cum illis miſeram expuit animam.] Ioannem Caluinum computruiſſe ante obitum & à vermibus conſumptum inter execrationes & blaſphemias expiraſſe, teſtatur in eius vita Hieronimus Bolſecus. Non ita actum cum Sanctis, quorum corpora in pace ſepulta ſunt, ac etiam poſt mortem mouent venerationem, quia continent in cineribus ſuis ſemina æternitatis, vt S. Ambroſius ſerm. 93. ſcitè dixit, & optimè perpendit Gregorius Nyſſenus Orat. de S. Theodoro, *initio.*

7. Neque tamen ſubit animum cogitatio, inficiandi quod eſt ex Sanctorum actis exploratiſſimum ; nimirum quod aliquando Sanctorum quoque

corpora, ijs dum hic superstes sunt, putrefactionis partialis incommodis sint obnoxia, quibus affici impios diximus. Nam vt alios plerosque prætercream quem latet quod de S. Simeone Stylita scriptum est ab Antonio eius discipulo, & à Theodoreto in Religiosa historia? Homo ille quem Græci in Sacro Triodio iure dixere cælum in terra lumine structum, & meritò Theodoretus Magnum orbis terrarum miraculum appellat, spectaculum planè incredibile si humanæ vires attendantur. Eius tamen viuentis corpus verminans & præ putrefactione admodùm fœtens ita vt ferri graueolentia non posset, describit Antonius c. 3. & 7. Actorum. Funem asperrimum (Theodoretus c. 26. θεοφ. ex palmis contextum fuisse dixit:) nudo corpori à renibus ad collum vsque arctè astrinxit, qui carnes subiens, & ad ossa vsque infixus, vixque vltra conspicuus fœdo vlcere, multáque sanie & putore, Dei seruum in-

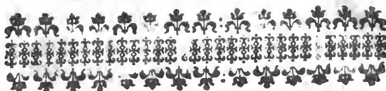
fecit. Vnde expoſtulantes de eo apud Cœnobiarcham ſodales aiebant præter cœtera criminationis capita: [Fœtor grauiſſimus egreditur de corpore eius, ita vt nullus iuxta eum ſtare poſſit; & cum ambulat, vermes de corpore eius cadunt, lectúſque eius plenus eſt vermibus.] Móxque ibidem, comprobatam ab Abbate criminationis veritatem teſtatus Antonius, addit. [Cum multo labore & dolore tulerunt de corpore eius funem de quo erat inuolutus, vna cum carne eius putrida.] Rurſus c. 7. Diabolus in frigore appoſuit vulnus ſuper femur eius, & putrefactum eſt, ita vt multitudo vermium ſcateſcens de eo, deſcenderet de corpore eius, decurrebátque de pedibus eius in columnam, & de columna in terram.] Theodoretus loco annotato ex S. Meletij Antiocheni teſtis oculati aſſertione refert, priuſquàm Simeon columnam ſubiret. cum catenam ferream tibiæ alligatam ſuppoſita ferro

aluta haberet, & vrgente S. Meletio catena remoueretur viginti maximos cimices sub aluta cum dissueretur esse deprehensos à quibus fœdum in modum excarnificaretur ac putrefieret. Affinia de fune arctè illigato eúmque consequente putredinis rudimento legere est in S. Francisci Xauerij vita l. 1. c. 3. Et de vermibus ex corpore viuo piæ inclusæ Bonæ nomine scaturientibus, exemplum luculentum recitat Theodoricus de Appoldia l. 2. de vita S. Dominici c. 14.

8. Hæc & alia corporibus Sanctorum superstitum aliquando obtigisse probante Deo suorum patientiam, non inficior. Sed longè alia est, hac quoque in parte, sors Sanctorum, quàm impiorum de quibus agebamus. Incredibili enim æquanimitate sancti viri, hæc mortis præludia admittebant, non cum rabie, vt impij sciebant enim quanti pretij apud Deum esset ea tolerantia. Vnde S. Simeon Stylites, vermes de

ſuo corpore cadentes, colligi, & ad ſe ſuper columnam referri, & in vulnere reponi iubebat, vt ſcribit Antonius c. 7. qui addit, vnum ex illis vermibus qui ceciderant, collectum à Baſilico Saracenorum Rege qui ad columnam aduenerat, in eius manibus tranſiſſe in gemmam pretioſiſſimam. Id quod etiam habet Theodoricus, de verme ex vlcere piæ illius fœminæ re & nomine Bonæ accepto à S. Dominico. Et quicquid ſit de hac vita, Sanctis poſt mortem, pro fœtore & putredine, corporum fragrantia & integritas rependitur, vt in S. Simeone apparuit: de cuius corpore, cum primùm abſceſſit anima, odor quaſi multorum aromatum afflabatur. Et quod addit Theodoretus, corpus mortuum [rectum ſtetit in loco certaminis, tanquam inuictus athleta, nulla parte membrorum, volens terram tangere. Sic Chriſti athletis, manet etiam poſt mortem, cum eis ſimul verſans victo-

ria.] Fuisse autem longe post incorruptum, scribit qui vidit Euagrius l. 1. c. 14. Itáque rarum esse debet, quod Deus ipse per Malachiam c. 3. contestatur. *Videsitis quid sit inter iustum & impium, & inter seruientem Deo, & non seruientem.*

CAP. XI.

Cuiusmodi censenda sit incorruptio quæ huic disquisitioni occasionem præbuit, pronunciata diribitoria.

1. EX iactis hactenus seminibus colligendum est, quid statuendum videatur de corpore nuper Carpentoracti refosso, cuins occasione ista discussimus; quod non erit operosum recollecta narratione de eo ad nos transmissa, quam exhibuimus c. 2. & regustatis caussis omnibus incorruptionis corporum hactenus expensis, eas ad rem præsentem comparando.

Primò igitur illius corporis incorru-

ptionem non esse ex causis naturalibus citra artem perspicuum videtur: quia neque peculiari corporis conditioni, neque efficaciæ solo consertæ, potest adscribi. Corpus de quo agitur, ex se esse corruptibile, monstrat leuicala dorsi Læsio. Soli autem vim, non inhibuisse putredinem, monstrant struices ossium ibidem aggestorum, & loculi ac sudaris corruptio. Humor salsus si corpori inextitisset, aut è solo manasset; corpus exsucum & corrugatum reddidisset, quale istud non fuit, cum est eductum è tenebris.

2. Secundò non fuisse hanc incorruptionem fœtum humanæ artis, testantur adhibiti ad corpus recognoscendum periti Medici & Chirurgi. Et idem liquere potest, ex prorsus exulante quauis materia ad huiusmodi artificium accommodata. Itémque ex eo quod aberat omnis incisio ventris, ac capitis, & musculorum necessaria ad medicandum funus, vt dictum est c. 5.

Tertió defuisse Satanæ artificium, est plusquàm verisimile. Absunt enim coniecturæ omnes; quæ meleficij suspicionem vel infamiam, quantumuis tenuem, creare possint. Nec vlla occurrit vel minima accasio suspicandi imposturam sensibus hìc à Dæmone fallente factam, cum tam vniformis tàmque constans sit omnium contuitus. Nec hìc aiccdisse aliquid à dæmone secundum consuetudinem excommunicatorum, obstat sepultura in Ecclesia, quæ excommunicato non obtigisset. Obstat defectus tumoris, ac liuoris, & fœditatum quæ corpus excommunicati defuncti dehonestant. Insuper pœna irrogata temeritati illius quæ paucos ex eo cadauere pilos decerpserat, vt cap. 2. retuli, non sapit statum corporis excommunicati. Quanquam huic argumento non admodùm insisto, quia facile dici posset, punitam fuisse petulantiam, quod ex ea parte quam minimè vel contactam vel conspectam

oportuerat, aliquid carptum esset. Et dici etiam posset, obstare voluisse Deum ne corpus fortassis æternis ignibus destinatum vlla ex parte asseruaretur ad cultum religiosum. Quod aliquando cum contigisset, discussæ sunt per miraculum, aut specialem Dei prouidentiam tenebræ, vt constat ex historia S. Martini apud seuerum c. 8. & ex alterius latronis pro sancto habiti narratione apud Heubrigensem l. 5. histor. c. 20. & 21. & ex cane mortuo qui Viennæ in sacras lipsanas irrepserat, teste Gersone tract. 8. super magnificat, partitione tertia eiusdem Tractatus. Operum Tomo 3. similia congerit Hugo Menardus ad c. 3. concord. regul. S. Benedicti Anian. §. 6. quæ & alia, cum per errorem plebeculæ, religiosum cultum commaculatura essent, peculiari Dei prouidentia illico deprehensa sunt, & à synceritate cultus fidelium procul amandata; quod item dici posset hìc coutigisse, castigata mulier-

culæ perulantia, si velut sacrum pignus asseruare cogitabat quod decerpserat.

3. Quartò sitne hæc incorruptio à Deo fauente, & munerante corpus de quo agitur, potest problema videri: cuius partem negantem, fulcit, quod cum tam multi accurrisse dicantur ægri, nihil supra naturam in eis editum, notatum est: si vnum demas, qui orans sub conditione meritorum huius mulieris, si sancta apud Deum esset, auditus dicitur. Sed de hoc non planè constat. Non solet autem Deus sua opera expromere, absque munimento signorum certorum contestantium rem esse à Deo. Corporis item deformatio, quamuis præter intentionem ab refossoribus illata, videretur fuisse à Deo impedienda, si ex speciali prouidentia erga corpus animæ Deo acceptæ & sanctæ aliquando coniunctum fecisset vt retegeretur.

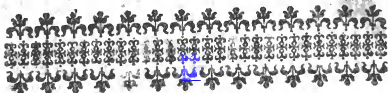
Pro parte verò affirmante, facit defectus coniecturarum & indiciorum,

quibus hæc incorruptio possit probabiliter in aliam quampiam causam referri. Et ita planè visum est Medico & Chirurgo ad huius corporis recognitionem adhibitis. Mulcta quoque irrogata ei quæ improuidè corpus istud attractauerat, tametsi non est planè certum argumentum, tamen haud improbabiliter huic parti astipulatur. Nec debemus erga seculum nostrum adeò malè esse animati, vt putemus exaruisse circa illud, fluenta omnia extraordinariæ largitatis diuinæ, etiam erga cadauera.

4. Mea sententia fuit, corpus hoc esse seponendum, & in loculo separatim condendum, sed citra cultum omnem ac religiosam venerationem; expectando quod fortè Deus de eo statuerit; & præstolando num per aliqua opera supra naturam, sit reseraturus, quo loco sit anima quæ illud aliquando inhabitauit. Et audio, iudicium nostrum, ijs quorum in hac re sunt partes præcipuæ nequaquam displacuisse.

F I N I S.

INDEX TOTIVS OPERIS ordine Alphabetico digestus.

A

ABs aduersus incorruptionem præsens amuletum. 165. & 166.
Ægyptij condiendis defunctorum cadaueribus in primis attenti. 166.
Andreæ Chio ob fidem martyrium passi diu post mortem integrum corpus. 259.
Alberti magni cadauer annis ducentis ab obitu integrum inuentum est. 234.
Anglia Sanctorum corporum corruptionis expertium diues. 228.
Animam Deus noluit esse priorem in formatione corporis Adæ: quare? 30 31.
Anima est velut hominis sal arcendæ putredini. 35.
Animæ indiuiduitas à corpore non est causa incorruptionis. 106.
Apostoli quare dicti à Christo sal terræ. 128.
Aristotelis definitio circa corruptionem vindicatur à censoriâ notâ quorundam authorum. 71.72.
Antiquorum plurima corpora incorruptionis expertia. 55. 56.
Annulus incantatus conseruat à corruptione corpus demortuæ fœminæ. 197. 198.

Asphaltum ad arcessendam corruptelam idoneum 147. 148.

B.

Balsamum à corporibus corruptionem arcet. 151. 152

S. Barnabæ Apostoli corpus post annos ab obitu circiter quingentos incorruptum plane repertũ est. 217.

Cur inter Baptismi ceremonias vsum salis adhibuerit Ecclesia. 127.

Buffones in foueis oculorum Cæsaris jacentis in sepulchro reperti. 14.

Burgundiones sequani saliti cur dicti. 129.

C.

Cadauera Sanctorum in honore sunt; cæterorum hominum etiam regum potentissimorum sunt horrori exemplis illustribus ostenditur, 25 26. 27. 28.

P. Cæsaris de Bus illustrem sanctitate vitam integrum demortui cadauer etiamnum testatur. 245. 246. 247. 248.

Calor ambiens causa efficiens putredinis corporum 84 85, 86. &c.

Calor genitor putredinis. 123.

Capilli in demortuis excrescunt. 62.

Carnis nimia solicitudo quale delirium ratione & illustri exemplo euincitur 36. 37.

Caroli magni corpus non aquis sextijs sed Aquisgrani jacet 63.

Cedria conseruandis à corruptione corporibus vtilis. 142. 142.

Cera condimentum arcendæ putredini aptum. 153.

Christianis moris fuit condire corpora 189.

Corpora non cremenda Christiani veteres censuerunt sed in terram infodienda quare. 21. 22.

Castitas viuentis corporis meritoria causa incorruptionis demortui. 252.

D

Dæmon incorrupta in speciem obsidet aliquorum cadauera exemplis ostenditur. 200. &c.
Potest Dæmon permissu Dei conseruare à corruptione corpora defunctorum. 204.
Conditum Danielis corpus vbi tandem repositū. 180.
Dæmon cur in epulis quas maleficis apparat salem resfuat. 133. 134
Ducis Venetorum vxoris corpus viuum computruit & fœtore suo omnibus horrori fuit. 98 99.

E

Edoüardi Anglorum Regis corpus tricesimo sexto ab obitu anno integrum inuentum est. 227.
Eleemosina manui Stephani Regis Hungariæ incorruptionem post mortem accersiuit. 260.
Elementa æque ac myxta putrescere possunt. 80.
Excommunicatorum cadauera incorrupta permanere probatur varijs exemplis. 205. 206.

F.

Faceij Cardani corpus incorruptum sed vnde? 64.
Fidei integritas, integritatem conciliat corporibus illustri exemplo probatur. 157.
Fœmina quamuis de viro sumpta sit non de limo terræ, inuoluitur etiam in pœna corruptionis corporum. 5.
Fœminæ demortuæ à multis annis effossum Carpentoracti cadauer, causa operis. 67 68.
Frigiditas cœli cōciliat corporibus incorruptelā 114.
S. Francisci Paulani corpus multis post mortem annis incorruptum permansit. 235.
Fulmen incorruptionis causa. 118. 119.

G.

Germanorum atquè Italorum corporum condiendorum ratio. 189. 190 191.

temporę à corruptione seruari potuit. 193 194.

M.

Maris aquæ suâ naturâ dulces cur sale conditæ sunt. 130. 137

P. Ioannis a Maurienna ordinis FF. Capucinorum integrum corpus, celebre nostris temporibus incorruptionis miraculum 243. 244.

Mel seruat corpus incorruptum exemplis probatur 155

Metalla putrescere possunt. 78.

Myrrha conseruat corpora incorrupta. 149. 150.

P.

Phamphilius decimo post mortem die cum pyræ impositum esset ipsius cadauer reuixit. 105. 106.

Pactum salis quid sit. 128. 130.

Parentis execratione ob inobedientiam & male compositos mores percussi cuiusdam cadauer non computruit. 207.

Peccatum causa putredinis in corporibus humanis. 46. 47. 48.

Persæ condiendis suorum cadaueribus cera vtebantur. 186.

Persarum intefectorum corpora inarescunt in modum stipitum vt nec liquantibus membris nec sanie perfuse madescant. 56.

Philennium mulier Dæmonis arte aliquanto post mortem incorrupto perstitisse corpore visa est. 196. 197.

Philiberta Nemorosij Ducissa multis post mortem annis corpore integro reperta est. 238. &c.

Ponticorũ in cõdiendis corporibus insolita ratio. 185

Puellæ incorruptum cadauer casu detectum celebri miraculo sibi tegumen procurauit. 58. 59.

Pyrrhi Regis Pollex dextri pedis incorruptus. Sed vnde? Examinatur. 111. 112.

R.

Reges & Principes etiam subeant legem communem omnibus hominibus vt vescantur pane suo in sudore vultus sui. 2.

S Remigij corpus multis annis post mortem integrum mansit. 229.

Romani conseruandis à corruptione suorum corporibus etiam studuerunt. 187.

S.

Sal putredinem arcet. 124.

Sal sapientiæ symbolum 127.

Sanctorum plurima corpora reperta integra. 220. 221.

Sanctorum quorumdam corruptis licet corporibus varia membra à corruptione seruata. 264. 265.

Sepulchrum humilitatis schola 33.

Serpentes ex hominis cadauere enasci varijs historijs probatur. 15 16.

Ligna Sethim è quibus arca veteris testamenti constabat non fuerunt imputribilia. 50.

Sol exsiccans incorruptionis causa 158.

Spiritus Sanctus sal terræ 128.

T.

Templa frigidiora & in locis editis condita arcendæ à corporibus putredini non parum conferunt. 115.

Tentationes carnis sepulchri consideratione curari authoritate & exemplis probatur. 44. 45.

Terra omnis potest corpus à corruptione vindicare 117.

B. Theodolphi corpus integrum post aliquot ab obitu annos repertum est. 255.

S. Thomæ Aquinatis corpus diu mansit incorruptum. 255.

V.

Quare filius hominis Vermis dicitur. 10. 11.

Viperas & lacertas in viuis hominum corporibus formari exemplis & authoritate probatur. 18. 19.
Vsuvaldus Anglorum Rex datæ eleemosinæ pretium accepit dexteræ manus incorruptelam. 261.
Vxor Loth an in statuam salis conuersa fuerit? 135

Z.

Zachariæ Prophetæ corpus multis post morpem annis integrum inuentum est. 217.

ERRATA SIC CORRIGE.

PAg. 8 Pelutiotæ l. Pelusiotæ. p. 18 l. 2 Phtiniasi l. Phtiriasi: p. 20 l. 1. Astorum l. Actorum p 35 l. 5 imgerit l. ingerit: p. 48 l. 21 cecipit l. recipit. p. 55 l 2 tabularum l. tabulatum. p. 55 l. 14. par l. per. p. 55 l. 20. couditiorij l. conditorij. p. 61 l. 12 parœte l. parcente. p. 63 l. 5. Parbenone l. parthenone. p. 65. l. 1 nullus l. multum p. 67 l. 22 fottè l. fortè p 68 l. 23 ft l. est. p. 71. l. 22 assignatum l. assignatam. p. 72 l. 10 respofione l. responsione. ibidem, Medienali l. Medicinali. p. 83. l. 2 collociantur l. collocantur. p. 87 l. 18. callidi l. calidi. p 90 l. 21 inepritudo l. ineptitudo. p. 100. l. 7 quod l. quem. p. 103 l. 2 exsuccura l. exsuccum. p. 103 l. 12 icorruptionem l. incorruptionem. p. 106 l. 22. notum l. motum. p. 110 l. 10 putrsceret l. putresceret p. 112. l. 21 annumrare l. annumerare. p. 115 l. 11. vino eius l. vim erui. p. 115 l. 13 exempli l. exempti. p. 115 l. 19 adusto & impasto l. adacto & impacto. p. 116 l. 16. cadauara l. cadauera p. 117. l. 14. minaculo l. miraculo. ibidem, plaatat l. plantat. ibidem, l. 18. differtam. l. dissectam. ibidem, l. 21 Basilus l. Basilius. p 122 l. 3. conciliat l. conciliat p. 132 l. 1 acerna l. æterna p. 146 l. 1 supernarat l. supernatat. p. 148 l. 8. proindè l. prouidè. p. 155 l. 18 Aldrouardus l. Aldrouandus. p. 159 l. 30 Aëris se l. Aër. ipse. p. 160 l. 1 sadus l. sudus. p. 160 l. 18 efficatia l. efficacia. p. 161 l. 16 edeò l. adeò. p. 163 l. 13 prædem l. prædam. p. 164. l. 8. pelent l. pellent. ibidem l. 10. conuestiuatur l. conuestiuntur. p. 166 l. 21 condienidorum l. condiendorum p. 167 l. 3 formosulorum l. formosularum. ibid. l. 16 libidinnem l. libidinem. p. 169 l. 6 ligueam l. ligneam. p. 169 l. vlt. sit l. sic. p. 170. l. 7.

ANTONIVS MILLÆVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi, iuxta Priuilegium à Regibus Christianissimis Societati concessum, quo Bibliopolis omnibus interdicitur editione & diuenditione librorum à Nostris conscriptorum, nisi Superiores id ratum habeant: Permitto IACOBO BRAMEREAV Typographo Auenionensi, vt librum P. THEOPHILI RAYNAVDI Societatis nostræ Theologi, cui titulus est, *De Incorruptione cadauerum, occasione demortui fœminei corporis, post aliquot secula incorrupti, nuper refossi*; liberè excudere ac diuendere ad sexennium possit. Scripsit Auenione 18. Ianuarij 1645.

